ATEITIS

3

USTRUOTAS
NESINIS
KSLEIVIŲ
RNALAS

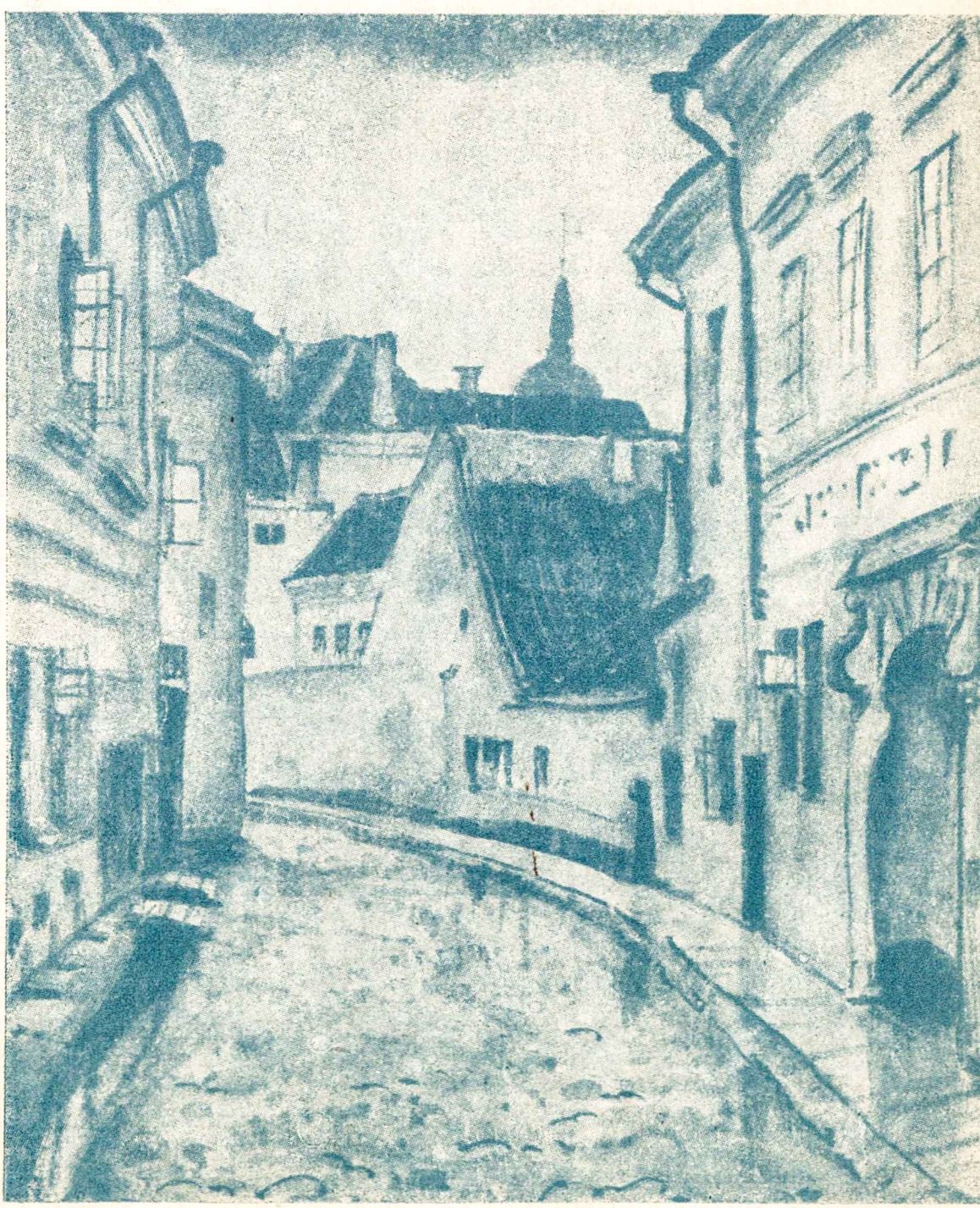

M. Dobužinskis

VILNIUS PAV

O V A S
9 3 6
IEJI METAI

Visiems bendradarbiams ir skaitytojams linkime gražių Prisikėlimo švenčių ir gaivaus poilsio. Tikimės, kad pailsėję mus dar uoliau paremsite, o platintojai visu nuoširdumu pasistengs atsilyginti skolas ir rinkti prenumeratos pinigus.

„Ateities" Redakcija ir Administracija

TURINYS

Kun. K. Žitkus — Golgotos simfonjia 113
Balys Serevičius — Prie gonkų (eil.) 114
Pr. Dovydaitis — Herman Bahr — „Ateities" bendramintis 115
Petras Gailiūnas — Sugrįžimas 116
Kazys Bradūnas — Dedikacija (eil.) 120
Pr. Dovydaitis — Židinys, kur Kaziuko gyvybė įsižiebė 121
V. Kumpikevičiūtė — Ieškojimas (eil.) 129
Elina Bujokaitė — Levas Tolstojus 130
J. Tauronis — * * * 138
K. Barauskas — Žmonės, kurie kuria gyvenimą 139
Petras Mačėnas — Redaktorius (Feljetonas) 141
K. Alf. Sušinskas — Mums reikia žmonių, ne žmonelių 143
Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kreivos šypsenos. — Šachmatai. — Technikos trupiniai.

„ATEITIES" REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 10 lit.—pusmečiui 5 lit.—Moksleiviams met. 5 lit.—pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 16 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams perpus pigiau.

Paskiras numeris 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

Šio n-rio kaina Lt. 1,50

GOLGOTOS SIMFONIJA

Už Jeruzalės sienų stūkso pilkas Golgotos kalnas. Jo rūstūs konturai ryškiai atsimuša žydrame Palestinos danguje. Visuomet baugu ir šiurpu to kalno viršūnėje, tačiau šiandien dar šiurpiau. Ten staiga iškilo juodas kryžiaus siluetas su nusmerktu mirti žmogumi.

— Jėzus Nazarietis Žydų Karalius, — taip skelbia parašas, kurį pakabino Romos kareiviai viršum mirštančiojo galvos . . .

*

* *

— Viskas baigta! — tarė parisiejai ir ramūs grįžo į Jeruzalę, kai iš atverto Kristaus šono ištryško paskutinieji šventojo Kraujo lašeliai.

— Viskas baigta! — mąstė tylomis apaštalai ir nusigandę slėpėsi Vakarienės kambaryje.

— Viskas baigta! — kartojo Judėjos slėniai ir kalneliai ir vėl rengėsi laukti savo naujojo Mesijo.

*

* *

Tuo tarpu brėško Velykų rytas. Pirmieji aušros spinduliai linksmai žaidė rasotuose, žydinčiuose vynuogynuose. Kurti tyla viešpatavo prie Kristaus kapo. Bet žemė sudrebėjo ir pasirodė Jis — skaistesnis už Palestinos saulę, žavingesnis už baltuosius Libano viršukalnius.

Tik dabar suprato ir priešai ir draugai, kad didžiausias Kristaus laimėjimas buvo Jo mirtis Golgotoje.

*

* *

Žmogaus gyvenimą dažnai lydi Didžiojo Penktadienio tregedija. Ties gražiausiais jo užsimojimais, ties kilniausiais jo darbais atsistoja kartais tokios baisios kliūtys, kad viskas į jas negailestingai sudūžta. Ir juodas pesimizmas apniaukia tuomet žmogaus sielą.

*

* *

Tačiau kančių, kovų ir didžiųjų bandymų momentais tegali nusiminti tik pagonis. Kas pažino Kristų ir Jo Golgotos misteriją, tam net pati mirtis bus triumfas. Jis žino, kad be mirties nėra džiaugsmingojo prisikėlimo, be Didžiojo Penktadienio nėra Velykų ryto.

*

* *

Jei tenka ir mums eiti skaudžiu Golgotos takeliu, neprivalo jaunatvės šypsena pabėgti nuo mūsų lūpų. Juo sunkesnis kryžius slėgs mūsų pečius, tuo džiaugsmingiau tegul skamba mūsų Aleliuja! Taip mus išmokė Dieviškasis mūsų Mokytojas. Taip jaučia mūsų širdys. Vėliau ar anksčiau pasibaigs žiema ir pavasario žiedai apvainikuos mūsų laukus. Vėliau ar anksčiau praeis Gavėnia ir varpų garsai paskelbs Prisikėlimo rytą.

Sursum corda!

Kun. K. Žitkus

IŽAS EINA „N. Romuva“

BALYS SEREVICIUS

PRIE GONKŲ

Prie gonkų aukštos liepos linko,
Prie gonkų jaunos dienos šoko,
Saulėlydžiais iš rausvo tinko
Tuokart aidėjo sesių juokas.

Mėnulis braidžiojo po dangų,
Skaidriai rasa nuo jo sužvilgo,
Man rožės sviro prie pat lango,
Atvėrė širdį man tik smilgos.

Tu man sakei, kad laimės dienos
Į tolį lekia nesustoję,
O praeitis mane gal vieną
Kankina ir graudžiai kartojas.

Ko klausosi beržai, eglutės,
Ko verkia kryžkelėj žiogelis —
O taip, kelionė mūs trumputė,
Visiems jaunystės trumpas kelias.

Tikėk: čia vasara su laime
Dar paviešės tėvų kiemuose,
O mes, laukų vaikai, ten kaime
Tau apie meilę padainuosim.

HERMANN BAHR — „ATEITIES“ BENDRAMINTIS

Hermann'as Bahr'as yra prieš dvejetą metų Münchene miręs (1934.I.15) didelis austrų rašytojas ir dvasingas kritikas, Prūsijos Kūrėjų Akademijos narys. Jo pasaulėžiūros formavimasis ėjo labai vingiuotais keliais, bet galutinis rezultatas buvo visai teigiamas. Dėl to ir nusprendžiau „Ateities“ skaitytojų šeimyną su juo šiuo atžvilgiu supažindinti.

Gimęs 1863.VII.19 Linz'e (Austrijoj), savo kilimu jis buvo silezietis su slavių kraujo priemaiša. Nuo mažens auklėtas katalikiškai, betgi vėliau, studijuodamas universitete, buvo pasidavęs „akiplėšiškiausiai laisvamanybei“ („frechste Freigeisterei“), kaip jis pats pasakojasi. Drauge buvo tapęs aistringas antisemitas hitleriška prasme ir Bismarko bei Richardo Wagnerio garbintojas; šiuodu buvo jo šventuoju, kuriedviem jis meldėsi. Po vienos kalbos už Bismarką turėjo net išsikelti iš universiteto.

Pradėjęs kūrybos darbą (rašė romanų, dramų, eskizų), pergyveno jis visas svarbiausias kryptis, kokios reiškėsi literatūroj per paskutiniąją šimto metų pusę, kaip antai, naturalizmą, impresionizmą, ekspresionizmą. Jis jose dalyvavo ne tik kaip bendradarbis, bet ir vadovaudamas. Pagaliau, neužilgo prieš didįjį karą, jis grįžo į savo dvasios gimtinę, į Katalikų Bažnyčią. Romane „Die Rotte Korah“ (1918) jis atsisakė nuo pagoniškojo antisemizmo ir atsistojo krikščioniškoj pozicijoj žydų atžvilgiu. Bažnyčios slenkstį jis peržengė visu tikinčiojo rimtumu. Savo gyvenimo eigą jis pats aprašė veikale „Selbstbildnis“ (1923). „Ateities“ skaitytojų šeimynai ypač atmintinus žodžius jis buvo ištaręs jau 1921 metais. Štai jie:

„Žmogus turi būt vėl iš naujo pastatydintas; turi būt pagamintas naturalus žmogus; žmogus turi vėl įsisąmoninti, kad jis yra dvasinio pasaulio narys. Laisvės, asmenybės, vertingumo, dorovingumo, mokslo ir meno nebėr, kai tikėjimo, vilties ir meilės nebėr. Tik tikėjimas, viltis ir meilė juos vėl grąžina. Nėra jokio kito pasirinkimo, kaip tik: arba pasaulio pražūtis, arba — *Omnia instaurare in Christo!*“* .

Pr. Dovydaitis

---

* „Der Mensch muss erst wieder aufgebaut, der natürliche Mensch muss hergestellt, der Mensch muss sich erst wieder bewusst werden, ein Glied der Geisteswelt zu zein. Freiheit, Persönlichkeit, Würde, Sittlichkeit, Wissenschaft und Kunst sind weg, seit Glaube, Hoffnung, und Liebe weg sind. Nur Glaube, Hoffnung und Liebe bringen sie wieder. Wir haben keine andere Wahl: Weltuntergang oder — omnia instaurare in Christo!“ Hochland 31 (1933—34), I, 572.

Tik tiek žmogaus telieka pasauly, kiek jis duoda gyvenimui kūrybos vertenybių.

*

Gyventi, tai kurti; kas nekuria — to gyvenimas užantspauduotas mirties antspaudu.

J. Tauronis

PETRAS GAILIŪNAS

Ištisi religinė novelė

Kaimo viduryje, kur pašlijusio, tręštančio kryžiaus kerpių barzdas gairina vakarų vėjai, kur susibėga kreivi keliai iš balzganais ūkais padūmavusių keturių pasviečių, toje vietoje, alksniukų atžalomis nušepusioj, nuo senos kaimavietės užsilikusių dūburių akimis žibančioj ir šniokščiančioj jovarų pūkuotais lapais, rungsojo pajuodusi lūšna. Lyg kregždės lizdas, ji, prilipinta prie balotų alksnynų, seniau priklausė pagirtam apylinkės darbininkui Jeronimui Pakarkliui, — amžinatilsį, jo kauleliai pūsta molėtose Kurynės kapinėse — o po šermenų lūšnoj liko jo darbšti, lyg skruzdėlė, žmona Monika. Liko ji dūsauti, vilkti našlės dienas ir auginti vaiką, kurį per krikštą praminė vardu šv. Stanislovo.

Tai buvo vaikas Dievo duotas: anei jis svetimą daiktą užkabins, anei varnų lizdus kriaušys, nei skaldys antausius aplinkinių vaikams — nieko. Nemokėjo keikti ir melsdavosi, motinos dailiai išmokytas. Tik knygose nesusigrabaliojo, tik plunksnos nevaldė, nors ir ištįso lyg beržiukas pakluonėj, savo pavardės niekaip nesukreveiziodavo.

Gal būtų likęs Monikos sūnus tamsūnu ir svieto nemačiusiu, jei ne valdžios švieži prisakai, kad kožnas tėvas ir motina, nors ir didžiausi skurdenos, įduotų į purvinas savo vaikų rankas po apšvietimo ginklą — knygelę ir pasiųstų mokyklon, kuri būsianti tamsių kaimų žiburys.

Per vargą Monika sukarpė iš seno sijono krepšį, o nuo tos dienos, kai į jį buvo įdėta šmotas lašinių vaikui pietums ir apdriskęs sąsiuvinys, Stasius pradėjo trinti pakulines kelnes į naują, šiurkštų mokyklos suolą.

— Tegul prasilavina vaikas, — šnekėdavosi Monika su kita tokia, — ale imasi bruduks gerai. Še, dar tik koks mėnesis, o skaito, tie aritmetikai eina jam . . .

— O manasis čyst ne. — Atsakydavo boba, kurios vaikai mokykloj išsirašaluodavo nosis ir nusiplėšydavo atvėpusias ausis. Nuostabu — Stasius, panešiojęs krepšį vos pusantražiemį, pabaigė mokyklos mokslus ir mokytojas, apie kurį senesni nekaip nušnekėdavo, paskutinę dieną taip tarė Stasiui:

— Aš manau, kad tau ne vieta prie žagrės, — varė jis tolyn, palengva išmatuodamas Stasiaus gabumų gilybę, — žiūrėsim, žiūrėsim, gal bus galima padėti, o dabar tu nenutrauk siūlelio su manimi. Knygų aš turiu. Mokslišku galėsi. Dabar jau tu vyras, taigi pasidaryk vyru — švieskis ir nušviesk kitus, — sulig tais žodžiais pakišo mokytojas vaškinę, mėlynais siūlais išvadžiotą, ranką.

Jis buvo užaugęs ir lūšnoj turėdavo vaikščioti palenkęs galvą. Neretai, nedėldienių rytais, Monika matydavo, kaip sūnus išsipusto ant diržo tėvo skustuvą ir brazduoja panosės šarmą. Neapsiėjo ir be šilkinės skepe-

PETRAS GAILIŪNAS, VIENAS GABESNIŲJŲ BELETRISTŲ GIMNAZIJOSE

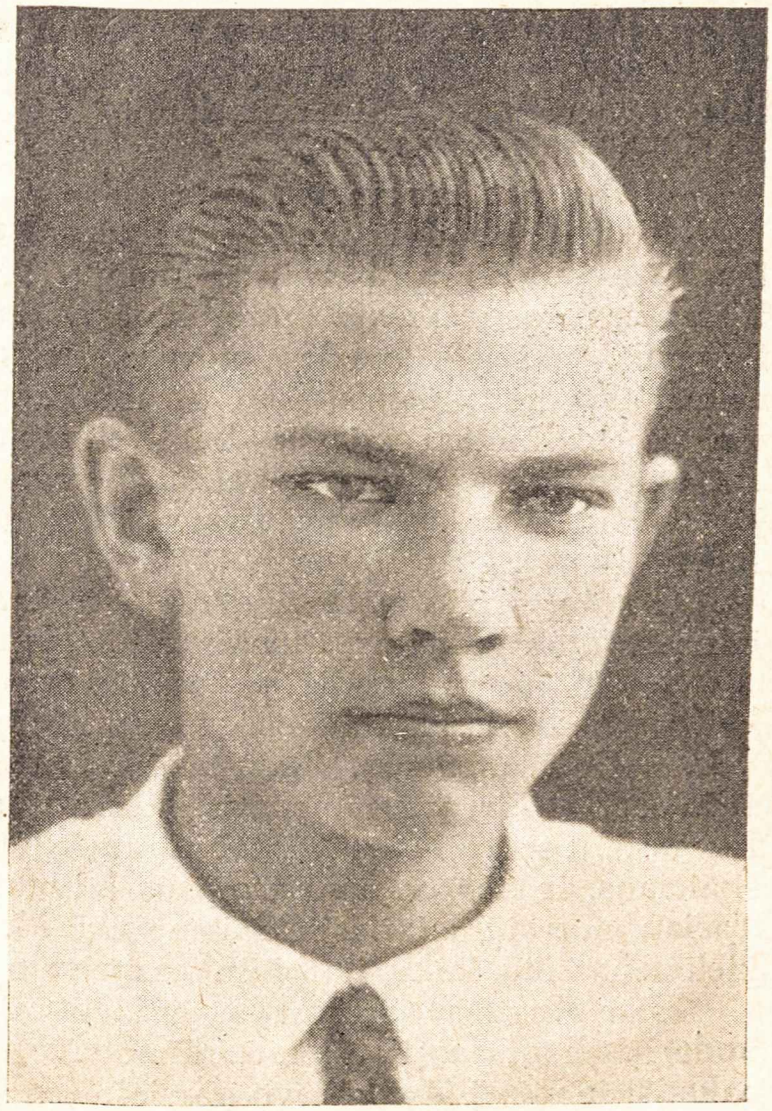

taitės, kurią, amžinatilsį, tėvas imdavo iš skrynios tik per atlaidus. Motina, žiūrėdama į besirengiantį sūnų, džiaugdavosi savo širdyje:

— Užaugai, vaike. Visai į tėvą...

Sūnus numykdavo bet ką ir eidamas bažnyčion žinodavo, kad jį pavadins čia ir čia darbams, nes ūkininkai su savo bobomis, pravažiuodami pro lūšną, šnekėdavosi:

— Vadinkim Pakarkliuką ant rugiapjūtės. Įaugęs toks, sakau, pajėgus gal būt...

— Kodėl ne?..

Ir, iš tiesų, kai Stasius, šienaudamas lankas, pristatė garsų darbininką Bartkų, darbų atsirado begalės.

Monika senėjo. Jau buvo ne ta mikli jaunamartė, kuri bulviakasiuose eidavo pirmoji ir rugiapjūtėse spėdavo paskui geriausią kirtiką. Buvo ne ta ir mažiau dirbo, nes kam sūnus. Saldu būdavo motinai išeiti subatvakariais iš lūšnos ir sutikti sūnų su dalgiu ant peties, stipriomis rankomis ir tvirtu žingsniu.

— Pavargai, vaike. Rugiai, kaip laužas.

— Ką čia, mama... — kabindavo Stasius dalgį, o motinos širdis niaukdavosi, pajutus nuobodulį sūnaus balse ir išgirdus svetimus vyrus kiemelyje:

— Ei, Stasiau, ar kojų nepavelki?

— Pristatė tave Bložio mergos. Che...

Paskui sustodavo trys jauni pas lūšną ir apmesdavo žodžiais dieną, kuri nuvarvėjo prakaitu prie dalgio. Tada:

— Tai kur šįvakar?

— Gal pas Adomaitį.

— Ale ne. Ten mergos neina. Galinio Petras rengia. Girdit? — Durdavo su pirštu į vakarų dangų, giedruojantį pro alksnius. Ūkais žilstančias rasų pievas sudrebindavo daina. Vyrai išeidavo, o motinos žvilgsnis, pasekęs brydes pievose, grįždavo... Žino — partykins išnaktomis pirštų galais, kad motina nepajustų, drėbsis lovon, kaip užmuštas, be žodžio Dievui, be Sveikamarijos ar švento kryžiaus ženklo ant kaktos... Oi, vaikai, vaikai, netaip jus tėvas, motina mokino. Ach, jūs švieži išmislai, patvirkę draugai, knygos... Kaip jūs darkote priaugantį svietą.

Ir taip slinko vasara. Praėjo ir ta. Smagiai nusikaukus mašinoms ir užsibaigus darbams, Stasius vėl atmynė takus pas mokytoją.

— Ko tu ten lendi? — nujausdavo motinos širdis, — sviete šneka, kad jis bedievis. Kam tau? Ponu nebūsi.

— Ką čia, mama. Lyg tu žinai, koks jis bedievis. Jis Dievą pripažįsta..., — ir sūnus įsikniaubdavo į storas, tamsrude oda aptrauktas knygas. Jose rašė: „... Darbininkų klesa tuomet dar buvo nedidelė ant skaičiaus, ir dar nebuvo išmušus adyna darbininkų klesos išliuosavimo. Tačiau mes pilnai dasileidžiame iki N. Lenino, kuris sykį pasakė, jog kiekvienas šių laikų darbininkas privalo žiūrėti į buržujų..."

Tose knygose Stasius aptikdavo taip pat apie Dievą ir beždžionės uodegą. Protarpiais jis susidūmodavo, protarpiais nagu pakrapštydavo pakaušį ir mintį išreikšdavo garsiai:

— Tai, mama, knygos rodo, kad rojaus nebuvo, nes mokslinčiai žemės kamuolio apvažinėjimuose jo neaptiko.

— Kaip? Ką tu čia? — neprigirdėdavo motina, — rojaus nebuvo? Nei šis, nei tas. Mesk, sakiau, tas knygas, koks pusgalvis pripėckiojo.

— Nedurnas čia rašo, ne. Ve, čia stovi, kad jis profesorius.

— Oi, vaike, — motina sunkiu balsu, — profesorius ar kas, ale tas mokytojas negerų vėjų tau į galvą pripūtė. Dabar jam rojaus nėra, aptiks, kad nė Dievo nėra... — ir taip baigdavosi kalbos apie rojų. Sūnus nutildavo ir traukdavo iš knygų, knygpalaikių mokslinčių išgudrautus, negirdėtus pramislus apie kunigus, beždžiones, darbininkų klesas...

O kaime pradėjo eiti šnekos apie Pakarkliuką ir mokytoją, kurie vaikščiojo sukloję petį.

— Girdėjau, čia mokytojas tveria vėl kažin kokią garnizaciją.

— Tai su Pakarkliuku. Tas, rodos, nieko sau, o ve ir iš jo — bedievis. Tu žiūrėk...

— Ką čia šnekėt. Koki čia bedieviai? — Piemens...

*

* *

Kalėdos — linksma šventė. Slidžiu keliu lekia prigulusios rogės į rarotus. Riestų sprandų juodžiai — kibykšt, pakibykšt, mėto aukštyn pasturgalius, skambalai išveja iš vėžės pėsčiuosius.

Miestelio rinkoje rogės, rogės. Senos bobos čiūžina bažnyčion, kur mišios po mišių. Jaunieji nesiskubina. Visi įsidarę, įsirietę, kas su raudona skranda, kas su milinuku ar pirktiniu. Vienas, žiūrėk, šešką užsitiesęs, kitas juodą katę, ėriuką, zuikį, o kai kas ir nematyto žvėries pūkais apsivedžiojęs. Pulkais erzeliuoja, stumiasi bažnyčion.

Pašventory jaunų pulkelis peša dūmą iš laibo cigareto. Matyt, kad jie ne iš šventųjų, nes lojena:

— Tai šventės — kunigų išmislas?...

— Na kaip?

— Ar tikrai, Stasiau, — sukasi akys į Pakarkliuką, kuris pulkelio viduryje išvedžioja:

— Aišku. O Dievas, tu manai, toks, kaip kunigai sako?..

Pro šalį svyrina baisaus didumo senis. Ausia užgriebęs Pakarkliuko žodžius — stabt. Sukrito rankomis ant kriukio, ir storu baubimu:

— Tai koks tas tavo Dievas, piemeny?

— Jis susiliejęs su visata ir... ir...

— Nieko nežinai, — vėl sugriaudė senis ir piktai tėškė spiaudalą ant gruodo:

— Vargų nematėt, tai ant Dievo ir kunigų... — varė tolyn, o žmonės riėtė juos ratu.

— Bėda prispaus, tai šauksitės Dievo vardo. Minėsit! — Ir nusvyravo tikėjimo milžinas bažnyčion.

Vyrukų pulkelis pradėjo tirpti. Vienas kitas nedrąsiai:

— Einu. Žmonės žiūri, kaip į vilkus...

Ir slinko žmonės. Vieni su karšta širdžia, kiti atšalę, lyg ledai. Kalėdos — linksma šventė geros valios žmonėms. Tik blogųjų širdis, Tavo Kristau, atėjimas užtemdo liūdesio dūmu ir graužia sąžinės kartybėmis.

Po pamaldų daugumas braukia namo. Tik viename rinkos pakrašty bernų mandulys.

— Ar tu namo? Perkalėdis, durniau. Eiva čia. Šičion už kampo neseniai atsidarė, — bernas, įsikibęs kito rankovėn, sunkiai mėto švino pripiltas kojas.

— Stasiau, ū! Duosim. Už mane tu. Tam smirskui, ko lenda...

— Lenda... — ir užkimo balsas aptriušusios karčiamos durų gerklėje. — — —

Seniai sugrįžo geri žmonės iš bažnyčios. Temsta. Keliu nubėga pasivėlinęs skambalas. O Monika vis dar tebelaukia sūnaus, neišbrįsdama iš abejojimų ir liūdnų minčių girios, sukniubusi ražančiaus Sveikamarijose.

Kas čia?.. Priemenėje vyrų čebatuoti žingsniai. Žiojasi durys.

— Jėzus, Marija... Stasiau... — kruvinas? — sukliko Monika ir atsišliejo drobės skruostais sienos.

— Mama, kas tau? Aš tik truputį. Petrai, šok ten. Vandens... — stena persigandęs Stasius. Iš svyrančių galvų išgaravo girtumas, ir puldinėjo vyrai apie alpstančiąją. — — —

Tik paryčiu jos akys atsimerkė į sūnų, kuris išsipagiriojęs ir apsiprausęs ties lova braukė ašarą.

— Negysiu, vaikeli. Krūtinėje, rodos, trūko, kai tave pamačiau, — pūtė ji kvapu, — ar labai tave?...

— Nieko man tik nudrėskė. Gysi, mama.

— Negysiu jau. Gal širdies pasaitai trūko... — švenkštė dusdama, —

KAZYS BRADŪNAS

DEDIKACIJA

Viskas viskas tau čia skirta,
Tau aukoju, ką turiu.
Ar suprasi, kaip čia mirti
Reik be laimės žiburių?

Gal tau bus tik raidės juodos?
Tu patenkinta, rami.
O save aš čia parduodu
Su krauju ir širdimi.

Tavo akys, nors ir liūdnos,
Gražią ateitį sutiks,
Man tik praeitį paliudys
Šviesi vasaros naktis.

O kad rastum vieną kelią,
Puoštą linkstančiais beržais,
Ten pas mėlyną upelį
Drugeliu galėtum žaist.

Bet žinau, pamirši viską
Ir jaunystę ir mane,
Tik aš vienas vienas liksiu
Tavo vardą čia minėt.

---

rūpėjo. Žmonės šneka, kad ... kad tu bedievis. Pribaigė mane tos šnekos. Vakar tu kruvinas ... Oi, taip ant širdies ...

Sūnus nesiteisino, tik vilgė ašaromis ilgą, per žandą ištįsusį randą, kuriuo jį ženklino karčiamoje, kaip kovotoją už draugo darbininko garbę.

* * *

Dievas leido Monikai sulaukti dienos, kada Alksnupė išnešusi ledus grįžo tarp krantų ir ant pradžiuvusios kalvutės atsimerkė mėlyna girinės gėlės akis. Pro saulės nudžiovintą langą išklydo ligonės žvilgsnis į laukus, dirvas, kur vartosi pempė, aukštai plūduriuoja vyturys ir pasikelia žolės diegas. Akimis atsibučiavo Monika mėlyną dangų, debesį, varguose išbristas dirvas ... Gyvenimas su savo pavasariais — ne jai ...

Su šiltu pietų vėjo atsidusimu, besprogstant medžio pumpurui ir ašarojant sūnui, užgeso Monikos gyvenimo žvakė.

Stasius pas suklypusią pakelės lūšną. Vakaras temsta. Ir negražus nei skaistraudonis dangus, nei pavasariu atsiduodanti žemė. Pradžiuvę keturi keliai atbaltuoja iš tolybių, liūdesiu ir tuštybe nešini. Susikirtime svyrantis kryžius, kur motina nesykį sustodavo ir ašarą nubraukdavo ...

— Mano, mamyte, nesustosi tu niekada čia ... Dėl manęs tu. Dieve, aš ją iš svieto išvariau. Susimilk ant manęs griešninko ... — ir gėrė žemė pas kryžių sukniubusio sūnaus ašaras.

ŽIDINYS, KUR KAZIUKO GYVYBĖ ĮSIŽIEBĖ

(Kaip ir medžiaga kai kieno biografijai)

(Tęsinys iš „Ateities“ 2-jo n-rio 85-ojo psl.).

„Dievas sukūrė žmogų savo paveikslu; Dievo paveikslu jį sukūrė; sukūrė juodu kaip vyriškį ir moteriškę. Dievas juodu palaimino ir tarė: veiskitos ir dauginkitos ir pripildykita žemę, ir ją pavergkita ir viešpataukita . . .“ (Gen. 1, 27—28). Taip įrašė Dievo įkvėptas autorius seniausiose apreiškimo knygose, prieš tai vaizdingai aprašęs visatos ir žemės sukūrimą ir visokeriopos gyvijos joje leidimą.

Ši Genesio, arba Pradžių, knygose aprašytoji pasaulio kūrybos eiga kelia respekto ir naujojo bei naujausiojo šių dienų gamtos mokslo rimtiesiems atstovams. Štai prieš trejetą metų New York'o mokslininkas prof. J. Alexander, rašydamas viename mokslinio sintesio internaciniame žurnale straipsnį apie kaikuriuos gyvybės cheminius aspektus (apie maistą ir evoliuciją), pradėjo taip pat nuo Genesio pasakojimo. „Įdomu — sako jis — pažymėti, kad ten nurodytoji eilė, bendrais bruožais, sutinka su mokslo rodomąja eile: pirmiausia suformavimas žemės iš pirminio chaoso; paskui, (antroj vietoj) vandenų sutelkimas ir kontinentų (žemynų) iškilimas; trečioj vietoj žolių, augalų bei medžių pasirodymas ir vandens gyvulijos išgaminimas. Vėliau pasirodo oro paukščiai ir lauko gyvuliai. Žmogus ateina paskutinis: Jis sukūrė juodu kaip vyriškį ir moteriškę“*.

Bet tas mokslininkas dar čia pat priduria: „Naturalu, (Genesy) nieko nepasakyta apie mikroskopines, nepaprastas, svetimas, išnykusias ar kastines (gyvijos) formas, kurių visų (Genesio) pasakojimo autoriai nežinojo**.

Į šitai tenka taip pasakyti: Dievo įkvėptosios knygos iš visa neturėjo ir neturi tikslo būti gamtos mokslo vadovėliai. Jos tik visų laikų žmonėms suprantama kalba pabrėžia, kad visa gamta yra ne kokio atsitiktinumo padarinys, bet gerojo Dievo norėtas, geras ir gražus kurinys, ir kad žmogus yra Dievo kūrybos vainikas: kūrinys, paties Kūrėjo paveikslu sukurtas, apdovanotas ir tokiomis savybėmis, kurių kitos gyvosios žemės būtybės neturi: nemirštama siela, protavimo galia, laisvąja valia. O žmonių pirmajai porai Kūrėjo numatytoji žemėj programa išreikšta aukščiau, šio straipsnelio pradžioj, įrašytais žodžiais: . . . „dauginkitos, pripildykita žemę, ją pavergkita . . .“

Mano šio straipsnelio skaitytojai(os) tikrai pamanys, kuriam galui šį kartą aš taip iš tolo pradėjau — kaip sakoma — „nuo Adomo

---

* „It is interesting to note, however that the sequences there given, accord, in a general way, with what science indicates: First, the formation of the eath form a primodial ‚chaos‘; second the gathering tegether of the waters and the emergence of land; third, grass, herbs and trees appeared, and the waters brought fort living creatures. Subsequently appeared the fowls of the air ant the beastis of the field. Man came last — male and female created He them‘. „Scientia“ (Rivista di Scienza) 1933 m., 54 t., 251 p. (Nicola Zanichelli, Bologna).

** „Naturally nothing is said of microscopic, unusual, foreign, extinct or fossil forms, all these being unknown to the writers of the narrative“ (ten pat).

ir Jievos“. Atsakysiu, jog taip pradėjau sąmoningai, kad sau prisiminčiau ir kitiems priminčiau, jog cituotose Genesio knygose yra nubrėžtas ir visų mūsų genesio, arba gimimo, planas. Kaip visai kitai aukštesniajai gyvijai, taip ir žmogui, Kūrėjas nustatė tą patį dauginimosi būdą: dalyvaujant dviem skirtingos lyties, vyriškosios ir moteriškosios, subrendusiem individam. Bet tuo tarpu kai gyvulių, nuo smulkiausių iki stambiausių, veisimąsi reguliuoti Kūrėjas pavedė vadinamam instinktui, žmogus savo giminės dauginimo galią gavo iš Dievo savo laisvai dispozicijai. Žmogus turėjo savo Kūrėjo planui talkinti ne kaip instinkto pavergtas gyvulys, bet kaip laisvas Dievo bendradarbis, Jo bendrakūrys.

Ir dar kitą pagrindinį skirtumą kiekvienas matome gyvulių ir žmogaus dauginimosi plane. Gyvulijoj sẽniai individai, atsivedę savo jauniklius, jais tik palyginamai labai trumpą laiką tesirūpina. Tuo tarpu naujas žmogaus individas ateina pasaulin toks nevykėlis visais atžvilgiais, jog tik palyginamai labai ilgai ir rūpestingai savo gimdytojų globiamas jis „atsistoja ant kojų“. Dėl to žmogaus naujas individas tegali išaugti tik patvariame šeimos židiny. Apie tokį tat pirmosios žmonių poros šeimos židinį kalba ir Genesio knygos. Jas įsiskaitę turime sutikti, kad Dievas, Kūrėjas „viską sutvarkė maloniai“ (*disponit omnia suaviter*. Išm. 8, 1).

Deja! Pirmoji žmonių pora, visos žmonijos protėvis ir promotė, piktosios dvasios, to pirmojo melagiaus, sugundyti prarado Dievo malonės būklę, ir tuo sužalojo visą savo kilnią prigimtį. Nuo šio tat momento prasidėjo ta žmogaus ir žmonijos skaudžiausia tragedija, kuri baigsis tik su paskutiniuoju žmogum žemėje. Žmogui kritus nuodėmėn, jo lytiniame gyvenime įvyko tai, ką išreiškia sena tiesa: *corruptio optimi pessima*, t. y. geriausiojo sugedimas yra bjauriausias.

Jau žinome, kad žmogus iš Kūrėjo buvo gavęs taurią galią būti Jo talkininku — daugint savo giminę ir tuo vykdint Dievo programą. Ogi nuodėmei sužalojus žmogaus prigimtį, toji galia tapo lyg koks aštriausias ginklas pamišėlio rankose, lyg kokia priemonė kodidžiausiai išniekint savo paties žmogišką kilnumą ir vertybę, nusileist žemiau kaip neprotingas gyvulys, išsigimt ir savo giminę sunaikint.

Žmonių lytinio gyvenimo visokeriopų iškrypimų daug suminėta ir nusmerkta jau Senojo Testamento šventosiose knygose; gal būt dar daugiau jų būta šalia išrinktosios žydų tautos; tiktai pagonybėje nebuvo kas tuos iškrypimus griežtai nusmerktų, nes ten žmonių visa dorovinė sąmonė buvo labai atšipus.

Tik Žmonijos Gelbėtojas Kristus vėl pastatė žmonijai prieš akis aukščiausią dorovinį idealą, vėl pabrėžė iš nauja ir monogaminės šeimos židinio vertybę, ją pašventino, į sakramentus pakėlė. Kristaus apaštalai skleidė šį naują, dvasią gaivinantį ir žmoniją naujinantį mokslą senajame, atbukusios dorovės pagonų pasauly. Tautų apaštalas šv. Paulius karštai, primygtinai rašė saviesiems tesalonikiečiams kai dėl lytinio gyvenimo: „Broliai! . . . yra Dievo valia, kad jūs būtumėtė šventi, kad susilaikytumėte nuo paleistuvybės, kad kiekvienas mokėtų laikyti savo indą (t. y. savo kūną) šventume ir pagarboje, nepasiduodamas gašliam geiduliui, kaip pagonys, kurie nepažįsta Dievo . . .“ (I, 4).

O lytinės skaistybės reikalavimas tai buvo šeimos židinio taurinimas, grąžinimas jo į pirmesnes vėžes, jo vertės iškėlimas.

Ir Kristaus Bažnyčia, paėmusi auklėt žmoniją Kristaus skelbtoje dorovėje ir vesti ją išgelbėjimo keliu į laikinąją ir amžinąją laimę, visais amžiais kovojo už šeimos židinio šventumą bei neliečiamumą, už moterystės nesuardomumą, nenusileisdama net tais atvejais, kai dėl to ji netekdavo ištisų tautų kaip kad pav., Anglijos, šeimos židinį išniekinusio Henriko VIII laikais. Paskutinis, tik prieš penketą metų (1930.XII.31) išleistas, impozantiškas šeimos židinį ginąs dokumentas, yra dabartinio Kristaus Bažnyčios vyriausiojo regimo vadovo popiežiaus Pijaus XI paskelbta enciklika apie krikščioniškąją moterystę, prasidedanti žodžiais *Casti conubii* (Skaisčios moterystės orybė . . .). Tai yra ne paprasta eilinė enciklika, o tikra studija, kurioj išnagrinėjami ir atremiami šių dienų pagonėjančios žmonijos „pravadyrių" pasikėsinimai į šeimos židinį, neva moksliniais sumetimais paremti. Šis popiežiaus balsas gavo net šių dienų žydų galvojančios visuomenės pritarimo! (Enciklikos originalas su lietuvišku vertimu išspausdintas „Tiesos Kelio" 1931 m. oficialinės dalies 25-93 puslapiuose).

Šių dienų civilizuotoji žmonija, dorovės dėsnius mindžiodama, pasijuto, kad ji ne juokais išsigema; dėl to kaikur griebiamasi radikališkų priemonių tai blogybei kelią pastoti*. Tačiau ar žmonija šiuo atžvilgiu nėra panaši į tą Krylovo pasakėčios malūninką, kuris, dėl savo apsileidimo netekęs vandens malūnui sukti, po laiko griebėsi radikalių, bet juokingų priemonių vandeniui taupyti: pagaliu išdaužė atėjusias vandens atsigerti savo paties vištas . . . Ar kažin nėra tokios juokingos ir modernių radikaliųjų eugenikų siūlomos, o kaikur jau ir gyvendinamos priemonės, žmonių veislei arba rasei gerinti?! . . . Bet šių klausimų čia nelieskim, o dirstelkim į lietuvių tautos būklę šiuo atžvilgiu.

Lietuvių tautos pagrindą ilgą laiką sudarė fiziniu (=kūno) atžvilgiu sveika, beveik vien kaimo gyventojų liaudis. Ji išliko sveika, nes savo lytinį gyvenimą tvarkė sveikos dorovės dėsniais, kurių jai skiepijo jos auklėtoja Kristaus Bažnyčia. Tuo tarpu Lietuvos šviesuomenė jau nuo senai buvo pradėjusi išsigimti, nes tų dorovės dėsnių nesilaikė. Dar buvo lietuvių tautos laimė, kad ta beišsigemanti jos šviesuomenė nutautėjo, taigi atitrūko ir nutolo nuo lietuviškos kaimo liaudies, ir tuo būdu jos neužkrėtė išsigimimo doroviniais mikrobais. Tuo būdu Lietuvos liaudis, kad ir liko tautiniu atžvilgiu neįsąmoninta, o vietomis net daugiau, ar mažiau nutautinta, betgi ji išliko gražiai sveika somatiniu (kūniniu), jei norite, rasiniu, atžvilgiu. O to padariniai lietuvių tautai, keletą šimtmečių neturėjusiai politinės nepriklausomybės, svetimiems vergavusiai, svetimųjų suvirškinti parengtai,—buvo palaimingiausi: ji ne tik pačioj Lietuvos teritorijoj išlaikė reikiamą žmoningumą, bet ir anapus Atlanto pasiuntė žymų savo tautiečių skaičių, kurie kritiškais laikais yra suteikę ir tebeteikia didžiausios moralinės ir materialinės paramos savajai metropolijai — Lietuvos Tėvynei.

---

* Plačiau apie tai galima pasiskaityti Dr. med. *O. Pūdymaičio* straipsny „Gamtos Draugo" 1933 m. 138—141 puslapiuose.

Taip būta seniau. Dėja, to negalima pasakyti apie dabartį. Nepriklausoma Lietuva šiandien jau turi ir savąją lietuvišką inteligentiją. Tai yra drauge jos ir laimė ir nelaimė. Laimė — kad liaudis jau susikalba su inteligentija be vertėjų; nelaimė — kad išsigimimu beužsikrečianti šviesuomenė tuo pat užkrečia ir lietuviško kaimo liaudį, tą sveikiausiąjį tautos ir valstybės branduolį. Dėl to šių dienų tauriųjų mūsų tautos vyrų šauksmas stoti kovon su nedorove turi labai labai rimto pagrindo.

Nes, iš tikrųjų, dorovės tautoje smukimas yra jau pačios tautos ir valstybės smukimas į pražūtį. O tautos pagrindas — kaimas. Dėl to dorovingas kaimas tautas išgelbsti (Lietuva vergovės laikais), o nedorovingas — jas žudo (Prancūzija ir kitos šalys šiais laikais).

Lietuviškas sveikas kaimas ne tik lietuvių tautos žmoningumą, bet ir tautinę sąmonę išlaikė. Kaimas, laikui atėjus, davė mūsų tautai visus didžiuosius tautos žadintojus ir nepriklausomos Lietuvos valstybės kurėjus. L i e t u v i š k a s k a i m a s — pakartoju: ne miestas ir ne dvaras — d a v ė L i e t u v a i i r d i d į v y r ą K a z i m i e r ą: jo gyvybė buvo įžiebta tauriame, Kūrėjo palaimintame, kaimietiškos šeimos židiny, kurį, kaip jau praeitą kartą minėjau, buvo sukūrę, kuklutėliai, bet aukštos doros kaimiečiai, ūkininkaitė Uršulė ir ūkininkaitis Juozas P—kai prieš pusseptintos dešimties metų Gailionyse.

*

Iki šiol, gal ir perilgai, kalbėję apie šeimos židinį t e o l o g i n i u ir e t n o l o g i n i u atžvilgiais, dabar pakalbėkime apie tai f i z i o l o g i n i u atžvilgiu. Tatai mums atskleis naujus Kūrėjo išminties aspektus ir dar kartą viršaus mus įtikins, kad Jis ne tiktai *disponit omnia suaviter*, t. y. viską sutvarkė maloniai, bet ir be galo nuostabiai bei paslaptingai.

Vienas, prieš penkerius metus miręs, įžymus vakarinės Europos gamtininkas, apie kurį rengiuosi šiąja proga ir plačiau „Kosmo" bei „Gamtos Draugo" skaitytojams papasakoti, savo gyvenimo ir darbų aprašymą šiaip pradėjo:

„Žmogus yra gaminys savo protėvių paveldimųjų faktorių ir aplinkumos, kurioj jis išauga. Pasak paveldėjimo mokslo (arba genetikos), paveldėjimo faktoriai, arba genai, savo buveinę turi vyriausiai chromosomose celių branduolių, kurie susijungia gaminimo (prokreakcijos) akte. Chromosomų paslaptis iki šiol neištirta. Jau kai dėl jų reikšmės gyvulių ir augalų k ū n o strukturai uždangalas tepakylėtas tik kaikuriose vietelėse; o kaip perkeliamos d v a s i n ė s savybės, kurios taip pat neabejotinai susietos su gaminimu (prokreakcija) ir perkeliamos tarpininkaujant chromosomoms, — apie tai dar niekas neįstengė sugalvoti pakenčiamos hipotezės. Fiziologija parodo, kad chromosomos susidėjusios iš atomų kompleksų; fizika moko, kad atomai yra sudaryti iš negatyvinių elektronų ir pozitivinių elektronų (arba protonų), ir kad cheminis atomų įvairumas pareina nuo elektronų juose kaitaliojimosi. Bet kaip su elektronais gali būti sujungta dvasia, kaip psichinės savybės — protas, valia, vaizdavimosi galia, sąmonė, — neįstengia nušviesti nei drąsiausias fantazijos skridimas, nei poetiška pranašo dovana. Mes nežinome, ir kas yra bei ką reiškia

paskutiniame gale tie paveldėjimo faktoriai; ir kiekvienas pozitiviu apsiaustu apsisiaučiąs posakis apie tai sustingsta kaip savavališkas tvirtinimas arba praskysta kaip daugiau ar mažiau aiški hipotezė".

Taip savo autobiografiją pradėjo J o n a s R e i n k ė (1849—1931), žinomas vokiečių botanikas ir gamtos filosofas* . Taip galėtume pradėti kalbėdami apie save ir kiekvienas mūsų, nes visų mūsų, kaip gyvųjų būtybių, fiziologinė pradžia yra tokia pat. O apie mūsų nežinojimą, arba tik visai menką žinojimą, kaip visa tai vyksta, Reinkės prieš 10 metų ištartos mintys dar nepasenusios ir šiandien. Bet apie tai, kas ir kiek žinoma, pakalbėsime dar truputį daugiau, Reinkės mintis išplėsdami ir pakomentuodami.

Gamtos mokslas yra neabejotinai nustatęs, jog kiekviena gyva būtybė, ar ji būtų maža ar didelė, ar gyvulys ar augalas, savo gyvavimą pradeda nuo pagrindinio vieneto, cele (kai kieno dar akele, narveliu, ar dar kaip kitaip) vadinamo, iš kurių sudarytos ir išaugusios būtybės. Paprastoj kalboj tos labai mažos, tik mikroskopu geriau įžiūrimos, bet gyvos būtybės esmę sudaraąs padarėlis vadinamas kiaušinėliu. Nusiteikite linksmiau, malonieji(iosios) skaitytojai(os) ir atsiminkite, manau, jums jau žinomą posakį: *Omve vivum ex ovo*, t. y. visa gyva kyla iš kiaušinio, arba sulietuvinant: visa ko pradžia — kiaušinis. Aure, A i š b ė (a. a. A. K r i š č i u k a i t i s) šiokia antrašte yra net scenos vaizdelį kitados parašęs . . .

Bet jei kam „kiaušinio" sąvoka jau tuojau būtinai pakiša prieš vaizduotės akis vištos ar kurio kito paukščio kiaušinį, tai galime vietoj „vulgariško" kiaušinio vartoti „moksliškesnį" šių dienų genetikos terminą: z y g o t a s.

Jei man pavyks tiksliai išaiškint šio, iš graikų kalbos paimto, termino etimologija, tai tuo paaiškės ir esmė to daiktelio, kuriam pavadinti jis paimtas. *Zygos* (teisingiau: *dzygos)* reiškia *jungas; zygotos* = sujungtas t. y. j u n g u draugėn s u r i š t a s. Imkime ir pasakykime, kad z y g o t a s, tai lietuviškai bus j u n g i n y s, tik ne dviejų ar kelių elementų kaip chemijoj, bet dviejų specialių lytinių celių junginys. Tiedvi specialios, vienon celėn susijungusios, lytinės celės yra vyriškoji (tėvo) ir moteriškoji (motinos) celės, taip pat dar g a m e t a i s vadinamos. Moteriškasis gametas, arba o o c y t a s, savo tūriu didesnis, nejudąs ir aprūpintas atsarginėmis substancijomis, o vyriškasis gametas, arba s p e r m a t o z o i d a s (augalų: antherozoidas), palygintas su oocytu, yra labai mažas ir judrus. Ir vienus ir kitus gametus, t. y. oocytus ir spermatozoidus, išgamina subrendusių vyriškų ir moteriškų organizmų lytinės liaukos. Dėl to tik lytiniu atžvilgiu subrendę individai ir tegali turėti naujos padermės**.

Naujos padermės santykiuose su senąja, t. y. vaikų santykiuose su tėvais nuostabiausias dalykas yra tas, kad ir vaikai gauna, arba paveldi, tas savybes, kurias yra turėję jų gimdytojai. Gyvulių sėniai — patinas ir patelė — perteikia savo jaunikliams kūnines ir instinkto

---

* Die Philosophie der Gegenwart in Selbstdarstellungen, herausgegebėn von *R. Schmidt.* VI tomas, Leipzig 1927, 65 pusl.

** Plačiau apie visa tai galima pasikaityti mano straipsny „Atsigimimas ir paveldėjimas" „Kosmo" 1927 m. 49—83 pusl.

savybes, o žmonių gimdytojai, — tėvas ir motina, — drauge su kūninėmis, savo vaikams perteikia ir jų turėtas dvasines savybes. Išeina, kad kiekvienas žmogaus gametas — spermatozoidas ir oocytas, — tas mikroskopiškas padarėlis, yra viso išaugusio žmogaus individo pilnas, kad ir miniatūriškas, atstovas. O zygote, kuriame susitelkia draugėn abu gametu, turime vaizduotis esant visas tas savybes, kurios paskui, individui išaugant, išsiskleidžia ir pasireiškia jame kaip jo abiejų gimdytojų — tėvo ir motinos — savybės. Tai yra kažkas neįsivaizdinama, o betgi tikrai esama. Bet į šią specialę genetikos sritį nesileisime, o stabtelsime tik prie paties paveldėjimo fakto.

Paveldėjimo sąvoką žmonija turėjo jau nuo Genesio knygų parašymo laikų, nes ten užfiksuota pirmosios, arba gimtosios, nuodėmės paveldėjimo mintis: nuodėmės sužalotą pirmosios žmonių poros prigimtį paveldėjo visi jų ainiai su visomis skaudžiomis pasėkomis. Prieš 60 metų gimęs, bet tik prieš 30 m. ant kojų atsistojęs genetikos mokslas susekė ir kaikuriuos dėsnius, kuriais vyksta gerųjų ir blogųjų žmonių savybių paveldėjimas iš savo gimdytojų*.

Tačiau jau ir nuo seniau žmonėms buvo žinoma, kad gimdytojų savybės tenka ir jų vaikams. Tur būt plačiausiai yra žinomas, jau praeitą kartą minėto, vokiečių poeto ir filosofo G o e t h ė s nusicharakterizavimas iš savo gimdytojų turimų savybių atžvilgiu. G o e t h e, būtent, apie save sakė:

Vom Vater hab' ich die Statur,
Des Lebens ernstes Führen;
Vom Mütterchen die Frohnatur
Und Lust zum Fabulieren.

t. y., kad jis turįs:

„Iš tėvo stuomeningumą
Bei gyvenimo rimtumą;
Iš motinėlės — linksmumą
Ir eiliuoti malonumą".

Nebus joks faktų už plaukų tampymas ir jiems smurto darymas, jei pasakysiu, kad *mutatis mutandis* (t. y. su būtinais pakeitimais) tą G o e t h ė s autocharakteristiką galėtų pritaikinti sau ir Uršulės bei Juozo P—kų sūnus K a z i m i e r a s. Tuo įsitikinsime arčiau pasipažindami su jo malonių gimdytojų kūninėmis ir dvasinėmis savybėmis.

Kazimiero tėvelis turi aukštesnį, kaip vidutinį, ūgį, šiandien, berods, jis linktelėjęs, nes ant savo pečių neša jau nelengvą savo amžiaus naštą: jis jau dešimtąją dešimtį metų įpusėjęs! Bet senatvės dar nepriblokštas! Tiktai jau 10 metų, kaip jis akių šviesos netekęs. Tikėkime, kad gerasis Dievas šį bandymą jam yra pasiuntęs tam, kad jo siela juo stipriau galėtų gerėtis amžinaja šviesa kitame gyvenime. Šį smūgį savo sveikatai jis sugeba ištverti karžygiškai, nes jo dvasinės akys yra tokios pat šviesios, kokios buvo nuo pat jaunatvės.

Kazimiero motutė vidutinio ūgio; taip pat jau dešimtąjį kryželį užsidėjusi, bet nė kiek po juo dar nelinktelėjusi. Jos jaunesniojo am-

---

* Plačiau apie visa tai galima rasti genetikai pavestame specialiame „Kosmo" sąsiuviny (1935 m. 57 pusl. ir toliau).

žiaus likęs atvaizdas duoda pagrindo manyti ją buvus gražią, sveiką, gyvybine energija trykstančią merginą ir moterį. Ji ir dabar nepasiduoda senatvės naikinama. Tik, kitados skaistaus, jos veido raukšlės, lyg koks raštas, rodo jos išgyventų metų ir rūpesčių ilgą eilę.

Taip tat atrodo Kazimiero gimdytojai pirmu požvilgiu, iš kurio aš čia sprendžiu. Ką iš jų dviejų turi sūnus? Nagi iš savo tėvelio Kazimieras turi aukštesnį, kaip vidutinį, ūgį. Jo veido bruožai ir cera betgi daugiau turi motutės elemento. Abiejų gimdytojų dovana sūnui — nebloga sveikata ir septintąjį kryžių ant pačių pasiėmus! . . .

Dabar po žodelį apie dvasines Kazimiero gimdytojų savybes. „Kazimiero tėvas Juozas yra žmogus tvirto ir griežto būdo, rimtas . . . Kazimiero motutė labai dievota, šneki, nuoširdi ir be galo vaišinga" — taip abudu trumpai drūtai apibūdina jų geras pažįstamas ir netolimas giminaitis kun. Šeižys (M. Dagilėlis) savo atsiminimuose apie Kazimiero jaunystę (Darbininkas, 1935.X.19, 42 Nr.).

Jei apie Kazimiero gimdytojus daugiau nieko ir nežinotume kaip tik tiek, kiek čia pasakyta, tai ir to užtektų įsitikinti, kad šias visas gražias dvasios savybes turi ir sūnus Kazimieras: jo rimtumas, būdo tvirtumas bei griežtumas, yra žinomas; jo kalbumas, nuoširdumas ir vaišingumas sužavi kiekvieną, kuriam tenka su juo susitikti

Tačiau Kazimiero gimdytojų dvasinėms savybėms būdinti galiu dar vieną kitą bruožą pridėti iš tos pačios ir kitos versmės.

„Kazimiero tėvelis buvo ne iš „aklųjų" kaimiečių, „nei rašyt nei skaityt nemokančių". „Jis buvo pasekęs savo tėvu Augustinu, kuris buvo visoj apylinkėj žinomas dvarystės laikais, kaip išmintingas žmogus, į kurį kaimynai kreipdavosi įvairių patarimų klausdami" (Dagilėlis). Tikrai ir Augustino sūnus Juozas turėjo didelio pasitikėjimo žmonėse. Kur tik būdavo koks bendras sodžiaus reikalas, jis buvo visur renkamas sodžiui atstovauti. Jam teko visokios pareigos pasiimti: ir našlaičių globėjo, ir valsčiaus teisėjo, ir prisiekusio posėdininko. Jis toms pareigoms tikrai tiko, nes buvo labai rimtas, blaivus, teisiakalbis, pakalbąs net keturiomis kalbomis. Tai buvo tikras sodžiaus inteligentas, daugiau gyvenimo, kaip mokyklos išmokytas: nes tik kokią porą žiemų lenkiškai ir rusiškai buvo pasimokęs Linkuvoj dar gerokai prieš lenkmetį, (t. y. prieš 1863 m.), 15—16 m. amžiaus turėdamas.

Drauge buvo ir nepaprastai religingas. Šventos giesmės, ypač šeštadienių vakarais ir sekmadienių rytais skambėdavo jo namuose. Šventomis dienomis beveik niekada nepalikdavo nenuvykęs bažnyčion. O iš bažnyčios grįžęs, papietavęs ir kiek pailsėjęs, vėl imdavo skaityt maldaknyges, varstyt ražančiaus poteriukus arba eidavo laukų apžiūrėtų. Gegužės mėnesio pamaldos visados būdavo laikomos namų gražesniame gale (seklyčioje). Jo religingumas ir dabartinėj gilioj senatvėje nebesumažėjęs. Ražančius ir šiandien jo mėgiamiausioji literatūra.

Tvirta Kazimiero tėvelio ranka laikė drausmėje visus namus: čia nebūdavo nei vakaruškų, nei girtavimų, nes pats šeimininkas buvo blaivus ir svaigalų į savo namus neįsileisdavo. „Nei aš rūkiau, nei porcijos (degtinės) kaštavojau" — gali šiandien pasididžiuodamas

tarti tas 95-sius savo amžiaus metus einąs, dar gyvas, kalbus, simpatingas senelis.

Net pypkininkų jis nepakęsdavo savo pastogėj. Kartą iš bernų buvo supirkęs jų pypkes, kad neberūkytų; bet pamatęs, kad jie vis tiek slapčiomis rūko, sugrąžino jas jiems be atlyginimo. Berods, ir Kazimiero senelis Augustinas nebuvo prisiekusis pypkės garbintojas: „Augustinas buvęs santūrus vyras; kad ir rūkydavo, bet su saiku — protarpiais; paprastai jo pypkė gulėdavo padėta ant tvoros; retkarčiais prisikimšdavo ją tabako ir parūkydavo“ (Dagilėlis).

Dar vienas Kazimiero tėvelio Juozo ryškus bruožas: buvo didelis kunigijos gerbėjas. Jis su ašaromis yra pasakojęsis, kaip kartą subaręs vieną jauną kunigą, kuriam nepatikęs, kad nelaiku jį kvaršinęs laidotuvių reikalu. Tam kunigėliui jis tiesiai pasakęs: „Kunigėli, šneki niekus; gimti ir mirti nėra nustatyta laiko; gimė — reikia pakrikštyti, mirė — reikia palaidoti“. Tiesiakalbis tėvas ir savo sūnui Kazimierui, gal būt, perteikė savybę būti „tiesaus žodžio žmogumi“, kaip jį šiandien būdina vyskupas M. R e i n y s.

Dabar dar ir apie Kazimiero motutę. Ji taip pat religinga, linksma, šneki, kalboje ir elgesyje stati, nemėgianti nei žemintis, nei pigintis, labai teisinga moteris, taupi ir darbšti šeimininkė, namų dabotoja, šeimos židinio globotoja, aistringai mylinti savo vaikus, su jais tiesiog suaugusi ir dėl to neištverianti, kad kuris iš jos akių pasišalitų, nors ir į mokyklą: ji gyvente pergyveno, kad jei kuris iš jos akiu pasišalins — tai jau ir žus . . . Bet taip pat reikia pasakyti, kad jos meilė savo vaikams nebuvo „bezdžioniška“, o buvo sveika, žmoniška. Šeimose, kur yra bent keletas vaikų, o dar kaime, motinos meilė vaikams iš viso negali būt „bezdžioniška“; tokia ji gali būt tik miesto gyventojų šeimoj su vienu lepūnėliu.

Uršulė ir Juozas P—kai nepavydėjo savo jaunajai padermei gyvybės teikti ir prasidėjusios jos neslopino. Jei jųdviejų šeimos židinys būtų prie vieno ar dviejų vaikų tesustojęs, Lietuva šiandien nebūtų turėjusi didžio vyro Kazimiero, kuris yra buvęs jųdviejų t r e č i a s i s papėdininkas. Pirmasis jųdviejų kūdikių buvo duktė Ona (ištekėjusi už Vrubliausko Pontekonyse), antrasis — sūnus Juozas (gyvenąs savo ūky Oželiuose), jauniausias sūnus Jurgis paliko prie tėvų ir paveldėjo tėviškę (Gailionyse). Kiekvienas jų šiandien turi savas gražias ir gausingas šeimynas.

Bet trečiajam Uršulės ir Juozo P—kų sūneliui Kaziukui Aukščiausias skyrė kitokius, daug sunkesnius, bet ir daug garbingesnius bei kilnesnius rūpesčius: būti labai labai gausingos — arti 400 tūkstančių Lietuvos tikinčiųjų katalikų ir arti 10 tūkstančių besimokančio katalikiško jaunimo — šeimos dvasiniu tėvu, vadovu ir globėju.

Apie tokių, kaip Kazimieras, asmenų gimimą galvojant, ateina mintin šv. Jono Evangelijos žodžiai, kad jie „yra gimę ne iš kraujų, nei iš kūno valios, nei iš vyro valios, bet iš Dievo“ (Jon. I, 13). Kūniškieji gimdytojai tokiais atvejais tėra Dievo Kūrėjo laisvą valią turintieji įrankiai, Jo kūrybinės valios vykdintojai. Toki šeimų židiniai, kur Dievo vaikų gyvybė pradedama, kur jų gyvybės kibirkštis įžiebiama, yra tautų, valstybių ir visos žmonijos palaima. Duok, Dieve, mūsų Tėvynei tokių židinių kodaugiausia!

Tik ką cituota šv. Jono Evangelija savo pradžioj kalba apie tikrąją šviesą, „kuri apšviečia kiekvieną žmogų, ateinantį į šį pasaulį“. Ta šviesa čia yra dvasinė Šviesa, amžinasis Dievo Logos, įsikūnijęs Kristaus asmeny. Bet apie fizikos šviesą, kaip viso fizikinio pasaulio pagrindą, mes girdime ir iš šių dienų fizikos mokslo atstovų. Tuomet ir kiekvieno mūsų kūninė šios žemės kelionė, nuo zygoto motinos yščiose pradėta, atrodo kitokia, nei kaip ją mums būdindavo netolimos praeities materializmo metafizikai.

Šį straipsnelį pradėję mintimis iš vieno seniausiųjų dvasios kūrinių — iš Genesio knygų — baigsime jį vieno naujausios fizikos atstovo mintimis: „Jei visa medžiaga sudaryta iš atomų, jei visi atomai sudėti iš elektronų, jei šviesa yra elektromagnetinis reiškinys, — tuomet mes patys paskutiniame gale, nepaisant viso žemiško mūsų skurdo ir baisingos žmogiškos, perdaug žmogiškos menkystės, p r i d e r a m e š v i e s a i, tuomet mes esame š v i e s o s v a i k a i ir, po ilgų klaidžiojimų bei skausmingų parcivališkų klajonių po tamsią gyvenimo daubą, kartą grįšime atgal į šviesą. Visų materializmo obskurantiškų teorijų tamsių ūkanų garai sklaidosi ir skaisčiai žėri dievybės šviesos palaimingojo mokslo aušra“ (Dr. Alfred Seeliger).

Gaudeamus igitur
Homines dum sumus!

1936. III. 13. *Pr. Dovydaitis*

V. KUMPIKEVIČIŪTĖ

IEŠKOJIMAS

Dengsis nuogos vyšnios kvepinčiais vualiais.
Derlių sodai siurpins ir gražiai nuraus.
Vasarai išėjęs, rudenin keliausi
Tarp žmonių ieškoti mylimo žmogaus.

Purtys medžiai baltą žiedlapinį sniegą.
Rugiuose vosilka skųsis verkdama,
Kad sužvango plienas baltmarškinio rankoj
Ir pasakė rugiui: jau gyvent gana.

Kaip mergaitės jaunos, raus prie kelio liepos,
Ir vorai ražienas vėl šilkais nuaus.
Kryžkelėj sustojęs tu nebežinosi,
Ar ieškoti verta tarp žmonių žmogaus.

ELINA BUJOKAITĖ

LEVAS TOLSTOJUS

„Jų balsai buvo silpnai girdėti bendrame ūžesyje ir iš jų veidų buvo matyti, kad jie buvo netekę vilties sustabdyti tą netvarką".
„Karas ir Taika"

I. Asmuo. II. Kūrybos charakteristika. 1) „Karas ir taika": a) ideja, b) medžiaga; c) personažai; d) kūrybos savumai. 2) „Ana Karenina"; 3) „Prisikėlimas"; 4) kiti T. veikalai. III. Tolstojaus įtaka rusų visuomeniniam gyvenimui.

Levas Tolstojus savo raštuose „atrodo, pasakė mums apie save viską, ką tik turėjo pasakyti, ir mes apie jį žinome viską, ką jis pats žino apie save" — sako Merežkovskis, vienas geriausiai išanalizavusių turtingą ir įdomią rašytojo asmenybę. Savo sielos istoriją T. pradeda pasakoti pirmuoju veikalu, parašytu Kaukaze — „Kūdikystė", „Vaikystė" ir „Jaunystė". Jo herojus, Nikalojus Irtenjevas, pasakojasi savo kūdikystės bei vaikystės išgyvenimus, kurie yra paties Tolstojaus išgyventi. Mes matome, kaip anksti tą vaiką ima dominti religinės bei moralinės problemos. Jis greit išmoksta save analizuoti, sekti savo jausmus bei veiksmus. Jau tada išsiduoda ir rašytojo asmens dualizmas, kurs vėliau pasireiškė dar skaudesnėmis formomis. Tolstojus-Irtenjevas pasiryžta būti geras, daryti gerą kitiems. Dar vaikas būdamas jis pasirašo sau elgesio taisykles, susiskirstydamas jas pagal pareigas Dievui, artimui ir sau. Pažinęs pasiaukojimo bei susivaldymo laimės, jis padeda tarnams, pasislėpęs „kankinasi" — ištiestose, skaudamose ran-

kose po keletą minučių išlaiko storiausius knygos tomus ir net iki ašarų plaka save. Bet kitą sykį, atsiminęs gyvenimo trumpumą, vaikas metasi naudotis jo malonumais, už paskutinius pinigus pirkdamas mėgstamuosius pyragaičius... Su metais kartu auga ir jo charakterio dvilypumas. Vienas Levas Tostojus sąmoningas, geras ir silpnas, nusižemina, atgailauja, biaurisi savo ydomis; kitas — nesąmoningas, piktas ir stiprus, įsivaizduoja save dideliu žmogumi, visos žmonijos labui atidengiančiu naujas tiesas ir su išdidžia vertingumo savižina žiūri į kitus mirtinguosius, rasdamas ypatingą rafinuotą išdidumo patenkinimą net pasibiaurėjime savimi, pasiniekinime. Pirmasis nekenčia savęs, antrasis — myli (Merežkovskij). Jis mato aplink save nuolatinį veidmainiavimą, nors visi nuduoda žiną tiesą. Bet jaunuoliui toks gyvenimas per troškus: jis bando artėti į Tiesą-Dievą, bando išsiveržti iš kasdieninio niekingumo, bet besigėrėdamas savimi, jis nuolat puola vėl. Nusivylęs žmogaus pažinimo ribotumu, bodėdamasis žodžiais, T. gerą daryti nori darbais. Bet priešreforminėje Rusijoje jaunuoliui tenka laužti pirmuosius ledus liaudies prikėlimui. Jam tenka savo darbuose vadovautis meile ir apsišarvoti ištverme. Jaunam grafui tai greit nusibosta, nes atsargūs valstiečiai nepasitiki juo, nepripažįsta jo nuopelnų, kratosi naujenybių. Psichiniai atsigauna, pasilsi Tolstojus Kaukaze, kur jam atrodo, kad jis bus radęs tikrąją pasaulėžiūrą. To perijodo išgyvenimus pasakoja „Kazokų" herojus Oleninas. T. tada viliojo karo garbė ir kalnų gyvenimo poezija. Čia jis jaučiasi visai laisvas, niekuo nevaržomas. Siekimas laimės kitiems nepadarė jo paties laimingu, taigi dabar jis nori užsimiršti, paskęsti gamtoje, susilieti su ja, nejausti nei savęs, nei savo „prakeiktų klausimų". Jis myli save gamtoje ir ją savyje be pakilaus liguisto virpėjimo, be apsvaigimo — ta didele, blaivia meile, kuria ją mylėjo senovės žmonės ir kuria jos jau niekas mūsų laikų žmonių mylėti nemoka (Merežkovskij). 1857 m. savo įspūdžiuose iš kelionės po Šveicariją, jis rašo: „Aš myliu gamtą, kai ji iš visų pusių siaučia mane ir paskui begaliniai išsiplečia į tolį, ir kada aš joje esu. Aš myliu, kai iš visų pusių glėbia mane karštas oras, ir tas pats oras kamuoliais nueina į begalinę tolumą; kai tie patys sultingi žolės lapai, kuriuos aš sulamdžiau sėdėdamas, daro berybių pievų žalumą, kai tie patys lapai, kurie virpėdami nuo vėjo judina šešėlį ant mano veido, sudaro tolimo miško mėlynumą, kai tas pats oras, kuriuo jūs kvėpuojate, sudaro gilią mėlynę bedugnio dangaus, kai ne jūs vieni švenčiate ir džiaugiatės gamta, kai pagal jus zirzia ir sukasi miriadai vabzdžių, susikabinusios šliaužioja karvutės, visur aplink džiaugsmingai čiulba paukščiai". Čia, natūralaus gyvenimo aplinkoje, tolumos perspektyvoje Oleninas dar ryškiau įžiūri pasaulietiškojo tingių turtuolių gyvenimo melą ir tuštumą. Gi žmonės gyvena, kaip gyvena gamta: miršta, gimsta, jungiasi, vėl gimsta, mušasi, geria, valgo, džiaugiasi ir vėl miršta ir, be tų nepakeičiamųjų sąlygų, kurias gamta pastatė saulei, žvėriui, medžiui — jokių kitų įstatų nėra... Laimė — būti su gamta — sako Oleninas. Tą pažiūrą jis pasisavina iš laisvųjų stepių ir miškų gyventojų kazokų, kurių nesąmoningą panteistinę gyvenimo nuožiūrą išsako Eroška: „Viską Dievas padarė žmogaus džiaugsmui... Nudvėsi — žolė išaugs, štai ir viskas". Vidurdienio kaitroje, gyvybės pertekusiame miške Oleninas pajunta savo vieningumą su gamta ir, tuo pačiu, meilę visam kam. Tačiau Oleninas iš kultūringojo pasaulio atsinešė ir išmintinguosius, amžinuosius žmonių, ne gamtos, įstatymus, kuriuos jis bando sutaikyti su faunų ir satyrų gamtine išmintimi. Jis dar nori palai-

kyti savo tą dvasinę, aukštesnę gyvybę: „Meilė, pasiaukojimas! Neverta gyventi sau, reikia gyventi kitiems!“ Bet atsiliepia ir antrasis Tolstojus: „Gyventi kitiems, daryti gera! Kam? Kada mano sieloje tėra vien meilė sau“.

Krymo karo metu Tolstojus svajojo gauti fligel-adjutanto laipsnį, pagarsėti savo narsumu. Ištikrųjų, kautynėse jis būdavo labai drąsus; nepaisydamas jokių pavojų, mūšio įkarštyje, jis nesąmoningai gaudydavo minios ir atskirų žmonių psichologinius pasireiškimus, kuriuos vėliau panaudojo karo scenose. To meto rašytojo nuotaiką galima išskaityti Andriejaus Bolkonskio („Karas ir taika“) žodžiuose: „Aš niekuomet niekam to nepasakysiu, bet, Dieve mano, kas gi man daryti, jeigu aš nieko nemyliu, kaip tik garbę, žmonių meilę“. Tikėtojo laipsnio negavęs, Tolstojus pakeitė savo pažiūrą į karo narsumą, visus herojiškus žygius priskirdamas aklam atsitiktinumui ar savisaugos instinkto pasireiškimui. Tuomet jis atsidavė literatūriniam darbui, laimėdamas sau dar didesnės garbės ir pripažinimo.

Vidujinis nerimas, amžinas ieškojimas ir svyravimas išnyksta laimingame T. šeimos gyvenime. Apie tą laikotarpį jis savo „Išpažintyje“ kalba beveik taispat žodžiais, kaip jo romanų herojai — Nikal. Rostovas, Pjeras Bezuchovas, Levinas („Ana Karenina“). „Visas mano gyvenimas susikaupė tuo metu šeimoje — žmonoje ir vaikuose, tuo pačiu ir gyvenimo pajamų padidinimo rūpesčiuose. Veržimasis tobulėti pasikeitė jau tiesiog veržimusi į tai, kad man su šeima būtų kaip galima geriau“. Tai amžinas gamtos balsas, neįveikiamas gyvybės pojutis, visuomet toks stiprus buvęs Tolstojuje. Vedęs jis „susitvarko“ — pasirodo esąs rūpestingas šeimininkas-ūkininkas. Jo vaikai aprūpinami auklėtojomis, mokytojais; jis sodinasi sodus, auginasi veislinius gyvulius; turtai auga, jo garbė, kaip filosofo ir rašytojo, išplinta toli už Rusijos ribų. Draugai jį vadina laimingiausiu žmogumi ir jis pats prisipažįsta: „Jeigu ateitų burtininkė ir pasisiūlytų išpildyti mano pageidavimą, aš nežinočiau, ką pasakyti“.

Tačiau tame laimingame jo gyvenimo perijode rašytoją apima nusiminimas: „lyg kad gyvenau gyvenau, ėjau ėjau ir priėjau bedugnę, ir aiškiai pamačiau, kad pryšaky, be pražūties, nieko nėra“. To jausmo pagautas jis manė net galįs nusižudyti, bet stipresnė jėga, visą laiką ėjusi lygiagrečiai su didžia gyvenimo meile, išgelbėjo jį. Tai buvo mirties baimė. Tolstojus, pasižymėjęs puikia fizine sveikata, vikrus ir stiprus žmogus, buvo drąsus pavojingiausiais momentais, rizikuodamas savo gyvybe kare ar medžioklėje. Bet visuomet jame glūdėjo gili, slapta, metafizinė mirties baimė, kilusi iš materialistiniai suprastos mirties fakto. Ypač ji sustiprėjo po brolio mirties, kuri Levui padarė didelio įspūdžio. Mirtis jam perėjimas į nieką. Ir kuo labiau artėja senatvė, tuo dažniau ir niūriau prasikala toji baimė. Tolstojus dabar dar griežčiau rašo apie kultūros, civilizacijos nenaudingumą, beprasmiškumą, kuri esanti nepateisinama negalėdama žmogaus išgelbėti nuo išnykimo. Niekuomet jam nebuvo pakankamai tikras ir Dievo buvimas. Senatvėje jis pergyvena dar antrąjį „atsivertimą“, kai sykį baisiai sukrėstas žmonių skurdo vaizdų Maskvos priemiesčiuose, jis pasisako negalįs gyventi iš savo turtų nieko neveikdamas, parazito gyvenimu. Jis pajunta, kad didžiausia Dievo viešpatavimo kliūtis žemėje yra egoizmas, o didžiausias piktas — nuosavybė, kuri „nėra likimo įstatymas, Dievo valia arba istorinė neišvengiamybė, o tik silpnas ir niekingas prietaras“. Jis nutaria įvykdyti Kristaus testamentą — visus palikti ir turtus išdalyti vargšams. Bet tai

jam nepavyksta, nes, užprotestavus žmonai, jis gauna pasitenkinti savo asmeniškojo gyvenimo suprastinimu. Jis ima dėvėti paprastus rūbus, vegetariškai maitintis, dirbti fizinius juodus darbus. Tai jam eina tik į sveikatą: jis atgauna savo gerą nuotaiką; daug sportuoja, kaip jaunystėje — tai palaiko fizinį jo lankstumą ir minčių šviežumą. Tolstojaus mirties aplinkybės išduoda ilgus metus jį kankinusią paslaptį — baimę už savo perdidelę gyvenimo laimę, norą „nukęsti", visko išsižadėti ir taip surasti Dievą-Tiesą, kurio jis visą amžių klydinėdamas ieškojo. Tačiau antrasis — gaivalingas ir aistrus Žemės sūnus visą gyvenimą negalėjo būti įveiktas, nes, T. nuomone, kūną reikia nuraminti, bet nesudvasinti. O tokią natūrą, kaip Tolstojaus, galima buvo tik sudvasinti, bet nenumarinti.

II. „Herojai — melas, išmislas, yra tik žmonės, žmonės — ir daugiau nieko". Visi didieji įvykiai vyksta ne jų valia, bet aukštesnio istorinio būtinumo dėka. Toji mintis, lyg vyraująs muzikalinės pjėsės motyvas, eina per visą romaną. Jai iliustruoti imamas vienas didžiausių, T. manymu, „absurdų" — kai tūkstančiai žmonių iš Vakarų su nenugalima jėga metėsi į Rytus, priėjo Maskvą, paskui vėl tūkstančių vejami grįžo, beveik visi žūdami pakelyje, o Rytų žmonės lyg iš inercijos, užplūdo Vakarus, pasiekdami net Paryžių. Jei istorikai čia mato atskirų žmonių, valdovų, valią, tai Tolstojus sako, kad vien tik nesusekamų, nežinomų Apvaizdos — likimo tikslų išpildymas privertė žmones tai padaryti. „Niekas nebuvo išimtina įvykio priežastimi ir jis turėjo atsitikti tik todėl, kad turėjo atsitikti". Fatalizmas istorijoje esąs neišvengiamas neprotingų, (t. y. tų, kurių protingumo mes nesuprantame) reiškinių paaiškinimui. Jų priežastis — tūkstančiai smulkių, nepastebimų priežasčių, kurių išdavoje turi būti vienas istorinis būtinumas. Atskirų gi žmonių valia jo eigoje nieko nereiškianti. Nežiūrint to, kad Napoleonas numatė savo žygio pavojingumą, gi rusai stengėsi jo armiją atmušti, neįsileisti į savo valstybę, — prancūzų armija turėjo įeiti į krašto gilumą ir ten žūti. Ir visi, kurie kovojo prieš tą aukštesniąją Valią, priešinosi likimui — nieko negalėjo padaryt. Tolstojus tokį parodo Napoleoną, puikų strategą. kurio visi kautynių planai, dispozicijos, negalėjo nulemti ten, kur kova *turėjo* kitaip baigtis. Tas pats darėsi ir rusų pusėje: caras Aleksandras I su kitais žymiais generolais savo „aktyvumu" prieš prancūzus nieko nepasiekė, nes jie darė ne tai, kas *turėjo* įvykti. Jų visi iš anksto numatyti žygiai išnykdavo aklų „atsitikimų" sūkuryje. Tik kai valdžia perėjo į snaudžiančio storulio Kultūzovo rankas, kariuomenė ėmė trauktis kas kartą toliau, prancūzai kas kartą giliau ėjo paskui ją į kraštą — į tikrą pražūtį.

Didieji karai visuomet yra nepaprasti reiškiniai, sukrečią žmonių gyvenimą, palieką pėdsakų kultūroje bei žmonių psichikoje. Jų metu sutinkama daug žiaurumų, neteisybių ir tiek pat daug kančių, pasiaukojimo. Rusų-prancūzų karas XIX a. pradžioje davė T. pagrindo parodyti ištisą galeriją labai gyvenimiškų asmenų ir stiprių vaizdų, o jo filosofijai — pagrindą istoriniam fatalizmui įrodyti. Tam reikalui T. kruopščiai pasiruošė nagrinėdamas to meto raštus, laiškus, rinkdamas taip nesenus pasakojimus. Nežiūrint to, kad romane nėra vienos vyraujančios intrygos, jis yra labai įvairus, nesikartojąs, kaip ir pats gyvenimas. Ryškiau išsiskiria keletas Rusijos didikų šeimų, prancūzmečio nerimo ir taikos metu. Grafai Rostovai, grafai Bezuchovai, kunigaikščiai Bolkonskiai, Kuraginai ir daugybė kitų atskirų žmonių gyvena savo kasdieninį gyvenimą, bijo prancūzų, kovoja su

jais, vedasi, miršta. Atskirai stovi T. nuvainikuotųjų „istorinių veikėjų" figūros — Napoleonas, Aleksandras I, jų karo tarybos, štabai, generolai... Visų tų žmonių tarpusaviai santykiai, jų ypatinga savijauta karo metu savo ar artimųjų mirties akivaizdoje, kovų vaizdai, beprotiško narsumo pavyzdžiai išsiplėtoja prieš mūsų akis į didingą epopėją, grandiozinį visuomenės gyvenimo paveikslą viename laikotarpyje. Šiokią tokią jam paralelę galima būtų gal tik rasti plastiniame mene — milžiniškuose Paolo Veroneze paveiksluose Venecijos dožų rūmuose, kur taip pat šimtai veidų nupiešti nuostabiu aiškumu ir individualia išraiška (S. Vengerov).

Toje įvykių upėje, tekančioje prieš mūsų akis, tai šen tai ten iškyla atskiri jų veikėjai. Meninė jų gyvenimo tragedijų vaizdavimo vertė yra daug didesnė negu toji kritikuotina fatalizmo idėja, todėl, kad tie žmonės yra gyvi, įtikiną. Senis grafas Rostovas — vienas tų paprastų, geraširdžių didikų, kurie būdavo kitų apgaudinėjami, išnaudojami ir kurie savo vaikams palikdavo tik gerą vardą ir krūvą skolų. Rostovienė — gera, nuoširdi motina ir žmona. Nikalojus Rostovas — išdidus, pramuštgalvis jaunuolis, bet vedęs — praktingas ir rūpestingas šeimininkas. Petia Rostovas — graži, nekalto berniuko figūra, žuvusi taip žiauriai ir betiksliai bendro chaoso tamsoje. Jis pasirodo ir išnyksta, berods, tik tam, kad parodytų, kaip mažai reiškia vienas, kad ir nekalčiausias asmuo mums nesuprantamų istorinių įvykių bėgyje. Sudėtingesnė ir įdomesnė Natašos Rostovaitės asmenybė. Tai gyvenimo džiaugsmo pilna mergaitė, kuri negali nemylėti taip pat, kaip gėlė nežydėti. Ir jei kas šiurkščiai nutraukia jai vieną žiedą, ji skuba krautis kitą. Nepaprastai giliai T. nagrinėja jos brendimą, jos pirmas mergautines godas. Mėnesienos naktį atvirame lange, virš žydinčio sodo, ji svajoja lėkti kažikur, ir jos balse mums suskamba jos nerimas, jos vienuma artimiausių žmonių tarpe. Ji neišlaiko pasižadėjimo Andriejui todėl, kad tas perdaug ilgam paliko ją, o Nataša nemoka mylėti atsiminimų ar vilčių — jai reikia gyvų akių, rankų. Bet kai sužino, kad jis kenčia — ir vėl jos meilė atgija, ir stiprina jos pasiaukojimą jam slaugyti. Bet jos meilės vienintelis tikslas — šeima, todėl ji greit pamyli Pjerą, kuris gali ją vesti. Šeimoje Nataša užmiršta savo jaunystės nerimą: žiedas peržydėjo ir jo vietoje atsiranda sėklos.

Kunigaikščių Bolkonskių šeimyna yra įantspauduota niūrumo, šaltumo žyme. Senis Bolkonskis — vienas tų vyrų, kurie nėra pratę reikšti savo jausmų ir išnešioja juos visą gyvenimą niekam neparodę. Tuo jis kankina savo artimuosius žmones. Jo sūnus Andriejus turi tokio pat, kaip tėvas, skepticizmo, paniekos. Tai jautrus, išdidus individualistas, kuriam trošku apkalbų pritvinkusiuose salionuose, kuris jaučiasi esąs didesnis už kitus, daugiau jaučiąs ir suprantąs. Todėl jis ir reikalauja sau daugiau pagarbos, pripažinimo. Tik akis į akį susidūręs su mirtimi, jis pamato tikrąją žmonių pagarbos ir, apskritai, gyvenimo prasmę. Jis pasijunta turėjęs ne kitų meilės ieškoti, bet kitus mylėti, nes tai yra didesnė laimė.

Jei Natašos siela visuomet veržėsi į meilę, tai kunigaikštytės Marijos Bolkonskaitės — į begalybę, amžinybę ir tobulybę. Todėl ji niekuomet negalėjo būti rami. Ji išaugo nejausdama meilės, todėl nė tikėtis nedrįso kada nors tos laimės. Ji pasirinko savo gyvenimo uždaviniu pasiaukojimą ir vykdė jį visą gyvenimą — nerūgodama, nenuilsdama. Ji palaiko artimus santykius su gyvo liaudies tikėjimo reiškėjais — Dievo žmonėmis, todėl jos tikėjimas neišsenka. Ji svajoja kada nors būti tokia pat, kaip jie — be namų,

be savųjų. Tačiau pareigos kitiems jai yra svarbiau, negu savo valios pasireiškimas, todėl ji ir toliau lieka namie. Visi tie didikai gyvena savu gyvenimu, mažiau ar daugiau atskilę nuo liaudies, jos nepažįsta, nežino jos rekalų bei rūpesčių. Tarp jų ir tarp liaudies stovi Pjeras Bezuchovas; prancūzų nelaisvėje susidūręs su paprastais žmonėmis, su jų vargu, Pjeras praregi. Jis pamato daug to, kas „uždengta išmintingiesiems, ir apreikšta paikiesiems". Iki to laiko jis ieškojo laimės moksle, labdarybėje, masonerijoje, lėbavime, bet veltui. Dabar jis pamato, kad laimė yra pačiame žmoguje, todėl visur visuomet galima būti laimingu. Jis išmoksta matyti didybę ir galybę visame, nes ima atviromis akimis, džiaugsmingai įsižiūrėti į tą amžinai kintintį, neapmatomą gyvenimą. „Dabar į tą klausimą—kodėl—jo sieloje visuomet buvo paprastas atsakymas: todėl, kad yra Dievas, tas Dievas, be kurio valios nenukris nuo žmogaus galvos plaukas". Pjero įsisąmoninimui daugiausia padėjo paprastas kareivis-belaisvis Platonas Karatajevas. Jis buvo supratęs, nujautęs tą didžiąją, nežinomąją Valią ir jai taikėsi visą gyvenimą. Jis buvo įsitikinęs, kad žmogus, norėdamas padaryti geriau, padaro tik blogiau, ir sau ir kitiems, todėl verčiau jau nesipriešinti, nekaltai nukentėti, negu norėti pravesti kur nors savo klaidingą valią. Pjeras, žiūrėdamas į jo visuomet patenkintą, besišypsantį veidą, suprato, kad „kol yra gyvenimas, yra ir laimė". O visi garbinami herojai niekas yra prieš tą tikrą išmintį pasiekusį kareivį-baudžiauninką. „Nėra didybės ten, kur nėra paprastumo, gėrio ir tiesos".

Tolstojus mokėjo, atrodo, paprastomis priemonėmis savo asmenis padaryti gyvais, tikrais. Pavyzdžiui, vaizduodamas Natašą, T. nesigailėjo tikrai skaisčių ir gražių spalvų; ji atrodytų išidealizuota, jei nepastebėtumėm joje ir netikėtų, net šiurkščių bruožų: ji pasiduoda ištvirkusio Anatolio Kuragino viliojimui, paskui bando nusinuodyti. Savo instinktyvų gyvybingumą ji parodo šaukdama ne savo balsu iš džiaugsmo prie nušauto kiškio. Taip pat baltą Marijos figūrą šen ten perslenka šešėliai, padarydami ją reljefingesnę: prie mirštančio tėvo ji svajoja apie savo ateities laisvę ir laimę. Dažna Tolstojaus priemonė vaizdui išryškinti yra kurių nors fizinių ypatybių kartojimas, kurios ypač iškelia charakteringuosius asmens bruožus. Jis daug sykių kartoja, kad Marijos Bolkonskaitės eisena buvo sunki ir nerangi, o akys, liūdesio momentais, nušvisdavo nuostabiais spinduliais— keletą sykių užtikę tą patį, gerai prisimename ir tas jos savybes, kurios išduoda ir jos išorinių apžavų stoką ir sielą, kuri ypač graži tapdavo tada, kai kunigaikštytė užmiršdavo save, užjausdama ar mylėdama kitus. Kultuzovo kūno pilnumas, sunkumas kalba apie jo beaistrį sukaustytą proto nejudrumą, krikščionišką, net budistišką savo valios išsižadėjimą, atsidavimą Dievo valiai. Tai kontrastas Napoleonui — įkūnytam bevaisiam aktyvumui, savo baltomis, mažomis rankomis neva valdžiusiam milijonus žmonių. Apskritai, T. labai moka ir mėgsta aprašinėti žmogaus kūną. Brūkšnis po brūkšnio tvirtomis ir ryškiomis spalvomis jis priešia portretą, šešėlių fone kaskart nubrėždamas žymiausiąjį bruožą taip, kad jis pirmas metasi į akis, daugiausia pasako ir, tartum, vienas pradeda gyventi savo atskiru gyvenimu.

Kaip žmogaus siela atsispindi kūne, taip ir jos virpėjimai, išgyvenimai prasimuša į viršų trumpais mažais kūno ar veido judesiais. Tie nevalingi pasireiškimai niekuomet nemeluoja, kaip kad gali meluoti žodžiai. Vienas žvilgsnis, veido raumens virptelėjimas, vienas staigus kūno judesys gali iš-

V. DRAMOS ARTISTĖ A. LEIMONTAITĖ

V. DRAMOS ARTISTAI: ED. KAŠTAUNAS, T. DAUBARAITĖ, A. KERNAGIS

reikšti tai, ko jokiais žodžiais nusakyti žmogus nepajėgtų. Andriejaus kalbos tonas keletą dienų prieš mirtį išdavė Natašai, kad jis jau žino mirsiąs, kad jis jau net gyventi nebenorįs. „Labiausiai nesugaunami jautimų šešėliai ir ypatybės skiriasi pas Tolstojų atitinkamai jaučiančiojo charakteriui, lyčiai, amžiui, išsiauklėjimui, luomui. Jausminė jo patirtis tiek neišsemiama, lyg kad jis būtų išgyvenęs šimtus gyvenimų mirtinguose žmonių ir gyvulių kūnuose (Merežkovskij). Tolstojaus vaizdavimo galia silpnėja artėdama į protavimų, sielos kančių srities ir į grynai fizinį žmogaus pasireiškimą. Bet fiziologinis Tolstojaus žmogus stovi prieš mus niekur iki šiol negirdėtu nuogumu ir sukrečiančiu teisingumu parodytas. T. mėgsta vaizduoti ir masines scenas, kuriose žmonės pasiduoda vienai kuriai nuotaikai ir mažiausiai beklauso savo proto. Tokie yra kautynių vaizdai, Vereščagino užmušimas, prancūzų šnipų kankinimo scena Maskvos aikštėje.

Vaizduodamas istorinius asmenis, T. „Kare ir Taikoje“ nedavė tikro istorinio fono, neapsiautė jų XIX a. pr. atmosfera, nedavė jiems istorinės spalvos. Mes nežinome, kaip jie buvo auklėjami, kas jiems turėjo įtakos, kurias knygas jie

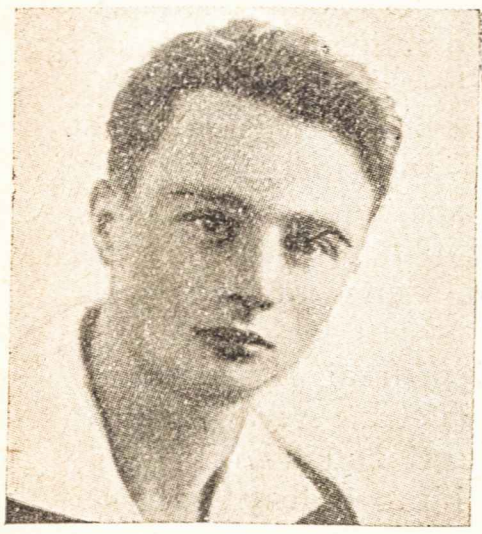

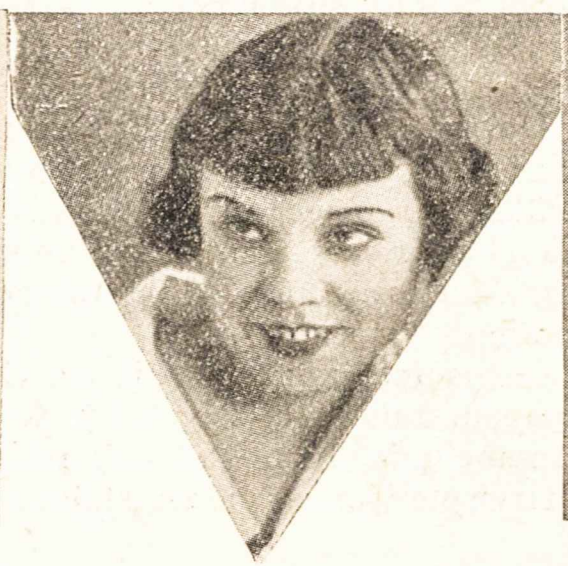

skaitė. Jie yra *gyvi* T. laikų, bet ne *istoriniai*, žmonės. Vaizduodamas Austerlico, Borodino kovas, jis duoda savo laikų kovas, panašias į Sevastopolio, bet ne anas, istorines. Labai šykščiai romane randame ir kultūrinio, buities atspalvio. Daiktai, žmogaus rankų kūriniai T. veikluose negyvena, neveikia. Čia žymu jo pažiūros į civilizaciją įtaka, kuri esanti ne kas kita, kaip sąlyginis, melagingas ir, tuo pačiu, neįdomus reiškinys. Tik vaikystės ir jaunatvės atsiminimuose T. su meile aprašo namų įrengimą, baldus, kambarius. Mažai jis paliečia ir savo asmenų aplinkos gyvenimą — miestų gatves, gamtos vaizdus. Gamta jam nėra paslaptis, kurios atskiras gyvenimas su savo harmonija, grožiu įkvėpia neramiai romantiko sielai pavydaus liūdesio; jis jam nėra ir natūralisto objektas, nagrinėjamas pro padidinamąjį stiklą. Gamta jam tęsinys paties žmogaus, bet nebe toks svarbus, kad būtų verta juo atskirai domėtis.

V. DRAMOS ARTISTAS ST. PETRAITIS

Apskritai, Tolstojaus kūriniuose nėra charakterių, nėra asmenybių, net nėra veikiančiųjų asmenų — tėra stebėtojai, kentėtojai; nėra herojų, yra tik aukos, kurios nekovoja, nesipriešina, atsiduodamos jas nešančiai stichinio gyvuliško gyvenimo srovei (Merežkovskij). T. neduoda sukrečiančių, epochas baigiančių katastrofų. Berybiame epo okeane viskas kilnojasi, juda, kaip atsiri bangų švitėjimai ir virpėjimai. Meninio svorio centras čia yra ne dialoguose, bet pasakojime, ne tame, ką žmonės kalba, bet tame, kas apie juos kalbama, ne tame, ką girdime, bet tame, ką matome. T. kalba yra turtinga ir graži; jis gerai mokėjo net paprasčiausių žmonių kalbėjimo būdo.

Didžiausi T. romanai, be „Karo ir Taikos", yra „Ana Karenina" ir „Prisikėlimas". Pirmajame vaizduojama moteris, kuri, nežiūrėdama religinių įsakymų, pareigų šeimai ir visuomenės paniekos, susideda su mylimu vyru, kuris ja neužilgo atsibodi ir meta. Nepakeldama savo meilės paniekinimo Karenina nusižudo po traukiniu. „Prisikėlime" vaizduojama moralinio atgimimo eiga; kunigaikštis Nechliudovas pastumia į blogą jauną mergaitę, kuri palaipsniui puola vis žemiau. Netyčia ją susitikęs ir supratęs savo kaltę, Nechliudovas pasiryžta ją vėl prikelti. Tas savo kaltės pajautimas deda pamatus jo paties moraliniam prisikėlimui. „Ana Karenina" yra svarus psichologiniu

atžvilgiu veikalas, bet „Prisikėlimas“ yra daug silpnesnis, nes juo T. įžengė į sau svetimą sritį — grynai psichinių išgyvenimų vaizdavimą. Tolstojus yra parašęs ir filosofinių veikalų, už kurių klaidingas mintis jį cerkvė atskyrė 1901 m. Be to, T. yra parašęs daug populiarių veikalėlių liaudžiai ir keletą scenos veikalų, kuriuose rafinuotai sostinių publikai teatro scenose parodė savo laikų rusų kaimo skurdą, tamsą ir skriaudas. Pro binoklius žiūrėję tituluotieji ponai nesuprato, kad jie teisingai užsitraukė liaudies neapykantą, kuri diena po dienos ruošėsi išsiveržti septynioliktųjų metų revoliucija.

III. Tolstojaus reikšmė literatūrai ir įtaka gyvenimui yra labai didelė, Jo laikais buvo manyta, kad T. idejos negalinčios iššaukti revoliucijos, nes vistik jis skelbė krikščionišką (savotišką „tikrąją“) religiją ir ypač akcentavo karatajevišką nesipriešinimą piktam. „Jo miglotas „neveikimo“, „nesipriešinimo piktam“ pamokslas yra pasyvizmo pamokslas, tai visas nesveikas senojo rusiškojo kraujo, užnuodyto mongoliškuoju fatalizmu ir, taip sakant, chemiškai priešingo Vakarams, su jų nenuilstamuoju kūrybiniu darbu, su nepalenkiamu veikliam gyvenimo piktam pasipriešinimu, rūgimas“. (M. Gorkij). Bet gyvenimas parodė ką kitą. Tolstojus iškėlė daug blogumų, bet kartu su jomis dažnai paneigdavo ir gyvenimo pagrindus. Jis apgriovė dvasininkų autoritetą, kaltindamas juos tikrosios krikščionybės iškraipymu; jis neigė civilizaciją, meną, nuosavybę... Jis daug prisidėjo prie rusų revoliucijos negatyviniu atžvilgiu, nors komunistų teoretikai išsižada jo už permažą jo aktingumą. „Tolstojus išreiškė ištvinkusią neapykantą, pribrendusias veržimosi pastangas į geresnę ateitį, norą atsikratyti praeities ir svajingumo, politinio neišsiauklėjimo, revoliucinio nuolaidumo nesubrendimą“ — sako Leninas.

J. TAURONIS

Mokėti minti naują gyvenimo taką ir prasmingai įgyvendinti savo talentus, tai kiekvieno didžioji išminties brangenybė.

*

Siela — didžiųjų brangenybių kasykla; mokėk ją iškasti — suprasi sielos didenybę.

*

Šio gyvenimo laimė slepia savy kančių bedugnę: atkasei laimę, tuoj išsiveržė ir kančių šaltinis.

*

Kiekvienas didis darbas reikalauja didelės aukos ir pasiryžimų, bet jo laimėjimas atneša neįkainuojamą moralinį atpildą.

*

Taika ir karas, tai dvi priešingybės; bet taika, kuri nepagrįsta visuomenės širdyse artimo meilės dvasia — pavojingiausia karo kibirkštis.

K. BARAUSKAS

ŽMONĖS, KURIE KURIA GYVENIMĄ

Niekas nėra taip giliai pabrėžęs didžiųjų žmonių reikšmės istorijoje, kaip Th. Carlyle. Visuomeninis gyvenimas jam yra pagrįstas didvyrių kultu. „Visuotinė istorija, kaip aš ją suprantu, sako jis, istorija to, ką žmogus vykdė šiame pasaulyje savo pagrinde yra istorija didžiųjų žmonių, kurie veikė čia žemėje. Jie, šitie didieji, buvo žmonių vadais, keitėjais, šeimininkais ir plačiąja prasme kūrėjas viso to, ką bendroji žmonių masė galėjo daryti arba siekti. Visi daiktai, kuriuos matome atbaigtus pasauly, yra išviršinis materialinis rezultatas ir praktinis įsikūnijimas minčių, kurios gyveno didžiuose žmonėse, pasiųstuose į šį pasaulį. Viso pasaulio istorijos siela, galima teisingai teigti, yra šitų žmonių istorija". Kultūros žlugimas, visuomeninis pakrikimas, religinis indiferentizmas, pareina dažniausiai nuo to, kad stokojama didžiųjų žmonių. Istorijoje pasitaiko perijodų, kurie yra, tarsi, tušti, kurie negimdo didelių žmonių ir kurie todėl beveik visumet yra įžanga į didesnę ar mažesnę gyvenimo rutiną. Priešingai, gyvenimo patyrimai rodo, kad beveik visais pasaulio istorijos amžiais didieji žmonės buvo būtini savo epochos gelbėtojai. Tai, kas čia pasakyta, noriu pavaizduoti gyvenimo faktais.

Po 1830 m. Liepos revoliucijos, nuvertusios karaliaus valdžią, Prancūzijos vaizdas buvo toks: apverktinas naujosios monarchijos silpnumas, valdančiųjų sluogsnių areligiškumas einąs iki religijos neapykantos, plačiųjų masių apakimas ir indiferentizmas. Rodėsi, kad, žlugus senajai monarchijai, pralaimėjo ir turės žlugti senoji religija, kurią daugelis iš nesupratimo, ar blogos valios laikė neatskiriama nuo royalistų partijos. Krikščionybės priešai didžiavosi, kad antikrikščioniškoms idėjoms priklausė pergalė sykiu su liberalizmo laimėjimu. Bedievybės pranašai skelbia religijai artimą galą. Generalinis universiteto direktorius D. Dubois su panieka tarė: „Ponai, mes žengiame į didelę epochą ir, galbūt, dalyvausime didelio kulto (suprask katalikybės) laidotuvėse".

O didieji katalikų vyrai, kaip Lacordaire, Gerbet, Rohrbacher, Montalembert ir kiti ugninga ir drąsia katalikybės tiesų meile prabilo į to laiko gyvenimą: „Su meile mes renkame kryžiaus skeveldras, kad prisiektume jam amžiną garbę ... Jei mums būtų leista gyventi, kada Kristus atėjo į žemę ir jį išvysti tik vieną momentą, mes būtume pasirinkę tą, kada jis erškėčiais vainikuotas ir pavargęs parpuldamas ėjo į Kalvariją. Lygiu būdu dėkokime Dievui, kad jis trumpą mūsų mirtingojo gyvenimo momentą patalpino į tą laikotarpį, kuriame šventoji religija yra patekusi į nelaimę, kad mes galėtumėme tobuliau paaukoti savo gyvenimą ir dar labiau ją garbinti" („L. Avenir" 1881, II, 2). Tas religinis reakcijos sąjūdis reiškėsi visose mokyklose mokslus einančios jaunuomenės tarpe. Ji pradeda maištauti prieš ateizmo apaštalus profesorius. Mokyklose, kur neseniai taip sekmingai plito revoliucijos idėjos, pradėjo steigtis katalikų studentų būreliai. Jų nariai karšti tikybos išpažinėjai, už religijos idealus pasiryžę kovoti ir mirti, sykiu yra naujais s a v o l a i k o ž m o n ė m i s. Jie steigia konferencijas, gvildena jose folosofijos, istorijos, literatūros klausimus, s t u d i j u o j a Bažnyčios praeitį ir jos ateities perspektyvas, pro-

vokuoja į disputus savo draugus netikinčius. Ozanamas savo laiške 1833 m. sausio m. 5 d. rašo: „Tarp kitko kiekvieną sekmadienį pas Montalambert'ą yra jaunimo vakarai. Juose kalbama daug ir įvairiu būdu... Praeitą sekmadienį ten mačiau p.p. de Coux, d'Ault-Dumesnie, Mickevičių, garsųjį lietuvių poetą... Tuose susirinkimuose dvelkia katalikybės ir brolybės aromatas". Jie padarė savo ir dabar jų sąjūdžio dvasia dvelkia prancūzų katalikų gyvenime, kur yra padrąsinimu gyvenimą reformuoti Kristaus mokslo dėsniais. O ką rodo Airija? Kas ten? Tai vyras O'Connell'is kilnios sielos, kurio nesuviliojo karjera ir ištaigingas gyvenimas. Jis matė mylimąją savo Airiją apnuogintą, pažemintą, vergijos prislėgtą, be teisių ir be geresnių ateities vilčių. Matė savo brolius katalikus visokiais būdais protestantų slegiamus ir išnaudojamus. Viskas skaudžiai gėlė jautrią širdį, religingą sielą. Ilgai svarstęs, pasiryžo visas savo jėgas paaukoti tėvynei išlaisvinti, iškovoti katalikams laisvę, pastatyti juos lygiateisiais su kitais, išvaduoti Airiją iš Anglijos hegemonijos.

1880 m. sausio m. 13 d., iš visų pusių žvangant anglų ginklams, O'Connell'is pasakė katalikų susirinkime Dubline pirmąją viešąją kalbą. Jo pasiryžimas ir drąsa sužavėjo savuosius ir neleido išsišokti priešams.

1826—28 m. O'Connell'is perėjo skersai ir išilgai visą Airiją ir savo padarė. Nors O'Connell'iui nepavyko Airiją atskirti nuo Anglijos, bet vis dėlto tikslo dalelė pasiekta — Airijos katalikai religijoj laisvi. Teisingai O'Connellį istorija vadina „Irlandijos išvaduotoju". 1871 m. Vokietijoje pradeda varžyti katalikų teises, prasideda aštri kova, kuri tęsės beveik 20 metų. Bet katalikai galingai ir apgalvotai stoja ginti švenčiausių dalykų. Jų priešakyje atsistoja garbingas vyras L. Windhorstas, kuris pirm eidamas kalbėti svarbiais klausimais į reichstagą sukalbėdavo ražančių. Vienu žodžiu, tai svari asmenybė, savarankiškai sprendžianti dalykus ir savarankiškai pasiryžtanti darbams. Imdamasis kokio dalyko, jis žiūrėjo ne kokių gerų ar blogų pasėkų jis gali jam turėti, bet žiūrėjo vien tik ar tai yra tikrai geras ir reikalingas dalykas. Ir jis gerai žinojo, kad būna momentų, kada tenka pasakyti dalykų neduodančių jokios apčiuopiamos naudos, o vien tik dėlto, kad tai yra teisingi dalykai. Jei tai nebūtų pasakyta, tada moralinei tvarkai būtų suduotas smūgis, sunkesnis už tą, kai ją užgauna brutali jėga. Užtat L. Windhorstas ir kalbėjo ir dirbo tais klausimais, kurie ypač reikalavo griežto atsakymo. Savo didinga asmens figūra vertė apsispręsti ir kitus už vieną ar už kitą, nes jis aiškiai pabrėžė, kad kiekvienas mėginimas išsisukti ar jas (tiesas) užtušuoti būtų lygus principų išsižadėjimui. Kada jam buvo pasiūlyta didelė vieta, kur atlyginimas tūkstantinės sumos, matydamas, kad tuo mažiau galės dirbti katalikybės principams, atsisakė nuo didelės pasiūlytos vietos, bet su karšta širdimi dirbo vokiečių tautos labui įgyvendindamas katalikybės dėsnius ir praktiškame gyvenime. Savo pasiekė. Katalikai laimėjo.

Kodėl tie žmonės tiek daug galėjo padaryti? Todėl kad jie gyveno pilnu katalikišku gyvenimu, kuris kaipo toks reikalauja dvejopo veikimo, būtent, išvidinio ir išorinio. Pirmas veikimas reiškiasi Kristaus jėgų priėmimo, kad pasiliktume su juo vienybėje, kaipo gyvi jo kūno nariai; o antras veikimas — Kristaus jėgų dalinimas kitiems, kad ir jie taptų Kristaus kūno nariais; pirmas — laikymusi pačiam Kristaus karalystėje, antras — platinimui Kristaus karalystės pasauly.

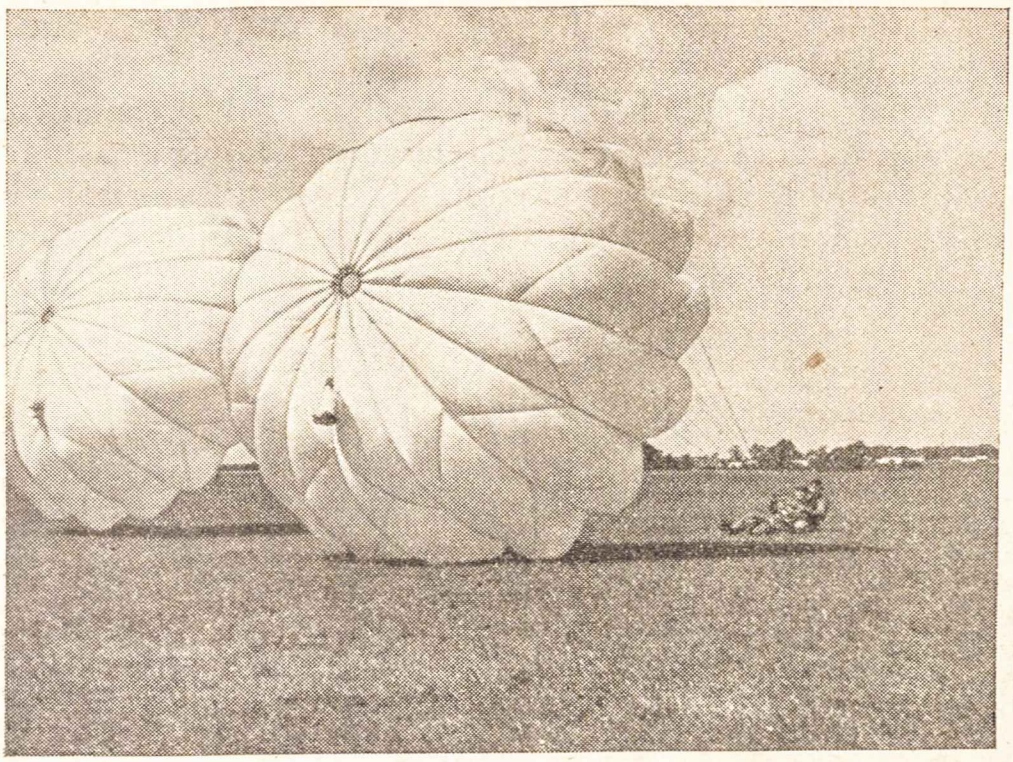

SU PARAŠIUTAIS Į ŽEMĘ „Karys“

PETRAS MAČĖNAS

REDAKTORIUS

Feljetonas

Ir numanyk, žmogau, iš kurio pakampio laimė ar nelaimė išlįs!?

Gyvenimas nebūtų taip žiaurus, jei, pavyzdžiui, žinotum, kad dvejetuką pelnysi. Neini į klasę ir tragedijos išvengi. Bet neverta dėl tokio niekniekio, kaip dvoikė, bėginėti. Ji taip priprasta ir taip širdžiai artima, kad nė kiek nebejaudina.

Kitas reikalas, kai gimnazijos dūmojančios galvos išsimislija prašmatnybių. Nereiks toli vaikščioti — viską čia pat pamatysim. Štai, kad ir šįmet — ar bereikia geresnių mandryščių — mokiniai ne tik kad klasėmis, bet visokiomis grupių, būrelių tvoromis apsitvėrė. Paklydusios avys... Tačiau, sako, kad griebsim lavintis, tai net dvoikės kauks. Ir žiūriu: — literatai, sportininkai, kraštotyrininkai ir visi kiti galai įsistiprino. Šitoj visoj, atsiprašant, košėj kiekvieną dilgina noras savųjų tarpe pasidaryti centrine figūra.

Imkim, kad ir šeštoką Jurgį Kuosą. Ši jauna jėga pasiryžo taip pat prasimušti į pirmąsias eiles. Jis nuo seno turėjo literatišką silpnybę. Ne kartą ugnelė „krikštijo“ jo raštų tomus. Ir nei iš šio, nei iš to viename literatūriškame susirinkime jį redaktorium išrinko. Jo silpnybė padarė savo, ir jis pasidavė susirinkimo sprendimui:

— Tegul aš jau ir redaktorius...

Ir nuo to laiko prasidėjo Jurgio kryžiaus kelias.

Jurgis Kuosa nebuvo arivistas, kaip šiuo laiku madoje, ir pasiaukojimo jausmas užvaldė kiekvieną jo sąnarį.

— Tegul, — sako, — padėsiu visoms jaunoms jėgoms parnasan kopti.

O juk laikraštis, civilizacijos pažiba, jaunų jėgų perpildytas, nušvies niūrią gimnazijos padangę.

Ir metė visus gyviausius reikalus — knygas ir dvoikių kovą. Gyveno redaktoriška viltimi, kad skaitys „neišsemiamus" kūrėjų raštus.

Gimnazijos koridoriuj pilna skelbimų. Tarp jų skiriasi vienas, kurs kabo jau apie pusmetį. Juodos raudonos raidės nepaliauja kvietusios:

... Arkim literatūrišką dirvoną ...
... Mažiau pliekim „ping-pongą" ...
... Žvilgterėkim į savo talentus ... Neleiskim jiems rūdyti ... — ... greit leidžiam laikraštį — mūsų jaunystės kibirkščių židinį. Talkon!

Glotnios ir papūrusios galvos keletą dienų gėrėjosi didingais plakato šūkiais. Vėliau, matyt, jie įgriso. Tik Jurgis Kuosa liko prisiekęs plakato skaitytojas ir galvojo:

— Kada pagaliau ims plaukti tie raštai? Juk jau laikraštį reiktų išleisti.

Tikrovė buvo stačiai baisi — per ilgiausią laiko tarpą gerb. redaktorius tesulaukė pusantros novelės ir sieksninio eilėraščio.

— — — — — — — — — — —

—Šimts žaliavų! — riktelėjo Jurgis — nebeištversiu ... — Palaukit, aš parodysiu, jūs, literatiški vikšrai! Taip! Šiandien literatų susirinkimas. Visą tulžį išliesiu ir karčią tiesą pasakysiu. Matysit!

— — — — — — — — — — —

Susirinkimas buvo gausus. Ir šiokie ir tokie į jį susikimšo. Todėl ir mūsų redaktorius tuo didesnės jėgos jautė galutinai išvadai padaryti. Ir kai pirmininkas pakvietė jį redaktoriškai išsitarti, jis pradėjo rimtai ir išdidžiai:

— Būsimieji literatiški žiedai ir visi tie, kurie „babkavų" lapų viliatės. Leiskit prabilti į jūsų jautrias sielas, kaip redaktoriui. Reikalas toks. Laikraštėliui, kurį redaguoti mane įprašėte, aš tariu amžiną atilsį. Jūs visi rėkėt: „Leiskim laikraštį, leiskim!"... Vienok kvietimas, duoti jam medžiagos tebuvo balsas šaukiantis gimnazijos tyruose. Gana priplėšiau puspadžių, belakstydamas, beprašinėdamas jūsų gražios kūrybos. Gana dilinau liežuvį ... ir paskutinį kartą jį dilindamas, pasakau, kad aš jau nebe redaktorius ... Žinokitės ...

— — — — — — — — — — —

Kaip didžiulės snaigės krinta apie Jurgį išmarginto popierio skiautės. Didžiausia krūva prikirto. Jurgiui Knieti noras, jas pasklaidyti. Koks jo nustebimas! Akys išskaito gimnazijos kroniką, lyrikos šmočiuką ...

— Tai naujai išleistas laikraštėlis! Argi gali būti?

Staiga didžiulės popierių krūvos ima dar smarkiau kristi, lyg norėdamos Jurgį prispausti. Smarkiai sujuda ir:

— Ak, kaip kietai miegojau ... Rodos, sapnavau kažkokį laikraštį ... Bet aš juk nebe redaktorius.

ATEITIES 4 Nr.

išeis balandžio 25 d. 3-jo nr. negalėjom paskelbtuoju laiku išleisti todėl, kad žurnalą nusistatyta mokslo metu leisti kas mėnuo, o prieš Velykas du nr. nebebuvo galima suspėti. Gi pavėlavus pagausėjo medžiagos ir todėl nevisus žadėtuosius straipsnius besutalpinome.

K. ALF. SUŠINSKAS

MUMS REIKIA ŽMONIŲ, NE ŽMONELIŲ!

1. Tetulių kalba, 2. Gyvenimas be kaukės, 3. Reikia žmonių!

1. Tetulių kalba

— Sveika, kūmute! Kaip tavo Marytė? Kurioj klasėj?

— Septintoj, dūšyt. Pons Dievs padeda, va, jau ir paskutinieji meteliai nebe už kalno! Ak, širdyt, gi ir prisikamavau: vežu, nešu, perku, o vis reikia, vis negana. Šiandie, va, pamatė mane Marytė per tą pertrauką, kaip ją ten vadina, užsipuolė prašyti, pārankėj pagriebė, sako: Mamyt, reikia algibros, reikia sąsiuvinių, giminastika prakiuro, sako, šokusi pliastiką ir perplyšo, O pons direktorius jau už gimnaziją 75 litų reikalauja. Vis duok ir duok. O iš kur, sakyk, paimti? Dieve, duodu, velku kaip plūgą arklys, o kas iš jos bus? Gal kada senos motinos ir pamatyti nenorės . . .

— Ak, kūmute, kam užsikorei tą naštą! Tiek mokytų. Lietuvėlė maža, darbo visiems nepriteks. Užbėgu šiandie į paštą! Jame dar pirmą kartą. Pasiklydau. Jonelis, matai, jau kareivis. Jam markutę gromatėlei, sakau, paimsiu. Ir žiūriu, o šv. patronka mano, kad pritūpę už tokių mažų langelių. Senų ir jaunų. O tų panelių! Visos, matyt, išsimaliavojusios, visų galvos taip ir banguoja, kaip rugių laukas pražydęs . . . Arbatą vis geria, matyt, dar su cukrum . . . Vis žvalgosi . . .

Verčiau, sesyt, savo Marytės nebūtum į tuos mokslus leidus. Sugęs mergiotė, suges, o ir duonos plutos paskiau neturės.

Va, kad ir mano Rožytė. Ji gi, kūmut, vienam mėnesy su tavąja gimus. O kokia merga išaugo. Oho! Aną dieną atvažiuoja, atdzinguliuoja Kazlauskų Petrelis, rankas bučiuoja, pro ašaras prašo: „Mamyt, matut, tavo Rožytė tikra eglelė liekuonėlė. Tik ji rymo viena. Vėjai, audros, išraus ją vieną. Jai reikia ąžuolėlio, kurs ją saugotų, prilaikytų, globotų.

Ir prašyti, ir kalbėti. O aš vis ne ir ne! Palauks, sakau, ir tiek.

Bet, matyti, reikės jau duoti. Taigi matai, kūmut, jau mano Rožė ir su vyru . . .

Sakau tau, atsiimk savo Mariukę iš gimnazijos, kol laikas.

*

Su šiurpuliu klauso jaunieji tokių kalbų. Ypač vyresniosiose klasėse tokie išvedžiojimai iki gyvo kaulo pajaučiami.

Žmogus lendi pro knygas, visą galvą teoremų privarai, aštuonerius metus klasės mikrobus geri; o kiek kartų nevalgęs klasėj prasėdi, kiek nepamiegi . . . Bet niekis! Vis tikies, manai žmogus:

— Baigsiu mokslus. Dirbsiu žmonėms! Kaip jautriai, su kokia meile ir šiluma griebsiuos darbo! Tik duokit, leiskit dirbti. Darbo, darbo duokit!

Ir štai jis išgirsta: mokytų perdaug. Darbo nevisi gaus. Žiūrėk, Kaune susidarė ištisas inteligentų bedarbių pulkas. Komitetas jiems padėti atsirado.

Man atrodo: šitokios aičiojančios kalbos nevisai pagrįstos.

2. Gyvenimas be kaukės

Sakot, yra perdaug inteligentų? Argi?

Pasigriebkim lietuvišką kumelę, įsiverskim vežiman ir aplėkim Lietuvą mielą.

— Jėzau, gelbėkit! Daktaro, gydytojo! Nežūdykit manęs! — mirties baisumu šaukia dar tik vakar buvęs raudonskruostis vyras ąžuoliukas, o šiandie bemerdįs kūnas.

Namiškiai kaip patrakę. Sušliaužia kaimynai. Bet kur tas gelbėtojas, kur gydytojas? Už 35 klm.! Ir tempk tu, žmogau, besiraičiojantį ligonį tokiuo tolumu! Geriau iš anksto karstan jį dėtum, su karstu į gydytoją vežtum!

Argi nepermaža gydytojų? Taip, jų reikia!

Jaunieji, jūs turit būt tas gydytojas, tas inteligentas gelbėtojas, kurs ne už 35 klm. gyventų, bet kiekvienam miestely budėtų!

Savo bizdenančią kumelę sulaikykim kaime.

— Dėde, dėde, kur važiuoji? Duok užkūryti! — apipuola mus snarglėti vaikai.

Ir kas čia? A! Pradžios mokyklos studentai. O jų kaip varlių pavasario pagriovy.

Drožiam pas mokytoją. Lendam į mažą jos kambariuką, margom karbatkom išdabintą.

— Sveika, panele mokytoja! Mes ekskursantai. Važinėjam po Lietuvą. Žiūrinėjam, ar reikia dar naujų jėgų. Mat, turim daug pajėgių žmonių, kurie nerimsta, nori darbo, ne šiandie, bet ryt, po ryt. Jie mus siuntė.

— Malonu, labai miela! Sėskit! Tokių svetelių reta čia. Gal arbatėlės, o gal leisit skystimėlio, lietuviško, savo, žinot, kaip ir iš uogų, dabar taip jau visi...

Išsišnekam išsičiulbam. Panelė kaip ant sprandžinų.

Pasirodo, ji čia viena. O vaikų net 80. Daug dar laukia, namie sėdi, vištoms uodegas trauko. Antro mokytojo inspektorius neduoda, jų nebeturįs.

Ir tarstelėjau sau: gerai, tuoj bus naujų jėgų, tuoj šyptelės naujos mokytojos, nauji ponai mokytojai.

Argi nelaukia jūsų? Laukia, tikrai daugelyje vietų laukia...

Mano kumelė sustoja. Nebeina, spardosi. Paliksiu ją Dievo valiai...

Dabar žodis berniukams. Tik čia ne agitacija. Bet mergaitėms nevalia čia nosies kišti, ne joms.

Nuvažiuoja gaspadorius Kaunan. Slenka Laisvės alėja. Ir kampe į Vilniaus gatvę jis pamato kunigų seminarijos studijozus.

— O šventas Dieve! — sako iš sostinės namo partrūkęs gaspadorius, — tai kad mačiau, tai mačiau jaunų kunigų!...

— Kiek? — klausia jo išminties atvykę kaimynai.

— Tik jau nemažiau kaip tūkstantis! Galėjo būt ir daugiau. Ėjo ir ėjo, vos nesušalau, kepurę nusiėmęs.

O iš tikrųjų, tų būsimųjų kunigų nė pilnų dviejų šimtų ten nebuvo. Ir tai ne vienai vyskupijai, bet trims...

Pražilusios senesniųjų kunigų galvos linksta. Sunkus darbas ir žmonių neapykanta, šmeižtai, terliojimai jas pražildė. Reikia naujų jėgų!

Čia negaliu šaltai rašyt apie tuos, kurie surūdijusiomis, sušvinkusiomis smegenimis drįsta sakyt, kad į kunigus vieta lepšiams, siaurapročiams, gyvenimo nuskriaustiems padarėliams. Klaida! Bjaurios burnos kalba! O mažiausia — neišmanymas.

Mums reikia kunigų ąžuolų, dvasios galiūnų, visam kam tinkamų žmo-

nių; reikia šventų, gabių vyrų; reikia tokių, kuriuos kiekvienu momentu galėtum bet kur pasiųsti.

(Atsiprašau Lietuvos gimnazistes: nepykit, sesės, kad apie kunigus išsižiojau — pakaks ir jums bernužėlių — kurį Dievas jums paskyrė, to Bažnyčia nė nemano sau pasišaukt . . .).

O kiek dar kitokių žmonių mums reikia! Inžinierių, agronomų, vaistininkų, dailininkų, rašytojų, žurnalistų, kalbininkų, verslininkų, visokių gerų amatininkų ir taip net iki begalybės . . .

3. Reikia žmonių!

Neapgaudinėkim nei savęs, nei kitų! *Šių dienų gyvenimas turi savo sietą, savo koštuvą.* Visiems matomas reiškinys: mokytojų vis daugėja. Jau yra, o ateity bus dar didesnė žmonių atranka. Teks žiūrėti žmonių protinio ir moralinio pajėgumo, sugebėjimo . . .

Dabar atrodo, kad ir latrai, gyvenimo supuvėliai, padugnių garbintojai, visokie pataikūnai, be tvirtos pasauližiūros žmogeliai atsistoja lygiomis su moraliniais galiūnais. Kartais iškyla net toks baisus vaizdas: pirmaeilis niekšas savo purvinomis kojomis garbingajam užlipa ant sprando, prasiveržia į priekį, priešakyje atsistoja . . .

Bet gyvenimas perlus vistiek iškasa, suranda, suradęs iškelia ir tinkamoj vietoj padeda . . .

Taip yra ir su būsimuoju darbu. Nepakaks, kad baigei universitetą, auksuotai diplomuotas esi! *Dar į tave pažiūrės, ar geras žmogus, ar išsiauklėjęs, ar sąžiningas esi!*

Universiteto diplomais diplomuotas aferistas, apgavikas, išeikvotojas yra baisesnis už nediplomuotą tos rūšies tipą.

Gyvenimo kovą anksčiau ar vėliau savaime gerieji turi laimėti. Tik čia du dalykai tenka įimti: geras profesinis pasirengimas ir deramas moralinis išsiauklėjimas.

Jei protiniai ir labai būsi pasirengęs, o moraliniai — menkai, ar visai ne, tada ir su savo protu netoli nuvažiuosi: kada nors išmuš valanda, ir tavo protą nukryžiuos ar alkoliu laistoma gerklė, ar nevaldomi nagai, ar nežabotos aistros . . .

Imkim ir antrąją pusę. Sakykim, esi moralus, bet protu atsilikėlis — niekai.

Ir ateity bus darbo, visos profesijos išsiilgusios gerų, tikrų, atsidavusių darbininkų, kėdės laukia neišgamų užsėdamos! . . .

Tetulės temato ponų, panelių daugybę. O gyvenimas įžiūri, kad tų panelių ar ponų tarpe yra ir tokių, kurie savo dirbamo darbo tikrai neverti...

Rytojaus Lietuva išsiilgusi naujų, gajų, nesuteptų ir nuoširdžių jėgų. Tik tos jėgos turi būti

Tinkamai pasirengusios

Prieš sėsdamas automobilio vairuoti, pirma turi būti išmokęs vairuoti.

Darbas laukia žmonių, tvirtų, savarankiškų, tvirtabūdžių, bet ne žmogelių, nepasirengusių ir menkadūšių lito gaudytojų ir vergų . . .

KURIEMS DVEJETUKAI IR PATAISOS GRĘSIA,
dar gali susigriebti. Rengėjų-korepetitorių galima gauti ir per „Ateities" Redakciją. Kreiptis geriausiai raštu. Galima telefonu 26-76 ir asmeniškai Redaktoriaus kalbamomis valandomis.

Visoms ir visiems, o taip pat literatų būrelių valdyboms už sveikinimus ir gražius linkėjimus vardadienio proga širdingai dėkoju.

K. Zupka

BENDRADARBIAI SAVO FOTO

„Ateities albumui jau pradėjo siųsti. Kad neužmirštų ir likusieji (korespondentai taipogi), primename, jog siuntimo terminas baigiasi su Velykų atostogomis. Grįžę po atostogų, pasistenkite išsiųsti.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 18-TINĘ IR ESTIJOS LAISVĖS ŠVENTĘ

paminėjo visos mūsų gimnazijos. Programose daugiausia pasirodė istorijos ir literatūros bei vaidybos būreliai. Buvo ruošta referatų, skaityta atitinkamų eilėraščių ir beletristikos ir suvaidinta patrijotinių vaidinimėlių. Minėjimus parėmė ir mokinių pastangas gražiai įvertino mokyklų vadovybės ir mokytojai. Kadangi šie minėjimai visur buvo labai panašūs, tai korespondencijose skyrium jų ir nebeminėsime.

MERGAIČIŲ SUSIDOMĖJIMAS „ATEITIMI“

Pažymėtina, kad šiais metais „Ateitimi“ žymiai daugiau negu kada nors susidomėjo ir moksleivės ir žurnalą plačiai skaito. „Ateitis“ kiekvieną mėnesį aplanko ne tik Lietuvos mokyklų klases, bet ir lietuvius moksleivius svetimose žemėse. Ten ji turi jau didelius būrius draugų ir net bendradarbių. Norėdami, kad jie jaustųsi artimesni su mūsų moksleiviais, kitame nr. įvesime naują skyrių užsienio lietuvių moksleivių gyvenimui. Lauksime raštų iš jų pačių. „Ateitis“ tarpininkaus net susirašinėjimui.

Mūsų Administracija, atsižvelgdama į šį naują skaitytojų susidomėjimą, šįmet žurnalo nr. nebedvigubins ir leis visus mokslo metus kas mėnuo. Tačiau tikimės užtat, kad visi platintojai rūpestingai rinks prenumeratą, tvarkingai atsiskaitys ir tuo būdu „Ateičiai“ padės dar gražesnių laimėjimų siekti.

„ATEITIES“ RELIGINĖS NOVELĖS KONKURSO DAVINIAI

Jury komisija, kurią sudarė prof. M. Morkelis, Nelė Mazalaitė ir Kazys Zupka, susipažinusi su visais religinės novelės konkursan atsiųstaisiais raštais, nutarė skirti:

I premiją — Lietuviui .
II premiją — Šiloniui
III premiją — Ragiui
IV premiją — Nijolei
V premiją — Nežinomajam

Atplėšus vokelius, paaiškėjo ir tikrosios laimėtojų pavardės. Lietuviu pasirašęs jau žinomas mūsų bendradarbis, vienas gabesniųjų mūsų gimnazijų literatų Petras Gailiūnas — Šakių „Žiburio“ gimnazijos VII kl. mokinys. Šiloniu prisidengęs buvo visai jaunas ir visai naujas — linkuvietis Petras Petrušaitis. III premijos autorium pasirodė jau pažįstamas rokiškietis (VIII kl.) Bronius Kulys. Ketvirtojo autoriaus vokelis dingęs, tat lauksime atsiliepiant. Nežinomasis — jurbarkietis V. Sabaliauskas.

Laimėtojus „Ateities“ Redakcija sveikina ir į jų tolimesnius darbus deda gražių vilčių.

P a s t a b a. Visi laimėtojai prašomi pranešti savo buto adresus, kad galėtume išsiųsti pinigus ir dovanas.

„ATEITIES“ MENO REIKALUS

nuo šio nr. pradės tvarkyti menininkas *Uogintas*. Jis darė ir naująsias vinjetes.

ATEITIES 4 NR.

medžiagą siųsti iki balandžio 17 d. Prašome nevėluoti.

ALYTUS

Mūsų dienos

— III.5-7 pas mus įvyko rekolekcijos, kurias vedė Tėv. Masiulionis S. J. Rekolekcijų metu gražiai pasirodė mok. muz. Navicko vadovaujami jaunesn. ir vyr. chorai. Tenka pasidžiaugti gražia kapeliono naujai įvesta tvarka prieš ir po konferencijų moksleiviams bendrai giedoti. Kapelionas, rekolekcijų metu pasidžiaugęs visų moksleivių dvasios pakilimu kvietė visus visad uoliais pasilikti, neužmiršti savo svarbiausiųjų pareigų, bažnyčios, o ypač moksleiviams skirtų pamaldų. Euch-kai gerb. rekolekcijų vedėjui atsidėkodami įteikė menišką savo darbo Kristaus paveikslą.

— Literatai simpatijom išsilaikyti nepajėgia, todėl greit atsirado veikimo krizė. II-16 buvo šaukiamas sus-mas, į kurį atvykęs tik pirmininkas ir paskelbęs sau, kad sus-mas neįvyksta. III-3 įvyko antrasis sus-mas, kuriame v-ba pareiškė savo didelį, nors ir per trumpą laiką, „nuovargį", pakalbėjo apie literatūros smūtkelius ir atsistatydino. Literatai v-bai davė savaitę laiko pataisyti pesimistiškai nuotaikai ir tarti jau apgalvotą, šaltą žodį. Buvo ir paskaita apie romantizmą, bet iš jos išėjo vien tik jaunuoliška romantika. Literatų „Dziegas" vis dar nedygsta!

— Alytiškiai šių metų „Ateities" numeriais labai susidomėję. C. knygyno skaitykloje „Ateitis" taip pat atsirado, kuri kruopščiai skaitoma.

Linksmieji dzūkai

Kaip visi „užsigavi", taip ir iš visų pusių spaudžiami dzūkeliai užgavėnių išvakarėse susirinko pataisyti upą — „kultūringai" pasilinksminti. Linksminosi visą naktį ir vienos inteligentiškos šeimynėlės globojami džiaugėsi „linksmybių versme". Viskas būtų linksmai 50-čiai linksmų dzūkelių grupei baigęsi, kad ne tie nelemti sąrašai (Alytuj madoj). Papėckiojo kas į dienraštį ką — sąrašas, ilganosių sąrašas, linksmųjų brolių sąrašas ir tų sąrašų begalės; nuo jų net p. inspektoriaus kišenius atsikišęs. Taip atsirado ir linksmųjų dzūkelių su šokių pavadinimais smulkus sąrašas. Tardymas. Visi dabar suka galvas, kas tuos sąrašus gamina ir stebisi, kodėl į tą sąrašą nepakliuvo Kauno „pažiba" žaliukas fukselis, kuris romantiškais ir kitokiais reikalais vizituoja Alytų.

Apsileidę dzūkai

— Eucharistininkai ruošia statyti „Šv. Agnietę", tik ilgai negalima buvo surasti artisto, kuris vaidintų valdovą. Rolė buvo pasiūlyta kai kuriems aštuntokams, bet tie, įpratę vaidinti tik visokias „balabaikas", nesiryžo imtis rimtesnio darbo. „Artistų" pas mus daug (yra net ir gastrolierių), bet tokių, kurie sugebėtų vaidinti, veik nėra.

Stepas

BELVEDERIS

Pieninių gyvenimas pavasarėjant

— Šįmet ir mums pradėjo nebesisekti. Trims teko su mokykla atsisveikinti, o pirmasis kursas, kurs visą laiką tiek gražaus atsparumo rodė, pradėjo svyruoti ir tirpti.

— Paskutiniu laiku mūsų mokykloje atsirado moderniškas moteriškų plaukų kirpimo modelis. Nugirdę tokį modelį, vyrai veržte veržėsi greičiau jį pamatyti. Pamatę turėjo kelioms dienoms skanaus juoko. Vienas prelegentas savo paskaitoje jį net švelnioj formoj paminėjo. Girdėti, kad net Seredžiaus žydžiokės modeliu susidomėjo.

— Mokiniams pamaldos būna kartu su kareiviais. M-los ir kariuomenės kapelionu yra dr. kun. Šovys — parapijos klebonas.

Gražuolė

BIRŽAI

— Ping-pongistai, neblogai pasirodę Kaune tarpgimnaziniame turnyre, žada kviestis šiauliečius pasirungti. Laukiame.

— Gimnazijoje dabar jau gražiai veikia ir jaunesniųjų literatų būrelis, kurį globoja mokyt. *J. Bružas*. Žada net laikraštėlį išleisti.

— Sportininkės mergaitės, vadovaujamos mokyt. *Šlekienės*, smarkiai treniruojasi. Dažnai daro tarpklasinius orasvydžio turnyrus. Girtinas dalykas!

— *Būrelių ūpas slūgsta*, nes kaip praktika parodė, tik labai labai sistematingas būrelių vadovavimas gali duoti ko gero. O to kaip tik būrelių vadovams ir trūksta. Per būrelių susirinkimus šabloniškai „kalami" įvairūs „moderniški ir nepasenę klausimai"(?!). Jei jau užsimota būreliais nusagstyti gimnazijos veikimą, tai reikia ir atrasti keliai, kuriais būreliai būtų nuosekliai vedami.

Br. Vk.

JONIŠKIS

Įspūdingai paminėta Pijaus XI sukaktuvės

Vasario 15 d. relig. būrelis surengė didžiulį pop. Pijaus XI 14 metų vainikavimo sukaktuvių paminėjimą.

Minėjimas atidarytas relig. b-lio pirm. *J. Penkauskaitės* žodžiu. Vėliau choras gan vykusiai sugiedojo „Popiežiaus himną", „Marija, Marija", „Aš prašiau Dievo" ir „Mūsų dirva". *Vilutytė* (V) paskaitė savo kūrinėlį „Dvasios Vade". *St. Jonaitis* (VII) darė pranešimą „Bažnyčia, mokslas ir popiežiai". Reikia pasakyti, kad prelegentas sugebėjo paliesti pačius svarbiausius vėlesniųjų bei šių laikų valstybinius ir relig. klausimus, juos panagrinėti ir rimčiau apsvarstyti. *Z. Arlauskaitė* (VI) kalbėjo apie Pijų XI ir jo reikšmę. Kitą minėjimo dalį sudarė deklamacijos, baletas ir orkestrėlio koncertas.

Paskutiniuoju laiku smarkiai sujudo stalo teniso žaidėjai. Užgavėnių atostogų metu tris geriausius mokyklos ping-pongistus „eksportavome" į Kauną pabandyti jėgų su kitais, bet pasirodo, kad dar silpnoki esame, nes tepasiekėme ketvirtosios vietos Šiaulių apygardoj, o ką bekalbėti visoj Lietuvoj. Bet nėra ko nusiminti.

Kaz. G.

JURBARKAS

Minėjome Pijaus XI sukaktuves

— Dar neseniai įsikūręs religinis būrelis, vadovaujamas kapeliono kun. V. Grušo, rodo nemaža veiklumo. Kasdien vienas iš trylikos ratelių klauso šv. Mišių, o kas sekmadienį du ar trys rateliai eina išpažinties ir komunijos.

— II.23 religinis būrelis suruošė Šv. Tėvo Pijaus XI keturiolikos metų popiežiavimo sukaktuvių minėjimą. Po kapeliono kun. V. Grušo atidaromojo žodžio *Vikt. Šimaitis* (VII kl.) supažindino visuomenę su jubiliato gyvenimu ir darbais. *V. Šuika* (VI) smuiku pagriežė keletą religinio turinio dalykėlių. *P. Špokas* (VI), *J. Daulenskis* (VI) ir *P. Lukoševičius* (VII) disputavo popiežiaus neklaidingumo ir kt. klausimais. Mergaitės: *Br. Jokūbauskaitė, O. Vinaevičiūtė, M. Juškaitytė* ir *M. Jokūbaitytė* pagiedojo „Prie kryžiaus skubėki", o bažnytinis choras — popiežiaus himną ir šiaip keletą dalykėlių.

— II.29 literatai išleido šapirografuotą antrąjį „Jaunystės Rasų" numerį. Suredagavo *V. Šimaitis, V. Sabaliauskas* ir *P. Špokas.* (Gaila, kad redakcijai neatsiuntėt. *Red.).*

V. Žydrūnas

KAIŠIADORYS

Įsisteigė religinis būrelis

— II.19 d. Įvyko religinio būrelio steigiamasis susirinkimas. Į būrelio valdybą išrinkta *Albinas Sodonis* (VI kl.), *Elena Bliujutė* (V kl.) ir *Ignas Janavičius* (VI kl.). Į revizijos komisiją: *J. Banevičius* (VI kl.), *M. Sodonis* (VI kl.), ir *A. Staleriūnas* (VI kl.). Valdybos greitu laiku pasiskirstys pareigomis. Į religinį būrelį jau įsirašė apie 100 narių. Reik manyti, kad būrelis, vadovaujamas entuzijastingo kap. kun. J. Meidaus, gyvuos, stiprės ir turės didelio pasisekimo moksleivių tarpe

— II.23 d. Literatų iniciatyva, mokykla pastatė viešą vakarą. (Pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams). Suvaidinta „Knygnešio duktė" — 3-jų veiksmų drama (režisavo mok. V. Šalkauskas). Gražiai išpildė solo „Oi, kas?" — *Alb. Sodonis,* „Mano gimtinė" — *V. Matačiūnaitė* (III kl.) ir „Tyluma" — *Regina Tamulevičiūtė* (III kl.). Gimnazijos choras, vadovaujams mok. Br. Budriūno, išpildė penkias daineles. Po to plastikos, fėjų šokiai, komiškas suktinis, „laimės šulinys" ir pan.

— Vakare pasirodė literatų laikraštėlis „Gyvasis Žodis" 2 nr. Charakteringesni rašinėliai: „Gyvuok Laisvoji Lietuva" — *H. Martusevičiaus.* „Žvejo dalia" (apysaka) — *J. Arvydo,* „Literatūriniai pasilinksminimai mūsų mokykloje" — *J. A.,* Kaip aš rinkau tautosaką?" — *A. Alkoviko* ir kit.

— Prieš Kalėdų atostogas mokyklos direkt. D. Kalvelis paragino mokinius rinkti tautosaką. Mokiniai noriai ėmėsi šio kilnaus ir gražaus darbo ir po Kalėdą atvežė: liaudies dainų — 340, pasakų — 86, priežodžių — 256, patarlių — 226, burtų — 406, raudų — 34, senų knygų — 10. Dar surinkta daug kitokių senienų, pinigų, akmens kirvukų ir kt.

Nors, visa tai, turėtų tvarkyti kraštotyrininkai, bet jiems dar nepasirodžius tvarko literatai.

St. Pet. Donatas

KAUNAS

Literatūrinis blynų balius

Kauno moksleivių A. Jakšto meno kuopa įprastra tradicija ir šįmet suruošė literatūrinį užsigavėjimą. (II. 25). Šešiomis valandomis iš visų pusių Zitos salėn pradėjo plaukti moksleivija. Po poros valandų linksmų šokių, į sceną tvirtu žingsniu lipa A. Jakšto meno kuopos pirmininkas ir praneša literatūrinę programos pradžią. Šokiai nutraukiami. Pub-

lika su nekantrumu buriasi prie scenos. Joje pasirodo kuopos globėjas *Kazys Zupka*. Publika ploja. K. Zupka keliais, bet gana vertingais žodžiais pabrėždamas literatūrinio bendradarbiavimo svarbą, atidaro šio vakaro literatūrinę dalį.

O. Indriūnaitė deklamuoja *Myk. Linkevičiaus* eilėraštį „Iš laiško seseriai". Šiai baigus, scenoje, visu savo asmeniu, pasireiškia, programoj vienintelis provincijos atstovas, biržietis *Eug. Matuzevičius*. Gausūs plojimai sveikina svečią. Lyriški motyvai galingu balsu aidi po salę . . .

Po jo gabus literatas *Jon. Jokimavičius* skaito fragmentą iš didesnės novelės . . . Publika įtemptai seka kiekvieną garsą . . . Baigus triukšmingi plojimai palydi žengiantį nuo „tribūnos". Salė ūžia... Dabar publikai prabyla šviesiaplaukė moterų „frakcijos" atstovė *Vil. Garonkštytė*. Nedrąsiai ritmingi žodžiai skrieja į klausytojų širdis . . . Vėl plojimai . . . Berniukų pusėje girdėtis derybos:

— Pirmas tai jau aš su ja šoksiu! . . .

Ne, brač, žiūrėk, kad „baliono" negautum. Aš — kas kita . . . Galiausiai visas derybas ir triukšmą nutraukia jau pažįstamo *Leon. Narbuto* skardus balsas. Šį vakarą jis melancholiškai nusiteikęs, ta pačia lyriška melancholija vaišina ir publiką.

Gausūs ir nepertraukiami plojimai užbaigė rimtąją kūrybos dalį. Tuojau pasigirsta *Stasio Daunio* kupletai apie visas Kauno gimnazijas . . . Salė kvatojasi . . .

Po pertraukos ir skanių užgavėnių blynų programa tęsiama toliau. Scenoje pasirodo jauna gabi baletninkė *Gen. Tamašauskaitė*. Prie pianino sėdasi *Ald. Dulskytė*. Plastišku lengvumu, pritariant pianino garsams, skrajoja baletninkė po sceną . . . Plojimai . . . Kupletistas vėl scenoje . . .

Ir taip visi linksmais veidais sutikome dvidešimt keturius laikrodžio dūžius, apskelbusius gavėnią. *J. Rugelis*

AUŠRA

Ir mes atsišaukiame

Kodėl apie mus nieks nieko neparašo? Argi mes taip pasislėpę? Rodos, prie pačios didžiosios Kauno g-vės dirbame ir šūkaujame. Keista. O kad nebūtų mūsų vardas be garso, patys pasirašysime.

— Nemanykite, kad mūsų gimnazija miega. Ne!. Mokomės, sportuojam ir dar kaip ko prasimanom. Per užgavėnes įvykusiame ping- pong turnyre mes laimėjom I-ją vietą. Turim gerų ping-pongistų: *Meilus* VIII b, *Eimaitis* VI a, *Andriulis* VIIIb, *Marcinkus* VIIb, ir kt. Pirmiau ping-pong galėdavom žaisti ir per pertraukas, bet dabar uždraudė, nes kai kam tekdavo nukentėti.

Kad mes geri sportininkai, gali ir tai paliudyti, jog šiemet laimėjom Grant-Suttie taurę, kurią žadam ir kitais metais niekam neperleisti.

— Gimnazijoj įsikūrė įvairių būrelių. Religinio būrelio valdybą sudaro: pirm. *J. Garmus*, sekr. *V. Dovydaitis* ir ižd. *Č. Šulcas*.

— Gimnazija turi neblogą orkestrą, kooperatyvėlį, knygyną.

II.26 d. rašėm anglų kalba rašinėlį „The sports competition, Juine 1935", kurį nusiuntėm pulk. Grant-Suttie, kuris 2 geriausiem rašinėliam skirs premijas.

Aušrokas

„PAVASARIO" A. KOMERC. MOKYKLA

Susiorganizavo literatai

Po ilgo delsimo ir nemažų pastangų II. 9 d. šeštokams pasisekė sušaukti literatų steigiamąjį susirinkimą. Valdybon išrinkta: *V. Sipavičius* (pirm.), *J. Balsevičiūtė* (sekr.), *A. Armonas* (vicep:), *T. Bendinskas* ir *P. Lažas*. Nutarta leisti laikraštėlį „Mūsų padangė". Laikraštėlį organizuoti sutiko *Tuinyla* ir *K. Juška*. Būrelį globos J. Talmantas.

Linas

T. T. JĖZUITŲ G-JA

— Pavasarėjant, atgyjant gamtai, atbundame ir mes. Išvarę antrą trimestrą kiek lengviau atsidūstame. Įvairių kuopelių ir būrelių veikimas stiprėja.

— Tik V—VIII klasių literatus ištinka netikėtas smūgis. Jų globėjas mok. A. Vaičiulaitis išvyko į Prancūziją. Kovo 5 dieną 6 val. v. Kauno perone susirenka būrelis rašytojų ir moksleivių. Vieni — išlydėti savo brangaus kolegos, kiti mylimo globėjo ir mokytojo, su kuriuo kelis metus dirbo.

— Literatai, tik šiais mokslo metais įsisteigę, gan daug nudirbo. Recenzuota beveik visos naujosios literatūros knygos. Charakteringa, kad būrelyje labai skysta poetų — viso pusantro. O iš beletristų — nors košę virk! Visi pasekė savo globėju mok. A. Vaičiulaičiu, kurio netekę jie vis dėlto nemano išsisklaidyti, kaip žydo bitės, o ir toliau dirbti.

— Marijos sodalicija šiemet gyviau veikia negu pernai, nors narių turi ir mažiau. Pasidalino į vyresnius (nuo V—VIII klasių) ir jaunesnius (I—V kl.). Jų iniciatyva suruošta motinos, Jakšto, Pijaus XI ir šv. Kazimiero minėjimai, atlikti atskirų klasių.

— Pingpongistai narsiai kovojo ir paėmė Kauno apygardoje II-ją vietą.

Tetirvinas

KYBARTAI

Gimnazijos elitas

V kl. Garsioji sportininkų klasė, kur nieks daugiau neturi vietos, kaip baltasis ping-pongo sviedinukas ir žaliasis stalas. Neblogai taip pat ir su „dūmais" apseinama.

Mergaitėms lieka tik džiaugtis jų „žygiais".

VI kl. Gimnazijos „pusantražmogiai" ir „liliputai", kurie pasižymi savo gražiais, skambiais balseliais, ne vienam ausis pagadinančiais.

Mergaitės kol kas nuo trimestro neatsipeikėjusios, jas yra užgulus tiršta dvejetukų migla, pro kurią nieko nematyti.

VII kl. Žvaigždžių rinktinė. Auksaplaukis poetas apdainuoja meilės užgautą širdį, bet, paviliotas vienos ketvirtokės, gieda jai Dulcinėjos psalmes. Didysis klasės „buožgalvis" linksmina klasę savo „zbitkom": po to, kai jis atsakinėja pamoką, visiems tris dienas pilvus skauda nuo juoko. „Inžinieriai" ant gyvenamų namų stogų taisosi sparnus ir ruošiasi naujam „transatlantiniam" skridimui pas užjūrio lietuvius. Yra ir limuzinų konstruktorius, bet vargšui vis nesiseka padaryti durpėm varomą limuzina. Kyla naujas „Auksaburnis", kuris Virbalyje išminties prisikrovęs dalina ją per pamokas visiems klasės draugams užuojautų, pamokslų ir meilės kančių suraminimo formoj. Bet labiausiai savo „didvyriškumą" parodo su papirosu dantyse ar pusbonkiu kišenėje.

Merginos didelės „kvietinių miltų" aikvotojos, bet neblogos plaukų raitytojos ant „šakių" ir antakių „svilintojos". Geros ir vyrukų viliotojos, ypač studentų ir prekybininkų . . .

Apskritai, septintokai gimnazijoj dominuojanti klasė. Neblogai moka pasislėpti darydami slaptus robaksiukus, net Alvita (8 klm.) pasiekdami.

VIII kl. Perdaug šaltis užrietė jų noseles, tai reiks palaukti, kol karštoji pavasario saulė jas atšildys".

Ramumas

LAZDIJAI

— II.26 d. buvo menininkų būrelio susirinkimas. Būrelio globėjas p. mok. J. Baltrukonis supažindino su aliejiniais dažais ir jų vartojimu. Būrelis mano įeiti į bendrą literatūros pasirodymą-valandėlę, tačiau kai kurie „činos" bijo pasidaryti „literatūros vasalais". Globėjas turi jiems net pasiaiškinti.

— Iš tarpgimnazinio turnyro sugrįžo nuvainikuoti ping-pongistai. Sugrįžusius sutiko didelė plūdimo ir „asilų" audra. Kiti sveikino su „laimėjimu", tačiau akyse matyti stipri ironija. Tikrai būtų nevažiavę, jei būtų žinoję, kas ištiks! Skandalas! Nejau Lazdijai niekuomet neparsiveš „taurės"?

Spaudos, ypač katalikiškosios, žymiai daugiau egzempliorių pareina.

— Gimnazijos knygyną puikiai išnaudojam. Yra tokių, kurie nuo pradžios mokslo metų iki penkiasdešimties knygų užregistravę. Čia galima rasti paskaityti ir gražiai įrištų senesnių „Ateities" komplektų.

Silvydis

LINKUVA

Per Užgavėnes mūsų ping-pongistų pažibos: *Ig. Burkus, P. Simonaitis, J. Petrušaitis* mėgino savo jėgas ping-pongo rungtynėse Kaune, bet, deja, truputį nubluko . . .

— Praėjusio „Ateities" numerio V. Klevo korespondencijoj iš Linkuvos kažkas nevisai teisinga. Kiek žinau, VIII-sios klasės suvaidintasis veikalas yra ne drama, bet komedija.

Šiluvis

MAŽEIKIAI

— Gimnazijos mokinių lavinimosi būrelių skaičius padidėjo dar vienu būreliu — įsteigtas karinio parengimo būrelis, kuriame susispietė būsimieji tėvynės gynėjai. Būrelis jau pasirašė savo įstatus ir darbų planą, kurį yra pasiryžę būtinai įvykdyti. Būrelio valdybon išrinkta *M. Kislauskas, Z. Tiškus* ir *V. Vaičiulis*. Būrelį globoja karinio parengimo dėstytojas kap. J. Mažylis.

— III kl. jau vėl išleido pennai ėjusio jų klasės laikraštėlio „Klasės draugo" naują numerį. Šiame numeryje novelės „Kaip kartu, kai gauni du" pradžia, eiliuota „Trečiokų kronika", eilėraštis „Rožė", „Vieneto istorija", „Trečiokų giesmė" ir galvosūkių skyrius. Laikraštėlio leidimas pagirtinas, tik būtų gera, kad laikraštėlio kalba būtų geriau lietuvių kalbos mokytojų ištaisoma.

— III. 1. įvyko pirmasis Lietuvos Vakarų diskusinis vakaras. Skaityta net keturi referatai: *V. Beinoravičius* skaitė „Vokiečių tautos siekimai", *G. Dundulytė* — „Vokiečiai ir Lietuva", *M. Bendoriūtė* — „Mažosios Lietuvos gyventojai" ir *J. Jankauskas* — „Vokiečių siekimų pasise-

kimas“. Pirmuosiuose dviejuose referatuose į viską buvo žiūrima vokiškomis akimis, o du paskutinieji turėjo įrodyti vokiečių statomųjų tezių neteisingumą. Paskaitų pertraukų laike gimnazijos choras padainavo „Eina garsas Prūsų žemės“, „Nebeužtvenksi upės bėgimo“ ir „Tekėjo saulelė“. Didelių diskusijų nebuvo daryta. Jos atidėtos kitam vakarui.

Literatūros vakaras Mažeikiuose

Kovo 8 d. Mažeikiuose įvyko smagus jaunųjų gimnazijos literatų vakaras. Į šį vakarą buvo pakviestas ir atsilankė gerb. rašytojas *A. Vienuolis-Žukauskas.* Šis literatūros vakaras, galbūt, daugiau ypatingas tuo, kad jame dalyvavo ne vien Mažeikių gimnazijos literatai, bet taip pat buvo pakviesta literatų ir iš Rokiškio bei Telšių gimnazijų. Tiesa, buvo pakviesti ir Panevėžio gimnazijos literatai, bet jie dėl nežinomų priežasčių atsisakė vakare dalyvauti. (Nes nėra kam. *Red.).* Šis vakaras buvo, galbūt, pirmasis žingsnis į tarpgimnazinį literatų bendravimą ir tikrai nuoširdžių santykių užmezgimą. Šio vakaro idėją davė pats rašytojas A. Vienuolis. Mat, kai jis buvo pakviestas atvykti į Mažeikius, pasakė, kad norįs matyti ir gimnazijos jaunųjų literatūrinių jėgų pasirodymą. Ši mintis privedė prie to, kad buvo pakviesti ir kitų gimnazijų literatai ir vakaro vaisiai buvo gana gražūs. Rokiškiečius atstovavo *M. Šulcaitė, B. Kulys, B. Serevičius* ir *P. Kozulis,* telšiškius — *Jančauskaitė, P. Jurkus* ir *A. Radavičius* ir mažeikiečius — *V. Kumpikevičiūtė, Daunytė, P. Mačėnas* ir *Z. Umbražūnas.*

Vakarą atidarė Mažeikių gimnazijos literatų būrelio globėjas dir. J. Rainys, nusakydamas tarpgimnazinio literatų bendravimo reikalingumą ir pakviesdamas vakarui vadovauti mažeikiečius literatus *Br. Petrauską, M. Bendoriūtę* ir *A. Gabalį.* Mokyt. Žižys apibūdino rašytoją A. Vienuolį, o po to pasirodė ir gerb. rašytojas su paskaita „Kodėl iki mūsų laikų nepriėjo mūsų tautos herojinis epas“. Tuojau po programos gimnazijos patalpose įvyko arbatėlė, kurioje dalyvavo visi literatai, gerb. rašytojas A. Vienuolis, aukštesniųjų mokyklų departamento dir. Vaitiekūnas ir mažas būrelis Mažeikių inteligentijos, viso apie 60 asmenų. Pusantros valandos bematant prabėgo draugiškai besivaišinant ir besikalbant. Linksmai nusiteikę, išlydėjome Kaunan išvykstantį dep. dir. Vaitiekūną, vėliau autobusą pasikinkiusius draugus telšiškius ir rytmetį (III.9) nuoširdžiuosius rokiškėnus.

Aretino

PASVALYS

Pasvalio-Biržų literatų susiartinimas

II.9 d. Jau 13 val. visi pasvaliečiai literatai,-ės stoty nekantriai laukia atvykstančių biržiečių. Traukinys lyg tyčia gerokai suvėlavo (manėm, kad vėja biržų literatus su visu „samavoru“ nuvertė nuo bėgių). Atvažiavo tik už poros valandų ... Bet užtat kai atvažiavo, tai net visas 60.

Pasilinksminimą atidarė būrelio pirm. *A. Geležėlė* (VII kl.), pasveikindamas biržiečius literatus tokioj audroj atvykusius ir pakvietė visus svečius ir p. mokytojus į kuklią literačių surengtą arbatėlę. Programa buvo įvairi ir įdomi.

Būrelio globėjas VI. Kulbokas skaitė paskaitą apie meną. Savo meno parodė: *Br. Krivickas, J. Dovydėnas, K. Liaudanskas, Alb. Sušinskas, Vl. Korsakas, Klevickaitė, Patkauskaitė, T. Aleknaitė, Alf. Sušinskaitė, P. Matulytė, J. Maskaliūnas, Eug. Matuzevičius, Alf. Pranulis, V. Kuosa, A. Geležėlė.* Po programos pasivaišinta ir pasišokta.

Atas

PANEVĖŽYS

II.21 atsiskyrė su šiuo pasauliu penktosios klasės mokinys *Vitartas.*

— Panevėžio pingpongistai *V. Januškis (8), Kasiulevičius* (7), ir *Sobieskis* (7) 23-24 mus atstovavo Kaune. Iš mūsiškių pirmąją vietą Panevėžio apygardoje laimėjo *P. Sobieskis* (7), o trečiąją — *Vyt. Januškis* (8). Labai gaila, kad šiame turnyre dėl ligos negalėjo dalyvauti Panevėžio meisteris *D. Žitkus* (7 kl.). Jis, pasak grįžusiųjų, būtų gražiai pasirodęs.

II. 21. įvyko seminarisčių vakaras moksleiviams. Suvaidino Br. Buivydaitės 4 veiksm. fantastišką „Šviesutės“ operetę. Režisavo ir komponavo p. mok. Karka. Pavyko gana gerai.

— Gimnazijoje pridygo visokių būrelių bei kuopelių. Vieni sako, kad jie duoda naudos, kiti neigia, treti į tai skeptiškai žiūri. Ar jie duoda mokiniams naudos ar ne — ne mano dalykas, tik noriu duoti keletą faktų, kurie dalyką paaiškins.

Prieš kurį laiką šeštokų iniciatyva įsteigtas (žinoma, pamėgdžiojant tveriamus būrelius) pusiau viešas, pusiau slaptas būrelis. Padarė jau keletą susirinkimų per didž. pertraukas. Į sus-mus atsilankė tik vyresnės klasės.

Kalbama, kad Panevėžy kitą metą bus įsteigtas Pedagoginis Institutas ir kunigų seminarija. Laukiame.

Gytis

Panevėžio amatų mokykla

— Pirmajame numeryje pasirodžiusi amatų mokyklos korespondencija „Cizninkų rotos“ nariuose sukėlė didelio nepasitenkinimo ir vienas rotos narys, pasidirbęs kažkokį neva „Ateities“ korespondento liudijimą, visą dieną vaikščiojo po klases ir ieškojo „Ateities“ korespondento, bet, dėja, nesurado.

— Kooperatyvėlis gavo kambarį ir jau atidarė savo krautuvę.

— II. 23. Tėvų Komitetas surengė viešą vakarą, kurio pelnas paskirtas neturtingų moksleivių naudai.

— Stalių skyrius iš Kauno gavo keletą mašinų. *Amatininkas*

PRIENAI

Nors mus spaudžia vargai, kaip ir kitus, tačiau didieji pasaulio įvykiai stropiai sekami, kartais net pamėgdžiojami. Atbalsio pas mus randa streikai ir karai, vienu žodžiu mūsų Prienai virto barometru ir termometru kartu. „ATEITIES“ skaitytojai, jei norėsite sužinoti, kas dedasi pasaulyje, pirma pasiteiraukite, kas vyksta Prienuose, o iš to galėsite atitinkamai spręsti ir apie pasaulinius dalykus. Štai, jeigu aštuntokas J. mėgina savo ranką ant savo kaimyno Z. nunešioto švarko, tai žinok, kad Hitleris surado naują būdą žydams „kūtavoti“. Tarp kitko, atsirado keletas uolių žvaigždžių tyrinėtojų. Jų observatorijos įsteigtos keli kilometrai už miesto. Tyrinėjimai atliekami, savaime aišku, mėnesienomis.

2. Sporto būreliui vadovauja: *Č. Zamoiskis* (VII kl.), *K. Stankūnaitė* (VII kl.) ir *St. Tilinskas* (VI kl.). Būrelis dirbs sekcijomis.

Taip pat atskirai dirbs berniukai ir mergaitės. Juos riš tik bendri reikalai ir valdyba.

3. Literatai per kurį laiką truputį apsnūdę. Jau girdėti dėlto nepasitenkinimo balsų. Daugumas jau išsiilgę jų, visuomet sklandžiai praeinančių, susirinkimų. Tačiau tikimės, jog didysai literatūros vakaras atneš naujo ūpo. *Arūnas*

P. S. „Ateities“ 2 nr. Prienų korespondencijon įsivėlė korektūros klaida. Turi būti *J. Zinkevičius*, o ne *J. Linkevičius*. *Redakcija*

RASEINIAI

— II. 15. IIb (mergaičių) klasė, globojama auklėtojos p. Graužinienės, surengė pasilinksminimą. Programoje: dainos, baletas ir deklamacijos. Tenka pastebėti, kad tai pirmasis žingsnis, tačiau užsirekomenduota puikiai. (Tokiais atvejais žymėtina, kas programoje dalyvavo. *Red.*).

— II. 21. Suruoštas tarpklasinis stalo teniso turnyras. Pirmąją vietą laimėjo *V. Elsbergas* (VII), antrąją — *R. Liutkevičius* (IV) ir trečiąją — *Al. Jakutis* (V).

Manoma suruošti ekskursiją į Kauną. Ten aplankyti Belgų meno parodą, Karo Muziejų ir kitas įžymybes. Ar pavyks — matysime!

Iš būrelių fronto . . .

— II. 8. įvyko lotynistų susirinkimas. Pranešimą padarė būrelio globėjas mok. Miknevičius „Pirmieji Italijos gyventojai“. Artimiausiu laiku nutarta paminėti Horacijaus 2000 m. gimimo sukaktį.

— II. 15. — matematikų-fizikų būrelio susirinkimas. Programoje paminėta Stefensono 200 m. gimimo sukaktis. „Stefensonas ir jo išradimai“ skaitė *J. Smirnovas* (VII) ir „Džemsas Vattas“ — *Vl. Lukoševičius* (VIII). Reikalingam būrelio inventoriui įgyti nutarta mokėti būrelio kason kas mėnuo po 10 ct. *Gytautas*

ROKIŠKIS

— 12. II. 1936. Gerb. kap. kun. L. Gižinsko iniciatyva surengtas Jo Šventenybės Pijaus XI 14 met. pontifikato minėjimas. Programoje: referatas, kalbos, koncertas. Minėjimą atidarė gerb. direktorius p. Kviklys. Referatą *„Teateina Tavo Karalystė“ skaitė Pranas Rimša, B. Serevičius, M. Šulcaitė* paskaitė Pijaus XI garbei savo eilėraščius, o *Kuzmickis* padeklamavo *Ušecko* eilėraštį apie Pijų XI. *Valerija Kačanauskaitė* ir *M. Dabkutė* pagiedojo solo: *„Ave Marija“* ir *„Kristaus darželis“*. Choras, mokyt. K. Jovaišos vadovaujamas, sugiedojo keletą giesmių. Kap. kun. L. Gižinskas kalbėjo apie popiežių Pijų XI, kaip Bažnyčios kunigaikštį ir politiką. Sugiedoti Popiežiaus ir Tautos himnai.

— 21. II. 1935 — įvyko literatų susirinkimas, kuriame *Adolfina Čerepaitė*, kaip debiutantė, skaitė du eilėraščius, o *Alė Indriūnaitė* — novelę apie vėl žydėsiančias purienas. Kritikavo Pr. Rimša, Petrėnas, Kulys. Mokyt. Krasnickaitė skaitė studiją „Mairomio kompozicija“.

— 14. III. 1936. mūsų gimnazijoj buvo antrasis literatūros vakaras. Literatų būrelis,vadovaujamas mokyt. p. Krasnickaitės, pakvietė rašytojus: *Vienuolį, B. Brazdžionį* ir *Br. Buivydaitę*.

Br. Romantikas

Laiškai ir Rokiškio

Tyliai, tyliai Nemunėlis teka . . .

Štai aš ir vėl, tas, kuris mėgsta laiškus rašinėti . . . Vėl kalbu iš Rokiškio.

Ak, žino jį tie, kurie, anot Gyčio iš Panevėžio, grįžo iš jo nesveikomis širdi-

mis. Užuojautos, draugai. O mums argi geriau?! ...

Bet tegu ... Apskritai, širdies dalykai neatsargu liesti.

— II. 9. per sniegą ir vėją kapstėsi literatai gimnazijon. Čia buvo susirinkimas. Skaitė *Br. Kulys, E. Indriūnaitė.* Debiutavo *Majauskas* (VI kl.), paskaitęs prisiminimų iš vaikystės. Na, debiutantas dar jaunas. Užaugs, sutvirtės. Sveikas pasirodęs!

P. S. Šis laikas gausus debiutuojančiais. Pasirodė *O. Zdunytė* (V kl.) novele, *Napalys Greibus* (VII kl.) ir *Kazimieras Stasiulionis* (VIII kl.) eilėraščiais. Tikėkime, autoriai stiprės... O jei ne, blogo dėl to nedaug bus — svarbu, kad yra susidomėjimo literatūra, kas visada išeis į gera ... Užaugę toki nepaliks abejingi savajai literatūrai, kaip daugumas mūsų dabartinės inteligentijos, kuri Zevaką ar Tomdykus iš dienraščių iškarpų tepaskaito.

— Pavasarį Rokišky bus apygardinės sporto rungtynės. Sporto šventė sujungiama ir su literatūros šventė. Bus tikra olimpijada. Rungtynėse dalyvausiančios gimnazijos prašomos atsiųsti ir literatus. Laimėjusiųjų pirmąsias tris vietas kūriniai bus skaitomi literatūros vakare, ir autoriai gaus gražias dovanas knygomis. (Mergaitės tariasi apvainikuoti laimėtojus vainikais).

Ir, pagaliau, dar viena naujiena. Mūsų šachmatininkai, neapsileisdami literatams, taip pat ruošia visų apygardos gimnazijų šachmatų turnyrą. Tokiu būdu pavasarį sulauksime literatūros, sporto ir šachmatų šventes. Ir svečių daug. Taigi, linksma bus.

Šį kartą tegu užteks. Kitą kartą, jei sveiki būsim, daugiau parašysiu. O tuo tarpu tegu:

— Tyliai, tyliai Nemunėlis teka.

Aldra

SKUODAS

— *Religinė kuopa,* jau suspėjusi pilnai „pasistrajinti", štai ryžtasi atsistoti prieš svieto akis. Ir atsistoja ji drąsiai, nes pasigirti jau turi kuo. Neperdedant galima pasakyti, kad religininkai šiuo tarpu daugiau už kitas kuopeles ir dirba.

Pirmasis didesnis kuopos pasirodymas buvo Šv. Tėvo Pijaus XI pontifikato minėjimas, įvykęs š. m. II. 9 d. Minėjimą atidarė *Pr. Vaškys,* pravedė *St. Razmus* ir *Jadv. Monstvilaitė.* Turiningą įžanginę kalbą pasakė kapel. kun. *Patlaba,* o paskaitą apie Bažnyčios Vairininką skaitė *St. Razmus.* Be to, *Ign. Šilgalis* pasirodė su „svajonių pasaulio" kūrinėliu. „Liūdesio valandoje", o *K. Sadauskas* ir *P. Jablonskytė* — su specialiais referatais. Na, žinoma, būtų „griekas" nepaminėti puikaus dueto „Ave Maria", *F. Simutytės* ir *Ad. Vaitkutės, E. Kymantaitei* akomponuojant.

Kiekvieną penktadienį kuopa rengia įdomius susirinkimus, kuruose skaitomi referatai, eilėraščiai, aiškinami svarbesnieji dalykai iš bažnytinių apeigų ir t. t. Platesnių referatų lig šiol skaityta keturi, būtent: *K. Sadausko* — „Šv. Raštas", *St. Strakšytės* — „Jėzaus Širdis", *Ged. Būdos* — „Kaip garbinti Išganytojo širdį" ir *Ign. Šilgalio* — „Lietuvio kataliko pareigos Tėvynei".

Pastaruoju laiku įvesta dar viena „prašmatnybė" — 5 minučių kalbos. Kai kurie „oratoriai", netikėtai pakviesti „ant rodos", jaučiasi kiek nejaukiai, bet yra ir tokių, kurie iškerta visą „pamokslą" — tik „amen" bereikia pridėti ...

Bendrą kuopos valdybą sudaro pirm. *Pr. Vaškys,* sekr. *J. Monstvilaitė,* ižd. *S. Razmus* ir *A. Vitkutė, P. Jablonskytė* ir *Alf. Vainauskas.* Dogmatikų sekcijai vadovauja *G. Būda* ir *St. Strakšytė,* liturgikams — *St. Budraitė ir Vl. Vaitkus, Šv. Rašto aiškintojams — F. Tamoševičius* ir *Z. Vaitkevičiūtė.*

— Kovo mėn. pirmosiomis dienomis lituanistų kuopoje kilo „mažų nesusipratimų", kurių pasėkoje atsistatydino literatų sekcijos vadovybė. Ryšy su tais „mažaisiais nesusipratimais", kaip matyti, pasidarys jau ne taip „mažų" perversmų visoje kuopos darbuotėje. Iki Velykų buvo numatyta surengti porą paskaitų, literatūrinį teismą ir išleisti kuopos laikraštėlio pirmąjį numerį, bet dabar jau nė pati kuopos valdyba nesitiki tų darbų (ypačiai pastarojo) įvykdyti.

Buvusieji literatų „vyriausios galvos" — *Adelė Vaitkutė* ir *Ignas Šilgalis* — visiškai pasitraukė iš lituanistų kuopos, o jų buvęs bendradarbis *Kazys Sadauskas* kuopos nariu pasilieka. *L. S. Catilina*

Pasibaigus trimestrui, kai kuriuose lavinimosi būreliuose įvyko pasikeitimų.

— Istorijos būrelis išsirinko naują „archontą", nes senasis tegaliojo iki trimestro pabaigos. Naująjį „archontą" sudaro: *K. Sadauskas, A. Baltiejus* ir *L. Sirutis* (tik gaila, kad neįeina nė vienos mergaitės, kurių, rodos, yra net daugiau).

— Vieninteli svetimųjų kalbų būrelį turime vokiečių k., kurio veikimas yra gana gyvas. Būrelis susiskirstė į 2 sekcijas: laisvai kalbantieji, ir norintieji išmokti „lasvai" kalbėti.

Susirinkimuose skaitomi referatai (žinoma, vokiškai). Deklamuojama ir praktikuojami laisvi pasikalbėjimai.

„Laisvai kalbantieji“ nutarė kiek giliau panagrinėti žymesniųjų vokiečių poetų veikalus, o antrosios sekcijos nariai ypač stengsis padidinti savo žodyną.

— Istorijos būrelio „archontas“ rūpinasi, kad pavasarį galėtų suruošti ekskursijas į Kauną ir į kitas įžymesnes istorines vietas. Todėl jau iš anksto ragina narius taupyti centus ir duoti juos į „archonto“ globą.

— Šalia šių lavinimosi būrelių, gana gyvai veikia Raudonojo Kryžiaus būrelis. Narių turi virš 60. Būrelio globėja yra mok. p-lė Valuckaitė. Būrelio susirinkimai daromi kas trys savaitės su gyva ir įdomia programa.

Prieš Kalėdas gautas iš Estijos gana gražus, albumas, o dabar ir mūsiškiai paruošė ir išsiuntė Lietuvos vaizdelių albumą.

Cicero

ŠAKIAI

— RAB veikimas eina sklandžiai. Berniukai ir mergaitės savo atskirų grupių sus-muose nagrinėja rimtus pasaulėžiūros ir religijos klausimus. Kovo 11 d. vyr. berniukų grupė padarė savo sus-mą. Paskaitą laikė p. mok. B. Stočkus, kitą programos dalį — referatų, straipsnių, religinių eilėraščių skaitymą ir k. — išpildė patys nariai.

Gavėnios sekmadienių vakarais mokiniai gieda „graudžius verksmus“. Bažnyčia būva pilnutėlė, nes giedam tikrai gražiai.

— Gimnazijos choras mokosi dainuoti prancūziškai. — Manoma surengti įdomi „Prancūzijos valandėlė“. Choras jau gerai plėšia „La Morsellaise“ ir kitas „chansons“.

— Sportininkai savo veikimą nuolat gyvina. S-muose kol kas einama teoretiniai dalykai — žaidimų teorija, higiena, sporto istorija. Tiesa, s-mai galėtų būti ir gyvesni. Sakysim, po s-mų galėtų būti grupinė mankšta ar kita.

— Jau pradėtas „Žingsnių“ num. 2 spausdinimas. Šis numeris būsiąs daug įdomesnis už 1-ąjį, nes jame būsią sutelktos visos žymesnės gimnazijos literatų jėgos. („Ateitis“ „Žingsnių“ 1 nr. negavo. *Red.).*

S. O.

ŠIAULIAI

Balso Šiaulių vyrams!

Nerasdami nė žodžio apie Šiaulių vyrus „Ateities“ puslapiuose, galbūt, gerb. skaitytojai manėt, kad mes arba apkiautę esame, arba visai miegame. Bet taip nėra! Aš tuoj paaiškinsiu: mes esame tokio būdo žmonės, kad su niekais nemėgstame rodytis aikštėn. Mes geriau patyliukais ruošiamės ir paskiau, kad pasirodom — tai visuose sukeliame nusistebėjimo. Gal čia kaltas mūsų gimnazijos vėliavoje įrašytas šūkis: „Res non verba“.

— Jeigu žvilgterėsime į kiekvieną klasę atskirai, tai nieko ypatingo nematysime. Nu, galima pažymėti, kad daugiausia sportininkų šeštoje, o literatų ir šiaip „visuomenės“ veikėjų 8-je ir septintoje lotynų klasėse.

— Iš veiklesniųjų būrelių pažymėtinas literatūros mėgėjų, kuriame spiečiasi aštuntokai. Jį globoja rašytoja p. mok. P. Orintaitė. Veiklesnieji nariai: *B. Augustinavičius, Ąžuolas, Vaičjurgis* ir *Mažeika.* Dar pažymėtinas 5b kl. *Kudžma.* Būreliui vadovauja *A. Ąžuolas* (8b kl.). Bveik iš tų pačių aštuntokų sudarytas istorijos būrelis taip pat pasižymi savo veikluniu.

— Kitas literatų būrelis, tai „Raudonojo Kryžiaus“ sekcija. Šis būrelis sudarytas iš jaunesniųjų literatūros mėgėjų. Globėjas poetas St. Anglickis. Pirmininkas *E. Budreika* (7-). Aktyviausieji būrelio *nariai: E. Budreika* (7-), *L. Paškūnas* (7-b), *P. Buinauskas* (7-), *Varnauskas* (6-k.).

— Po Užgavėnių, kai pasibaigė visos „svieto“ linksmybės, visi atsidėjo rimtesniam darbui: vieni menui, kiti sportui. Vasario 29 d. įvyko berniukų ir mergaičių bendras susirinkimas. Mat, mergaitės norėdamos pasirodyti, kaip jos veikia pakvietė ir mūsų „raštininkus“. Iš mergaičių savo kūrinius skaitė *Neverauskaitė* (5 kl.) eil., *Biechauskaitė* (7 kl.) eil. Kilo smarkūs ginčai, ar galima eilėraščius plagijuoti. Mat, kiekvieną poetą tuoj čiumpa, būk čia Zupkos, čia Sal. Neries pasisavinta mintis, arba net visas kūrinys. Iš berniukų labai gražius eilėraščius ir vaizdelį paskaitė *E. Budreika. L. Paškūnas* skaitė feljetoną iš mokinių gyvenimo. Mergaičių literačių globėjui p. mok. D. Pinigiui pasiūlius, nutarta už poros savaičių bendrai minėti dr. Šliupo 70 m. sukaktį ir rinkti straipsnius iš žurnalų, apie visus rašytojus, pažymint žurnalo metus, numerį. Tas, žinoma, labai palengvins rašyti namų darbus arba referatus. Reikia pripažinti, kad vyrai susirinkime dalyvavo ir pasirodė daug geriau, kaip mergaitės.

— Mūsų ping-pongistai: *Paberžis* (8-), *Parulis* (8-), *Zacharka* (8-). Šiaulių apygardoje išėjo nugalėtojais, užimdami visas tris pirmąsias vietas. Bet tarpapygardinėse rungtynėse jie krito nuo kauniečių Eimaičio ir Meilaus.

A. L. P. Šiaulietis

„Vaistai“

. . . Ir atsirado nuostabūs „vaistai“. Bematant kils Jums klausimas, ko čia tas

berniūkštis kalba apie „vaistus“. Ir tikrai „vaistai“. Štai, kalba eina apie literatūrą. Literatūros ratelio „Minties“ susirinkimuose, įvykstančiuose kas dvi savaiti, atvykdavo 10—15 mokinių. Esant gimnazijoje 500 mokinių. Ir štai kilo būrelio valdybai puiki mintis: pakviesti į savo susirinkimą mergaites literates. Ir stebuklai! Didelėj klasėj sėdi suoluose po tris ar net keturis. O kiek mokinių dar nori būti literatais (tikriau pasakius per susirinkimą žiūrėti į mergaites ar varnas gaudyti).

„Raudon. Kryžiaus“ literatūros grandies valdyba nenusileido: į savo susirinkimą III. 5. ir jie pakvietė mergaites. O Dieve! Didžiausioj klasėj netilpsta — reikia jau salės.

Literatūros vakaras

Mergaitės literatės sausio 25 dieną suruošė pirmą didelį literatūros vakarą. Berniukams lyg ir ,,barzda“. Bet neapsileido: kovo 7 dieną literatūros ratelis „Mintis“ surengė antrą didelį vakarą. Skaitė savo kūrinius: *Salomėja Nėris, Orintaitė, Cvirka, Inčiūra, Rutkauskas, Anglickis* ir *Vienuolis.* *Nu-ti-va*

Redakcija taip pat gavo ir nusikundimų vakaru. Kai mergaitės ruošė, sako, padarė net 200 lit. pelno, o čia tuojau pasistengta visą prauliavoti, nors publikos ir nebuvo mažiau. Kažin ar tai apgalvota, kai skundžiamasi materijaliniais sunkumais.

Šaulių Amatų Mokykla

Amatų Mokykla įsteigta 1926 metais. Šįmet bus išleidžiama amatininkų specialistų 6-toji laida. Mokykloje veikia du skyriai — odos ir stalių, į kuriuos priimami baigę pradžios mokyklą ir ne jaunesni 14 m. amž. Švietimo ministeriui sutikus, priimami ir jaunesni. Mokslas tęsiasi keturius metus; be amato per tą laiką išeinama tolygus keturių klasių bendro lavinimosi kursas.

Šiuo metu mokykloje yra ape 80 mokinių, kurių daugumas iš provincijos.

Nors amatų mokykloje yra kur kas daugiau darbo (kasdien dirba po 9 val.), negu gimnazijose ar kitose mokyklose, tačiau daugumas mokinių, ypač į stalių skyriaus, randa laiko ir sportui bei kitam organizaciniam darbui.

Tai tiek šiuo kart iš mūsų padangės. Toliau jau mes stengsimės ,,savęs nebepamiršti“. *Amatininkas*

TAURAGĖ

Nepriklausomybės minėjimas

— II. 15. Neseniai įsikūręs istorijos būrelis surengė 18-kos metų Nepriklausomybės paskelbimo sukakties minėjimą. Minėjimą rengti būreliui pavedė Pedagogų taryba, nes būrelis jau spėjo gerai užsirekomenduoti, minėdamas Klaipėdos prijungimo dieną. Minėjimą atidarė mokyklos direktorius p. J. Jakubonis ir paprašė būrelį užpildyti minėjimo dienotvarkę.

P. Šimaitis (VII kl.) kalbėjo apie lietuvių kelius į Nepriklausomybę. *E. Valiutė* (VII kl.) nušvietė padėtį, kuroje gyveno lietuviai Didžiojo karo metu. Toliau sekė meninė minėjimo dalis. Buvo suvaidintas gana įdomus patriotinės temos trijų veiksmų veikalas, kuriam medžiagą parengė būrelio globėja p. mok. L. Žvirblytė. Artistai, kurių buvo virš 20, rūbus ir kitus reikalingus daiktus gavo iš vietinės policijos ir kariuomenės. Vaidino patys būrelio nariai. Nors vaidintojai dar maža prityrę, tačiau vaidinimas pasisekė, o atsilankę mokinių tėvai, svečiai ir visi kiti buvo labai patenkinti. Po vaidinimo *Šiagžda* ir *Tribaitė* padeklamavo po eilėraštį, ir tuo minėjimas buvo užbaigtas, nes Pedagogų tarybos įstatymas pasišokti neleido, kad susidariusi nuotaika neišblaškytų. *Narūnas*

TELŠIAI

— Šiemet literatūros mėgėjų būrelis nepaprastai sustiprėjo, narių visa kapa. Numatyta skirstytis į du būreliu. Suskirstyta, bet *P. Jurkaus* būrely dvigubai daugiau. *A. Radavičiaus* būrelis vidutinis, galės daugiau visus įkinkyti į darbą. Literatai sušaukė keletą susirinkimų, kuriuose skaito įdomių referatų: *Gurvičiaus* ,,Žydų dailioji literatūra“, *A. Radavičiaus* ,,Mūsų Milašius“ ir t. t; *P. Jurkus, A. Radavičius, J. Norbutaitė* davė kūrybos. Po Kalėdų vėl gimnazijos padangėj pasirodė seniai užgesusios ,,6 žaros“. Nieko sau, tik gaila, kad daugiau vertimų, negu savosios kūrybos. Švariai, nuoširdžiai pasirodė mūsų lyrikai. II. 10. būrelis surengė Pr. Vaičaičio 60 metų nuo jo gimimo minėjimą. Referatus skaitė: *V. Kontautaitė* „Vaičaičio gyvenimas ir asmuo“, *A. Daukantas*—„Vaičaičio kūryba“. Sudainuota jo dainelės: ,,Yra šalis kur upės teka . . .“ ,,Ant kalno Ramaujos“ ir „Gyvenimo mano saulutė jau leidžias“.

— Sportininkai dailiai kruta. Būrelio globėjas — p. *Ignatavičius* nepaprastai tėviškai rūpinasi. II. 2. mūsų sportininkai lankėsi Klaipėdoje. ,,Gazetos“ visai gerai atsiliepė. *Brolis Žemaitis*

VILKAVIŠKIS

Jubiliejus! Šventė!

III. 5 eucharistininkai šventė savo tra-

dicinę šventę ir 5 metų veikimo jubiliejų. Šia proga norisi šį tą priminti iš brolijos istorijos. 1931 m. kovo 4 d. buvo sudaryta pirmoji valdyba iš kun. A. Vaitiekaičio (dabar Alytaus kapelionas). J. Krikščiūno (dabar Prienų vikaras) ir J. Brazausko (dabar studentas). Nuo tada ligi šių dienų veikamas eina pilnu tempu. Daugiausia jis pasireiškia būrelių susirinkimuose, kuriuose skaitomas ir aiškinamasi Šv. Raštas, skaitomi referatai, savoji kūryba, Visuotiniuose brolijos susirinkimuose susilaukiam ir rimtesnių paskaitininkų. Jau nuo antrųjų veikimo metų buvo nuspręsta ruošti brolijos tradicinę šventę ir ta proga išleisti brolijos laikraščio „Negęstančio Židinio" numerius. Visus metus tos šventės ir buvo ruošiamos. Šimetinę šventės nuotaiką dar padidino penkmečio jubiliejus. Jau iš vakaro visi nariai katedroj prieina išpažinties, o ryte šv. Kryžiaus bažnyčioje eina šv. Komunijos. Po pamaldų gimnazijos rūmuos įvyko kukli, gavėniška agape. (Mat, buvo pasninkas, ketvirtis metų). Bet niekas negalėjo šaunios nuotaikos sudrumsti. Nuo apkrautų stalų linko salės ir didžiosios antros klasės grindys. Į vaišes atsilankė ir gerb. gimnazijos direktorius Žilinskas, dalis mokytojų, tėvų komiteto nariai, buvusių brolijos narių ir idėjos draugai, draugės kybartiečiai. Laike agape buvo pasakyta daug kalbų. Gerb. direktorius ragino eucharistininkus pasirodyti visur vertais to garbingo vardo, mokyt. kap. Tarasionis uždegė karišku ūpu, tėvų vardu gyd. Babelis nurodė ateities pavojus, stud. J. Brazauskas dar kartą pabrėžė mūsų idealus, kybartiečių vardu sveikino B. Paliulis, o vilkaviškiečių vardu užbaigė K. Bradūnas. Visa agape praėjo jaukioj, šiltoj nuotaikoj. Baigus vaišes buvo nesigailima „valio" visiems mūsų geradariams, gaspadinėms ir Kaziams (mat. Kazių vardinės).

Po pietų 4 val. ugniagesių salėje miesto publikai ir mokiniams eucharistininkai statė „Fabijolę". Režisavo mokyt. Greičius, dekoravo K. Bradūnas. Publikos prisikimšo pilna salė. Reikia pasakyti, kad šimetinė šventė pavyko kuone geriausiai. Didžiausių nuopelnų jos surengime ir iškilmingume turi kapelionas kun. Dabrila. Jis buvo visos šventės centrinė ašis.

„Negęstantis Židinys", kaip žadėjo, taip ir pasirodė gana punktualiai. Pavyko neblogiausiai.

III. 1 įvyko literatų susirinkimas. *A. Dičpinigaitis* (VIII kl.) skaitė referatą: „Roskolnikovas ir jo nusikaltimo priežastys". *B. Kriaučeliūnas* recenzavo „Intymias giesmes". *J. Švabaitė* ir *B. Kriaučeliūnas* skaitė eilėraščių.

Emka

ZARASAI

— II. 6 d. įsisteigė religinis būrelis. Į valdybą išrinkta: *P. Girčys, Z. Gogelytė* ir *J. Pūslys.*

— II. 8 d. tūlas ūkininkas Juodka laikė įdomią paskaitą iš Kinijos ir Japonijos gyvenimo bei jų santykių. Prelegentas yra išgyvenęs 18 m. geltonųjų žemėje ir gerokai išprusęs. Per epidioskopą parodė daug vaizdelių.

— II. 12 d. minėjom Popiežiaus Pijaus XI 14 m. K. Bažnyčiai vadovavimo sukaktį. Vienas mokinys nupasakojo šv. Tėvo biografiją, o kapelionas, kun. P. Rauda, apie popiežių rinkimus ir apie Jubilijato išrinkimą. Baigiant per epidioskopą pamatėm šį tą iš Vatikano gyvenimo.

— II. 16 d. Zarasų visuomenė ir mokykla šventėm Neprikalusomybės šventę. Organizuotai dalyvavom pamaldose. 17 val. mokyklos salėje užbaigtas šios dienos minėjimas. Paskaitas laikė p. p. J. Jakučionis ir Meškauskas.

Talens

REDAKTORIUS ATSAKO

Stepui. Dėkingi! Tiktai rašyti reikalinga vienoje lapo pusėje. Voke klijuoti tik 5 cnt. ir užrašyti spaudiniai.

Gražuolei. Be eilinių žinučių, būtų gera išgirsti ir intymesnio Jūsų mokyklos gyvenimo: praktinės pamokos, gyvenimas po išsiblaškiusią provinciją. Galėtumėt net pasikalbėjimo formoj mėginti parašyti, (kaip Biržai, pav.). Raštai apmokami 5 cnt., o ne 30 cnt.

Br. Vk. Visų žinių negalėjome dėti, nes jau buvo nusenusios ir matytos kituose moksleivių žurnaluos.

Linui. Daugumas žinių paseno. Kaune gyvendamas gali atnešti prieš paskutiniąją termino dieną.

Ramumui. Klijuok tik 5 cnt.

Šiaulių amatininkui. Įrašome korespondencijų konkursan.

A. L. P. Šiauliečiui. Ir toliau rašyki tokiu gyvu stilium. Klijuok 5 cnt.

Talens. Keletas draugo žinučių buvo per senos, todėl ir korespondencija sutrumpėjo.

Iz. Mil. Dar neįstengi vientisai galvoti, o stengies į eilėraštį sukimšti iš karto visas mintis. Dar reikia lavintis ir po to mėginti spausdinti. Nes blogas eilėraštis išspausdintas autoriaus nepakels, o jį skaitytojuose tiktai sukompromituos. Išspausdintas vienas geras eilėraštis daugiau duos, negu dešimts netikusių. Tat padaryti Sveikai lokio patarnavimo, kaip kiti, nenorime.

KO MES PAGEIDAUTUME

— Kuriamai nusistatyti.
Prof. St. Šalkauskis

Gyvenimas žengia sparčiais žingsniais. Niekas nenorime ir negalime atsilikti. Kitaip mus sutryps tie, kurie iš paskos gyvenimu vejasi. Snūduriavimas ir nieko neveikimas yra prabanga, kuri brangiai kaštuoja. Todėl, kol jauni turime iš anksto pratintis prie kūrybinio darbo, jei norime savo tautai patikrinti aukštą kultūrą. Svarbu kuriamai nusistatyti, turėti ryžtingumo ir drąsos vykdyti toli siekiančius sumanymus. To lietuvių būdui labai dar trūksta. Tačiau tokių charakterio bruožų esame labai reikalingi, jei norime laimėti tautų lenktynėse. Iniciatyvos pajėga ir sugebėjimas vykdyti toli siekiančius sumanymus, apimančius ilgus laikus į pačias erdves, pagal E. Huntingtoną, yra vieni iš svarb. civilizacijos ūgio kriterijų, kurie yra būdingi aukštos kultūros tautoms. Tokia aukštos kultūros tauta turi žmonių, kurie sugebėtų dirbti tautinį kuriamąjį darbą. To „Ateitis“ ir siekia.

. . . Padėti Lietuvos besimokančiam jaunimui išsiauklėti tokiais šviesaus proto, tvirtos valios ir kilnios širdies šviesuoliais, kurie, atsistoję visuomenės prieky, neapviltų mūsų per amžius vargusios liaudies...

Tačiau, kaip iš tikrųjų pas mus esama. Korespondencijose iš mokyklų dažnai skaitome, kad tūli žmonės, užuot skatinę ir puoselėję mūsų priaugančiosios būsimosios šviesuomenės entuziastingą pasinešimą prie kuriamojo darbo, pasireiškiančio mokyklose paminėjimų, pasilinksminimų, literatūrinių teismų rengimu, laikraštėlių leidimu, susirinkimais ir t. t. ir t. t., dažnai jų entuziazmo nesupranta. Bet mes vis ligi šiol tebemanome, kad, rasit, ne iš blogos valios tas kai kieno nepasitikėjimas. Daugiau iš nesupratimo, nežinojimo. Argi ne visi lietuviai esame?! Argi neberandame kitokio darbo, užuot pirštais badęsi: — tu durnas, tu durnas . . .

Dažnai tie, kurie nepasitikėdami žiūri, nepažįsta moksleivijos idealistinio nusiteikimo. Kodėl tūlas, vedęs vokietę ar rusę ir savo vaikams samdąs vokišką mergaitę aukle, dedasi save didesniu tautininku, plačiąja to žodžio prasme, už nurudavusią milinėle vaiką iš sodžiaus?! Tūlą galima įtarti nenuoširdumu, o šitą vaiką kuris šešėlis slegia? Tai sakydami, mes nenorime niekam skaudinti ar įgnybti. Jei mes tylėsime, verks akmenys . . . Mes norime teisingai būti suprasti. Todėl būtų labai skaudu, jei tūlas mūsų žodžiuose bandytų gudriai ieškoti paslėptos, nėsančios prasmės.

Ką sakome, tas yra tiesa.

Tadgi, mes ir norime atsargiai pradėti atskleisdinėti nuo ideališkojo, darbo meile ir entuziazmu liepsnojančio, mūsų moksleivijos veido tamsią nežinojimo uždangą, kuria apvilko nepasitikėjimas. Kas jį pažins, — pamils, ir nebeskriaus daugiau įtarinėjimu. Taip mes manome. Galgi ir neklystame. Tam tikslui savo puslapiuose duosime vietos išimtinai moksleiviams pasisakyti, kur ras savo lūkesius, viltis, norus ir įvairius kitus pageidavimus, sumanymus, ar projektus. Mums dar daug reikia kūrybinės dvasios! Išreikšdami savo norus, iškeldami sumanymus, kurių daug gimsta jaunose širdyse, jėga ir entuziazmu krūtinę sprogdindami, moksleiviai mokysis suvokti save ir leis save pažinti tiems, kurie jais netiki, o netiki dėl to, kad nepažįsta. Tai bus vienas geras darbas. Antras bus tas: jei iškeltieji moksleivijos pageidavimai bei norai, padėdami pažinti dabartinio mokslus einančio jaunimo nuotaiką bei dvasią, prisidės prie mūsų mokyklos tobulėjimo. Jei taip įvyks, mūsų karščiausias troškimas bus išsipildęs.

J. Kudžmai. Jau sugebi nuosekliai išsikalbėti. O tai svarbu. Juk ir eilėraštis turi būti žmogiška kalba, plus dar — graži, meniška kalba. Mums atsiųstame eilėrašty nėra išgyvenimo, o tik sausas pasiskundimas. Laukiame ko mors naujo ir tikimės spausdintinų sulaukti.

H. J. Taškui. Pats turėtum daugiau formoje padirbėti. Žiūrėk, net rimų nepasistengi gerų palaikyti, o pabrėži pirmąjį pasitaikiusį. Kūryba ir kantrybės reikalinga. Šiaip jau pažangos yra. „Tai dar nėra meilė“ būtų net spaudintinas, o tačiau savo nuobodžiom mntim bus neįdomus. Laukiame naujų.

„Šypsokis“ autorei. Šisai dar visgi mūsų nepatenkina. Neišgyventa. Panašiai turbūt teparašytum laišką nemylimam berniokui.

G. Sirutytei. Pradžia — pusė bėdos, bet į galą susilpnėja. Forma dar silpna. Ritmas viename eilėrašty nevienodas.

A. Rubikui. Formą turi visai gerą. Tiktai daugoka svetimųjų įtakos. Bet šitai, žinoma, praeis. „Kitokią laimę“, manau, dėsiu 4 nr.

P. Rimgaudui. Paties stilius vientisas: Jei mintys būtų pagrįstos ne vien dialogais, bet ir išgyvenimu, būtum konkursą laimėjęs.

Šklagų Juozas. Dienoraštinė forma sveikam neleido duoti ko nors vertesnio. Konkurse dalyvavusiems — kitą kartą.

„Dobilo žiedas". Lindės-Dobilo Meno kuopos neperiodinis laikraštis Nr. 2. Panevėžys. 1935 m. gruodžio m. Red. J. Petraškevičius (8 kl.).

Laikraštis atspaustas (šafirografuotas) gana skoningai, įskaitomai, švariai. V. Kasiulevičiaus (7 kl.) darytas viršelis nors kuklus, bet gražus ir patraukiąs. Gaila, kad į dobilo lapus, kurie puošia prasmingąjį laikraštėlio vardą, neįpintas nė vienas žiedas. Išeitų, kad čia „Dobilo lapai" . . .

Vertingiausias šio laikraštėlio straipsnelis yra A. G. „Lietuvio religingumas Dobilo kūryboje". Autorius jame paliečia lietuvio kaimiečio religingumo pobūdį ir norą, perėjusį lietuviui kaimiečiui į kraują, matyti savo sūnų kunigu. Bet, matyt, autorius nėra gerai įsiskaitęs į Dobilo veikalų tekstą. Tvirtinimas, kad Plūkis net savo mylimąjį kampelį, kur jis gimė ir augo, kuris perėjo jam į kraują, — pardavė, kad tik Petrelį į kunigus išleistų (plg. 14 p.), yra nepamatuotas. Plūkis savo žemės nepardavė. Ji perėjusi jam į kraują (plg. Skait. VIII, 95 p.), kaip perėjęs į kraują yra ir noras matyti savo sūnų kunigu (plg. t. p. 131 p.). Jis abejoja, ar galėtų senatvėj palikti tuos vaikščiotus, išvaikščiotus takelius ir persikelti pas sūnų kunigą (t. p. 95). Už panašios minties kėlimą jis savo žmoną gana smarkiai subara! (II v. XVIII scena 126—127 p. Sk.).

Galima būtų ginčytis ar tikrai Ievutės prisiminimais sukele Bajorūne „blūdus" (16 p.). Bajorūnas per savo „blūdus" ją prisimena, bet viskas jau ant galo, kai kiti klausimai persvarstyti . . . Būtų gera, kad laikraštėlis ir kituose numeriuose duotų daugiau vietos panašiems Dobilo kūrybos nagrinėjimams.

„Ekspresionizmas" (Iš Dobilo paskaitų) suredaguotas gana gerai. Su Merežkovskio „Tolstojaus kūryba" (vert. J. P.), moksleiviams irgi verta susipažinti. Bet, ar verta romano „Ieškau gyvenimo draugo" recenzijai net 12 p. paskirti, tenka labai abejoti. Juoba, kad ir pats recenzijos autorius nelaiko romano labai vertingu.

Iš eilėraščių geriausiai sudarytas yra Pr. Jonuškos „Žiemos nakties repertuaras".

Tokiam laikraštėliui, kurio „redaktorius" kasdien sueina su savo „bendradarbiais", redakcijos atsakymai yra tikras balastas arba laikraštėlio juokų skyrius. Verčiau būt duota žinių iš kuopos veikimo.

Girtina, kad autoriai nesidangsto slapyvardėmis. *Juoz. Mas.*

Literatas. Biržų moksleivių lietuvių kalbos ir literatūros mėgėjų būrelio laikraštėlis. Nr. 1(2). 1936 m.

Jau pernai išleidę šio laikraštėlio pirmąjį numerį, biržečiai neblogai užsirekomendavo, bet antrasis arba, kitaip sakant, šių metų pirmasis numeris duoda dar geresnę jų kūrybinės veiklos atestaciją.

Šiame laikraštėlio numeryje bendradarbiauja: *Eug. Matusevičius, Nina Klevickaitė, Paulius Drevinis, Mimoza, B. Krivickas, Gintarų Žemė; A. Alma, Sirutė, J. Kiseliūnas ir Klevas.*

Poezijoj, kaip ir paprastai, pragiveržia jau visiems gerai pažįstamas Eug. Matuzevičius. Taip pat neblogai formą valdo ir P. Drevinis. Kitų gabumus parodys ateitis. Iš novelistų pažymėtini: Nina Klevickaitė, A. Alma ir J. Kiseliūnas. Negalima praeiti nepaminėjus B. Krivicko. Tai daug žadantis, gabus feljetonistas. Kiti prozajikai šiame numery nepasireiškė. Laikraštėlis išleistas gana gražiai. Laikraštėlio redaktorius — B. Krivickas. Iš viso reikia tikėtis, kad Biržai išugdys dar nevieną gabų rašytoją-poetą. *M. Gr. Regminas*

SAKALAS IŠLEIDO EILĘ NAUJŲ KNYGŲ

J. Marcinkevičius, Mes ateinam. Romanas. II t. 280 pusl. Kaina Lt. 3, —

Šiame tome autorius labai vaizdžiai aprašo tolesnius 1905 m. revoliucijos įvykius, Did. Vilniaus Seimą ir prieškarinius laikus.

Viktor Hugo, Vargdieniai. Romanas. II t. Vertė V. Kamantauskas. 216 pusl. Kaina Lt. 2,50.

II tome aprašoma, kad Žaną Valžaną vėl suėmė. Prieš tai jis buvo suspėjęs atsiimti iš banko apie pusę milijono frankų ir nežinia kur paslėpęs. Valžanas pabėgęs

Eždžion-Tekš

FINIS TRIMESTRI
Pusė stalo mokslo knygų,
Pusė stalo rašalų.
Dabartis pilna intrygų,
Praeitis jau po stalu.
Pirmo trimestro meliko
Anei garso, nei žymės.
Tk, galbūt, dėl šio dalyko
Daug kas keiksis ir murmės.
Antras trimestras parodys,
Ar tu kvailas ar gabus.
Ir sakei, kad, garbės žodis,
Dvejetukų nebebus.
Bėgo dienos lig Kalėdų
Tap lengvai ir taip gražiai.
O paskui . . . šimtai „pelėdų",
Baisios ligos ir „ožiai". . .
Baisios ligos baisiai puola,
Baisiai gąsdina visus —
Dvejetukas veža kuolą,
Trejetukas nedrąsus . . .
Manėm steigt galingą firmą
Su penkiukių šypsena.
Bet štai regim kovo pirmą,
Na, ir nutarėm: gana! . .
Ei, gana! Lai žmonės girdi:
Dingo laimė ir viltis!
Dvejetukas aplink širdį
Apsirangė, kaip žaltys!
Kniauklį šiltinės kamuoja
Šimkus trepsi nuolatos,
O Chapusčius deklamuoja,
Atsistojęs prie lentos:
„Jūs, trikampiai lygiašoniai
Ir statieji ir kiti,
Ei jūs, Zupkos ir Brazdžioniai,
Ar mes esam to verti? . ."
Pusė klasės kaip padūkus,
Pusė klasės be galvų.
Gal ir Eždžiono netrukus
Neberasim tarp gyvų.
Bet štai receptas jums geras
(Patikėkite manim):
Tinginystei šiandien karas,
Dvejetukai — po šunim!
Trečias trimestras parodys,
Kad esi gana gabus.
Ir sakau, kad, garbės žodis,
Dvejetukų nebebus!

---

iš galerų, išlaisvino mažąją Kazetę ir atidavė ją auklėti vienuolynan.

A. Vaičiulaitis, Natūralizmas ir lietuvių literatūra. 116 pusl. Kaina Lt. 1,50.

Iliustruota literatūrinė studija. Paliesti mūsų rašytojai: Kudirka, Bitė, Žemaitė, Lazdynų Pelėda, Vienuolis.

Populiarioji Biblioteka Nr. 1. V. K. Kryžanovskaja (Ročester); Gyvybės Eleksyras. Romanas. I t. 202 pusl. Kaina Lt. 1, 50.

2. V. K. Kryžanovskaja (Ročester); Gyvybės Eleksyras. Romanas. II t. Lt. 1,50.

Populiariąją biblioteką Sakalas ėmė leisti labai gražiu formatu prancūzų Nelsono leidyklos pavyzdžiu, vienodu meniškų viršeliu. Šių leidinių kaina bus žymiai pigesnė, negu kitų grožinės literatūros knygų. Šioje serijoje bus leidžiama populiarūs, visiems suprantami, lengvo, bet rimto turinio grožinės literatūros veikalai.

Gimtoji Kalba 1936 m. 1—2 sąsiuvinis (sausio ir vasario mėn.).

Turinys įdomus ir įvairus: 1. Bendrinės kalbos kultūra ir LKD; 2. Užburtas rašybos ratas; 3. M. Stonys, Kalbinė menkystė ar nesusipratimas?; 4. Pr. Skardžius, Kalbos šiukšlės; 5. A. Salys, Taisymai; 6. Klausimų kraitelė, kurioje atsakoma į 19 įvairių klausimų; 7. L. Dambrauskas, Ką apie „Gimtąją Kalbą" sako jos skaitytojai? — atsakymų į ankietą santrauka; 8. Apžvalgoje trys kalbinių straipsnių santraukos iš kitų laikraščių; 9. LKD kronika; 10. Pr. Mašioto recenzija ir t. t.

„Gimtosios Kalbos" pr-tos kaina metams Lt. 2,50.

SPAUDOS FONDAS IŠLEIDO

A. Tulys, Aš bučiavau tavo žmoną. Amerikos lietuvių buities novelės. 228 psl., 2,50 lit.

Viktor Hugo, Žmogus, kuris juokiasi. Romanas III. Išvertė L. Daukša. Literatūros ponteonas. 256 psl., 2,50 lit.

K. Strimaitis, Tarptautinė darbo organizacija. Prakalbą parašė A. Abramsonas. Tautų S-gos rekomenduota knyga. 144 psl., 3,75 lit.

P. Vaitonis Iš *T.*

Pasikalbėjimas su dievaite Kaisa)*

Rinktinius poetus muza dažnai bučiuoja į žandą, o mokyti šachmatininkai veda draugiškus pasikalbėjimus su dievaite Kaisa. Kaisa — pagyvenusi ponia, ant kurios veido dar pasiliko buvusio grožio pėdsakai šiek tiek rytų tipo.

Kai ji mane neseniai aplankė, aš uždaviau jai keletą rūpimesnių klausimų ir noriu dabar paskelbti šachmatininkams jos atsakymus.

— Kuo Jūs paaiškinsite, didžiai gerbiamoji dievaite, kad šachmatininkai siekią daryti gerus ėjimus, tikrenybėje daro visuomet blogus?

— Tai — bendrai prakeiktoji žmonija, ieškanti visuomet geresnio, vietoje to, kad pasitenkintų tuo, ką turi po rankomis. Nesileisdama į filosofiją, aš su tvirtu įsitikinimu pabrėžiu empirine šachmatų tiesą, kad daugumoje atsitikimų antrasis pagal gerumą ėjimas yra venintelis teisingas, kadangi taip vadinamojo „geresniojo“ niekados beveik negalima rasti ir, antra, jis niekada negauna teisingo tęsimo.

— Vadinas, Jūs neigiate, kad šachmatų teorijos išsivystymo lygis šiais laikais yra pakilęs?

— Žinoma. Dauguma moderniškų receptų, kaip Maršalo ėjimas Vc2 arba Rubinšteino ėjimas g3 valdovės gambite +, paprastai sakant, — jėrunda. Menas glūdi senųjų meisterių paprastuose ėjimuose, pavyzdžiui Filidaro ūkio debiute ir net Anderseno ispaniškosios partijos gynimesi Žg8 — e7!

— Dar vienas klausimas. Kuo Jūs paaiškinsite nelauktą Reti laimėjimą Geteborgo didmeisterių turnyre?

— Labai paprastai, nors tos priežasties ir nenorėjo pripažinti Reti konkurentai: jo puikaus lošimo.

. . . Šachmatų deivė jau seniai buvo apleidusi mano kambarį, o aš dar vis sėdėjau giliai užsimąstęs. Aš jaučiau, kad mano paniurusią dūšią šiek tiek nuskaidrino amžinos saulės meno spinduliai.

Lietuva — Latvija

Kovo mėn. 28 ir 29 d. d. Kaune įvyks tarpvalstybinės Lietuvos — Latvijos šachmatų rungtynės. Praeitąsias rungtynes laimėjo Latvija Rygoje. Bus lošiama net ant 10 arba 12 lentų. Kas mūsų komandą sudarys, tuo tarpu, dar nežinia. Machtas, mūsų komandos narys ir žydų centralinio banko direktorius, išvyko į Palestiną ir jo tokiu būdu truks. Vaitonis turnyre nedalyvavo, o šiose tarpvalstybinėse rungtynėse ar loš taip pat nežinia. Lietuvos komanda šiek tiek susilpnėjusi, bet pas save namuose, žinoma turi galimumų

---

*) Kaisa yra šachmatų deivė globėja.

REPORTAŽAS IŠ BIRŽŲ

Kad jau steigti, tai steigti, na, ir pristeigė biržiečiai būrelių — be globos ir pedagogų palaiminimo.

Pijonieriais pasišovė kino mėgėjai.

Kuopelės įstatai yra maždaug šitokie:

1. Kuopelės tikslas yra kuo plačiausiai susipažinti su ekrano žvaigždėmis ir jų vaidyba.

2. Tam atsiekti reikia pamatyti kiekvieną filmą.

Pastaba: Nebūtina pamatyti gimnazijos vadovybės leistą filmą.

3. Už kiekvieną nematytą filmą narys moka 50 ct. į savišalpos kasą, o sučiuptas gimnazijos vadovybės — 1 lt.

4. Kad išvengtų nemalonaus susitikimo su gimnazijos vadovybe, nariams patariama grimu ar kitokiomis priemonėmis paslėpti savo tikrąją asmenybę.

5. Kuopelės likvidacija numatoma šiais atvejais:

a) kai gimnazijos vadovybė leis laisvai lankyti kinoteatrą,

b) kai Biržuose nebebus kinoteatro.

Kuopelei vadovauja pora šeštokų.

Kuopelė, kaip girdėti, gyvuoja gan gerai.

Yra dar romanų mėgėjų ratelis. Šito ratelio nariai susidėję nusiperka romaną, visi jį perskaito ir vėl parduoda.

Nechapuščius

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

Technikos trupiniai

— Tarp Italijos ir Austrijos ruošiamasi statyti virš 20 klm. ilgio po Alpėmis geležinkelio tunelį. Jis sumažins atstumą tarp Berlyno ir Milano 160 klm. Tai bus milžiniškas tunelis. Dabar reikalaująs daug įvairiausių planų, projektų, vėliau pareikalaus dar daugiau darbininkų, jų prakaito ir t. t. Lietuvoj taip pat turime tunelį (prie pat Kauno). Jo ilgis virš 3 klm. Be šio galvojama statyti ir pačiam Kaune. Jis jungtų senamiestį su Vilijampolės (inž. Petro Vileišio) tiltu. Juo judėtų ne traukinys, bet autobusai, taksi ir kitos susisiekimo priemonės. Dabar ten yra gatvė. Ji labai kreiva (padidina distanciją), o atitiesti sunku — tektų nugriauti daug namų. Atstumui sumažinti ir kas tunelį. Kainuos gerokai.

— Hanoveryje gatvėms valyti pradėjo vartoti milžiniškus dulkių siurblius. Pas mus gatves valo šluotomis, paliedami vandeniu. Geras ir mūsiškis būdas, tik vanduo greit nudžiūsta — ir vėl dulka. Siurbliai būtų geriau. Tik brangoki. Gi gera šluota kainuoja vos 20 cent. (Kaune).

— Anglijoj ir Italijoj plentai grindžiami plytomis, padengtomis kaučuko sluogsniu. Toks plentas pradžioj virš 15 metų nereikalauja remonto. Mūsų plentai grįsti skalda (smulkiai skaldytais akmenim). Paskutiniuoju laiku vartoja ir asfaltą. Jis geras, bet ne vietinis. Gi štai prieš kelis metus Lietuvoj išrado „bituko" plyteles (iš smėlio, kalkių, mirkytų smaloj). Jas gamina Petrašūnuose (netoli Kauno). Bituko plytelėmis grindžia gatves, plentus. Labai atsparios ir praktiškos. Užsienio asfaltą atstoja 100%. Kaune jomis grįsta daug gatvių. Greit sulauks ir provincija. Šios plytelės ir užsieniečiams patiko. Susižavėjo ir pažadėjo pas mus jų užsakyti.

— Maskvoj rusų vyriausybė daug kur baigia naikinti senosios rusų imperijos ženklus. Štai dabar iškilmingiausioj vietoj — Kremliaus (senos pilies) bokštuose arus numetė ir ten pastatė dabartinį valstybės ženklą: pjautuvą ir kūjį penkiakampėj žvaigždėj. Ženklas nepaprastai brangus. Žvaigždės rėmai nerūdijančio metalo ir paauksuoti, gi pjautuvas su kūju padabinti dideliais (net 400 gramų!) brangiaisiais akmenim. Vargas tautai, kurią toks technikos svaigulys užkariauja. Nėra duonos, riebesnio kąsnelio, o milijonai grūdami menkniekams, garbei. Tartum tie vokiečiai, kurie per ginklus nebepasiekia nei sviesto, nei kito skanesnio kąsnio.

— Austrijoj, Korintijoj statomas pakabinamas geležinkelis. Jis skirtas turizmo reikalams. Daug kur vagonai bus net 3 klm. aukštumoj.

— Amerikoj suprojektuotas milžiniškas dangoraižis. Jis bus 196 aukštų. Maždaug 600 metrų aukščio (virš pusės kilometro!). Dangoraižy gyvens 250 tūkstančių žmonių. Tai namukas! Apgyvendintum visą Kauną — ir dar pusiau liktų tuščias. Visi Vilniaus gyventojai jame tilptų. Dešimty tokių „bakūžių" tilptų visa Lietuva. Ir pinigingumas tų amerikonų. Mūsų Kaune aukščiausias namas tik 6 aukštų.

— Londone statomi maži požeminiai tuneliai keleiviams per gatves pereiti. Matot, judėjamas ten neišpasakytas: auto prie auto, taksi prie taksi. O ypač iškilmių metu (kai laidojo karalių Jurgį V, ar p.) gatvėse didžiausia kamšatis. Gi norint patekti į kitą gatvės pusę — tenka smarkiau paspausti. Papiroso nė nebandyk degti eidamas skersai — suvažinės. Mūsų Kaune tokių požeminių tunelių dar nereikia. Gali visai laisvai, siauru žingsneliu pasiekti Laisvės alėjos „mišką" ar kitos alėjos pusės trotuarą. Tik bulvare („miške") tenka pasisaugoti, kad koks nors vežimukas su jaunosios kartos prieauglium tavęs nepargriautų. Jų ten daug, ypač šeštadieniais.

R-s

Svarbu visiems katalikams

Kiekvienam katalikui maldaknygė yra reikalingas, brangus ir šventas dalykas. Yra tai šventa maldos priemonė. Be jos retas kas temokame melstis. Kaip brangintinas dalykas, ji turi būti graži ir švari, kad būtų gražu į rankas paimti ir malonu melstis. Maldų kalba turi būti taisyklinga. Kadangi daugelio maldaknygių, ypač ne Lietuvoje seniau ir dabar leidžiamų, kalba yra prasta, senoviška, išleidimas prastas, o kai kuriose yra net dogmatinių klaidų, tai imta rūpintis leisti visai naujas maldaknyges. Jas leidžiant, nepaisyta, kad jos būtų tik pigios, bet žiūrėta, kad būtų patogios, stiprios ir gražios. Jų kalba yra gryna, popierius geras, aptaisoma stipriais ir gražiais viršais. Jos leidžiamos įvairaus didumo, kad tiktų visokio amžiaus ir luomo žmonėms. Dabar jau išleista šios maldaknygės:

1. *Tėvo Pranciškaus Bizausko sudaryta maldaknygė tretininkams,*

DIEVO MALONIŲ ŠALTINIS.

Yra tai moderniškas, patobulintas, naujai pertvarkytas prieškarinis „DID. ŠALTINIS". Ištaisyta kalba, atitaisytos visos klaidos, pridėta naujų maldų. Apie 1000 pusl. gražiai išleista. *Kainos sumažintos.*

I-ma rūšis — odos aptais. paauksuota Lt. 16,—

II-a rūšis — odos imitacijos, paauksuota Lt. 10,—

III-čia rūšis — drobiniais apt. raudon. Lt. 8,50.

2. *Jul. Maceinienės* sudaryta maldaknygėlė *tiktai vaikams,*

JĖZUS IR AŠ.

Peržiūrėjo ir prakalbą parašė *J. E. Vyskupas M. Reinys.*

Vaikelio malda yra kitokia, negu suaugusio žmogaus. Jam dar ne visos bendrosios maldos yra suprantamos. Užtat vaikučiams būtinai reikalinga ir atskira maldaknygė. Čia paminėtoji knygelė yra labai gražiai išleista, gerame popieryje su spalvuotais paveikslėliais. Aptaisyta dvejopai: I rūš. — odinės ir paauksuotos Lt. 4,— ir II rūš. — drobinės, raudon. krašt. Lt. 1,50.

Yra tai geriausia dovanėlė Pirm. Komunijos atminimui.

3. *Kan. A. Sabaliausko* maldaknygėlė *jaunimui ir inteligentams,*

VIEŠPATIES ANGELAS.

Tokios gražios maldaknygėlės dar neturėjome. Mažo formato, bet daug sudėta maldų, nes išspausdinta smulkiu šriftu, labai ploname, bet gerame ir brangiame popieriuje. Aptaisyta dvejopais aptaisais ir kainos taip pat sumažintos: I rūš. — odinės, paauksuotos Lt. 5,— (buvo 6 lit.) ir II rūš. — drobinės, raud. krašt. Lt. 2,— (buvo Lt. 2,50).

4. *Kan. A. Sabaliausko* velykinio meto maldaknygė,

DIDŽIOJI SAVAITĖ.

Čia sudėta visos Didžiosios Savaitės ir Velykinių apeigų maldos, mišios, mišparai, giesmės ir k., kas reikalinga pradedant Verbų Sekmadieniu ir baigiant Velykų antrąja diena. Priede yra visi pamokymai ir nurodymai vargoninkui, zakristijonui ir kitiems bažnyčios tarnams. Kaina žymiai sumažinta: buvo Lt. 10,—, dabar tik Lt. 6,—.

Knygos gaunamos visuose *Šv. Kazimiero D-jos* ir kituose knygynuose ir pas *Ant. Kniūkštą,* Kaune, Kęstučio g. 36.

Moksleiviai,

išsirašykite patys arba paprašykite Amerikoje gyvenančių giminių, kad jums užsisakytų šiuos įdomiausius Amerikos Lietuvių laikraščius:

„STUDENTŲ ŽODIS" A. L. K. Studentų organizacijos žurnalas. Metams $2.00. Į užsienį — $3.00, (Lt. 17,40). Atskiro numerio kaina, 1,20 centų. Adresas: Marianapolis College, Thompson, Conn.

„VYTIS" Amerikos Lietuvių jaunimo žurnalas, 4736 So. Wood St., Chicago, Ill. Metams $2.00. Į užsienį $3.00, (Lt. 17,40).

„DRAUGAS" Vienintelis Amerikos lietuvių katalikų dienraštis, išeinąs 2334 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. Metams $6, (Lt. 36,—).

„LAIVAS" Tėvų Marijonų leidžiamas savaitraštis. 2334 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. Metams $2.00, (Lt. 12,—). Pusei metų $1.00, (Lt. 6,—).

„DARBININKAS" Lietuvių Šv. Juozapo Darbininkų Sąjungos organas išeina du kart į savaitę. 366 W. Broadway, So. Boston, Mass. Metams $4.00, (Lt. 24,—). Pusmečiui $2.00, (Lt. 12,—).

„AMERIKA" Amerikos lietuvių visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo savaitraštis 423 Grand St., Brooklyn, N. Y. Metams $1.50. Į užsienį $2.25, (Lt. 13,—).

„GARSAS" Savaitinis Amerikos L. R. K. Susivienijimo organas, einąs 73 E. South St., Wilkes Barre, Pa. Metams $2, (Lt. 12,—).

„MOTERŲ DIRVA" Mėn. A. L. R. K. Moterų Sąjungos žurnalas. 2322 W. 24th St., Chicago, Ill. Metams $2.00. Pusmečiui $1.00. Į užsienį $2.50, (Lt. 14,—).